מסכת כלים אבות הטומאות פרק א

סדר טהרות בענין הטהרות והפכם. [הרמב"ם]:

התחיל במסכת כלים וענינו שהוא כולל עקרי הטומאות ולזכור מה שהוא מקבל טומאה ושאינו מקבל טומאה כי כשיזכור לנו מה שהוא מקבל טומאה נדע כל הדברים שהם מקבלים טומאה ושאינם מקבלים. [הרמב"ם]:

רבינו עובדיה מברטנורה — אבות הטומאות פרק א — תוספות יום טוב

פרק א **אבות** הטומאות. השרץ. שמונה שרצים הכתובים בפרשת ויהי ביום השמיני החלד והטנאה וכו'. הן אבות הטומאות לטמא אדם וכלים הנוגעים בהם במותם. ושיעורן לטמא בכעדשה. שכן החומט תחלת בריאתו בכעדשה. אבל האברים אין להם שיעור אפילו פחות מכעדשה מן השרץ מטמאין. ודוקא כשהוא לח השרץ מטמא ואינו מטמא יבש. דכתיב (ויקרא יא) וכל אשר יפול עליו מהם במותם. כעין מותם: ושבבת זרע. דוקא ס"ז דישראל וגדול אבל דעובד כוכבים אינה מטמאה אפילו מדרבנן. דקריו של עובד כוכבים טהור גמור. וכן שבבת זרע של קטן נמי לא מטמאה. דכתיב (שם טו) *)[ואיש] אשר תצא ממנו שבבת זרע. איש ולא קטן פחות מבן ט' שנים ויום אחד דאין בידאתו בידאה. ושיעורה לרוחה במשהו אפי' כעין חרדל. ולטונע בכעדשה. ודוקא ס"ז לחה מטמאה. דכתיב שבבת זרע. בראוי להזריע. ומדלא קתני תנא דידן בעל קרי בהדי אבות הטומאות ס"מ דאינו אלא ראשון לטומאה והכי תנן

א אבות

הטומאות[א]. השרץ[ב]. ושבבת זרע[ג]; וטמא

חלופי גרסאות הטומאות נד"נ השומאה וכ"ס בירושלמי שם. ושבבת נד"ק והשבבת:

פרק א **אבות** הטומאות. בשמעתא קמייתא דב"ק אמרינן מכלל דאיכא תולדות והולדותיהן לאו כיולא בהן. דאילו אב מטמא אדם וכלים ואילו תולדה אוכלים ומשקים מטמא. אדם וכלים לא מטמא. והייט ראשון ושני דלא מטמא אדם וכלים. דאין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה. הר"ם: השרץ. לשון הר"ב החלד והטנאה כו': ועי' במ"ו פ"ט דחולין. וכתב הר"ב לטמא אדם וכלים. וז"ל הר"ם. אדם נפקא מדכתיב בפרשת אמור לו איש אשר יגע בכל שרץ אשר יטמא לו. וכלים מדכתיב בפרשת שמיני מכל כלי עץ לו בגד לו עור לו שק. ע"כ. ומ"ש הר"ב ושיעורן לטמא בכעדשה שכן החומט כו' בפ"ז דמזיר דב"ב [וכן בחגיגה יא]. כל הטונע בהם יכול בכולן ת"ל מהם. אי מהם יכול מקצתן ת"ל בהם. הא כיצד עד שיגע במקצתן שהוא ככולן שיעורו חכמים בכעדשה (שהוא ככולו) שכן החומט כו'. ומ"ש הר"ב אבל האברים כו' כדתנן במ"ז פ"ק דאהלות. ומיין במ"ג פ"ד דמעילה. ומ"ש הר"ב ודוקא כשהוא לח כו'. כדתנן רפ"ז דנדה: ושבבת זרע. דמטמא אדם נפקא לן בפ' יולא דופן [דף מג]: מדכתיב לו איש לרבות את הנוגע. וכלים כתיב בהדיא בפרשת זאת תהיה. וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שבבת זרע. ושאר כלים ילפינן בג"ש דבגד ועור מדלתקש למת ולשרץ. כדאיתא בפרק במה אשה (דף סד). הר"ם. ומ"ש הר"ב דקרויו של עובד סכבים טהור גמור כלומר אע"ג דפירש במ"ג פ"ד דנדה דרבנן עשאום כזבים לכל דבריהם אפ"ה קריו טהור. כדאיתא התם בגמ' דף לד עבוד

מלאכת שלמה

כתב הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר זרעים דתתחיל במסכת כלים כו'. עד ושאינם מקבלים ע"ב. נלע"ד שר"ל שאע"פ שקצת כלים שאינם מקבלים טומאה לא נזכרו במשנה כיון שהזכיר לנו מה שהם מקבלין טומאה משם נדע גם מה שאינם מקבלים:

א אבות הטומאות וכו'. מלאתי שהגיה הרב בנלאל אשכנזי ז"ל ומצורע בימי ספירו ומחק הה"מ: [הגהה. וגם הרי"מ ז"ל מחקה ונקד ספרו הפ"מ נקמץ גם כתב ס"מ גרסינן אבות הטומאה]: בפי' ר"ע ז"ל ס"מ דאינו אלא ראשון כתב ה"ר יהוסף ז"ל בספר יסן מלאתי זה הלשון על המשנה הכי. לא מני בעל קרי ס"מ מכלל דנוגע הוי וכ"ע ע"כ. ובירושלמי דשבת פ' כלל גדול גרסינן כל הן תנינן אבות יום להן תולדות תמן תנינן ארבעה אבות נזיקין השור זה הקרן נגיחה ולחיסה אב. תני ר' חייא כשר רבן בעבר תולדות נקרן. תמן תנינן אבות הטומאות השרץ וס"ז תולדות השרץ אינהו ר' יוחנן אומר בשם ר' מתוס מלפות מהו מלפות מגעות. אב הטומאה מטמא את הכל ולד הטומאה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין ע"כ: בפי' ר"ע ז"ל ומדלא קתני תנא דידן בעל

תפארת ישראל

סדר מסכת כלים פרק א מפרש כל אבות הטומאה למדריגתן זה למעלה מזה. וגם המקומות שצריך לשמור שם מטומאה זה למעלה מזה. מן פ"ב עד סוף פי"ז כל דיני כ"ח. ומן פי"א עד סוף פי"ד כל דיני כלי מחכות. ומן פט"ו עד סוף פי"ט כל דיני כלי עץ. פ"ב מפרש איזה כלי מק"ט מדרס. פב"א מפרש איזה כלי חשוב חבור לכלי שנטמא. פב"ב מפרש דיני כלי עץ שנשבר. פב"ג מפרש איזה כלי מק"ט מרכב. ואיזה כלי מק"ט מושב. פב"ד מפרש איזה בלים שרומין זל"ז. ואפ"ה זה מק"ט מרכב. וזה מקבל טומאת מת. וזה אינו מק"ט כלל. פב"ה מפרש הבלים שיש בהן חילוק בין אחריים לתוך. פב"ו מפרש איזה כלי שאמק"ט כלל. ומן פב"ז עד סוף פב"ט מפרש דיני בגד עור ושק. פ"ל מפרש דיני כלי זכוכית. אולם פ"א זה הוא כמו פתיחה לכל הסדר ולכן הוזכרו בו כל מדרגות הטומאה ואין בו ענין כלל מדיני כלים.

יכין

א) א) שמטמא אדם וכלים ושאר להטונע בו ראשון: ב) מ' שרצים הכתובים בפרשת שמיני שמטמאין במותם בעודן לחין. בשרן ולמן בכעדשה.

יכין

ואברן אפי' בפחות מזה: ג) של ישראל דוקא. וכשהוא כבר בן ט' שנים ויום א'. ואז כשהטפה לחה והיא כעדשה. הו"ל אב הטומאה לטמא במגע.

משנה אחרונה

פרק א מ"א אבות הטומאות. לא ידע כאן למנין למנות כל הטומאות שבתורה שיש הרבה אבות אלא נתנו כאן פרק אחומה ופרים ופעירים הנשרפין ופעיר המשתלח שמטמאין את הטוסקין בהם הוא אב ולא אני טהור בגדים הבגיעה. אלא שכל אלו נתנו רובן במקומם. ואני דמשיב הכא לא אני לאו בדוכתא אחריתא אלא אגב אורחי' וכאן הוא מקומם. וגם דמשבח בהו מעלות מעלות. אבל הרמב"ם כתב לקמן מ"ד הא דלא תניא הכא פרה ופרים ופעיר המשתלח. דהכא לא תניא אלא הטומאות של מגע ומשא. אבל פרה ופרים ופעיר עומאתן פ"י עסק מיומד ע"כ. ומיומד בזה ג"כ דלא תניא בבלא טוף מטור. ועוד כתב הרמב"ם חילוק זה בפ"ה דזבים מ"י. וק"ק דשם תניא נמי נבלת עוף טהור ושם כתבנו בזה. וקשה מ"ש הרב כאן ומדלא תניא הכא בעל קרי ס"מ דאינו אלא ראשון וכו' וכ"כ הר"ש והרא"ש. ומה הוכחה הוא ע הא פרה ופרים ופעיר המתפסק בהן הוא אב ולא אני לאו אני לאו אני שמומאתן אינה במגע אלא בעסק וי"ל דהיינו נמי מעמא דלא תניא בעל קרי דאינה משום מגע אלא משום לאיה: השרץ. פי' הר"ב שיעורו בכעדשה שכן החומט וכו'. השיעורין הם הלמ"מ והפמים נתנו טעם שכן החומט כו' וכ"כ הרמב"ם פ"ב דאהלות: ושז"ן פי' הר"ב דכתיב לו איש לרבות הנוגע והכי איתא בפ' יולא דופן (דף מ"מ) והרמב"ם בפי' כתב מדכתיב ואשה אשר ישכב איש אותה ס"ש. והוא תימה דמהא ליכא למילף דמגע בית הסתרים הוא כדאמר התם: וטמא

*) בר"ב ד"ו ס"ח איתא דכתיב לו איש אשר תצא כו' והוא פסוק בויקרא כ"ב ד'. והתו"ע הגיה בהר"ב ואיש משום דכן משמע מגמ' דהה דל"ב שהגיה בפי"ש בד"ס ופ"ש ע"ש. אבל נפ"ש הו"ל לפני' ג"כ מלא כי אתה מלא אשר שבהר"ב שכ"ה בויקרא ט"ו ט"ז וכן הוגה בדפוסים אחרונים.

ציונים

א אבות הטומאות. נ"ק נ. ירוש' שבת פ"ו ה"ב: תוס' שבת יד. ד"ס אלא. ב"ב מ: ל"ס מכין. נדה כב. ד"ס אלא מעמה: השרץ. מיי' פ"ד מה' שא"ס ה"ב. סמג עשין רמו: ושבבת זרע. מיי' שם פ"ס ה"א. סמג עשין רפ"ו:

אליהו רבא

פרק א

א אבות. אבות נקראו המטמאין אדם וכלים. אבל שתולדות אין מטמאין אדם וכלים:

ראשון לציון

משנה א [תוי"ט ד"ה] סדר טהרות נמנין הטהרות והפכן הרמב"ם. היה לקרותו סדר טומאות לא דיי הטומאות אלא כיון סדר טהרות. ערוך ערך אב ת':

תוס' אנשי שם

פרק א א תוי"ט ד"ה אבות כו' ואלו תולדה כו'. מדאריתא קאמר דאילו מדרבנן תולדות נמי מטמא כלים ע"י משקין. וה"ל אדם האוכל אוכלין טמאים ואחי' אוכל אוכל שני נזרו עליו. והוא מכלל ל"מ דבר דבאריך קמא דשבת. (ש"ל): בר"ב ד"ה ושרץ כו' של קטן כו'. ע' מ"ל פי' תכ"ו סק"ו ובמ"ש שם: תוי"ט ד"ה ושרץ כו' מדלתקש כו'. ל"ל לו מדלתקש כו' וע' בתוס' שם שהקשה כיון דאיתקש גו"ש ל"ל. ועי' קרבן אהרן פ' מצורע פ"ו ס"ד. (טפ"ס):

עבוד ביה רבנן היכרא כי היכי דלא לסרוף עליה תרומה וקדשים. ומ"ש הר"ב. וכן ס"ז של קטן כו' דכתיב ואיש וגו' איש ולא קטן פחות מבן ט' שנים ויום אחד הכי דרשינן התם דף לב איש אין לי אלא איש. בן ט' שנים ויום אחד מנין ת"ל ואיש. ופרכינן דקרא סתמא כתיב. דכיון דוי"ל לרבויי אחא כל שהוא משמע [אפילו] בן יום א'. ומסיק דהלכתא הוא ואסמכינהו רבנן אקרא וכו'. ומ"ש הר"ב ושיעורה לרואה במשהו כו' ולטוגע בכעדשה. בפ"ה דנדה (דף מג) ופירש רש"י לטוגע בכעדשה דמגיעה דשרץ נפקא לן מגיעה דש"ז לקמן מלו אים אשר יגע וגו'. ועיין לקמן במ"ג ומ"ש שם. ומ"ש הר"ב ומדלא קתניב תנא דידן בעל קרי כו'. והכי תנן בסוף זבים במי"ת. ושם אחריך בזה בס"ד: וטמא מת. כתב הר"ב ודוקא ישראל. אבל עובד כוכבים [כו'] אינו מקבל טומאה כמ"ש בס"ד משמע דגמרא ברים פ"ט דמזיר. ומ"ש הר"ב וכן נפל שנולד בן ח' כו' בפ"ב דב"ב (דף ב). אבל בר קיימא אפי' של יום א' מיטמא בטמא מת. כדתנן בפ"ה דנדה מ"ג: ומי חטאת. עיין בפי' הר"ב מ"ג פי"א דפרה: שאין בהן כדי הזייה. כתב הר"ב דכתיב ומזה וגו' ורבותינו למדו שהמזה טהור. בפ"ק דנדה (דף ט) אמרו בגמרא. דקרא לאו במזה. אלא בטומאה כו'. וכתבו התוס' וא"ח ומגליה לאפוקי קרא ממשמעותיה וי"ל מדכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא משמע שהוא טהור לעולם. ואע"ג דדרשינן מיניה. הטהור מכלל שהוא טמא. לימד על טבול יום שטהור בפרה (כמ"ש במשנה ז' פ"ג דפרה) תרתי ס"מ (נ"ל א"ג טוגע) וטוגע וטמא דטמא היינו בחנם. אבל כדי להזות על הטמא לא. ע"כ. והרמב"ם במשנה דלקמן מפרש שאינו מדבר במזה על הטמא שאם טיהר את הטמא ק"ו שיהיה הוא טהור. אלא בטומאה וטוגע שלא לעורך כו' וכ"כ בחבורו ריש פע"ו מהלכות פרה. ועיין במשנה דלקמן. [*ומ"ש הר"ב ותילק הכתוב בין מים למים כו'. בספרי פרשת חקת. ולי אפשר לומר שבא הכתוב לחלק בין מזה ולא טוגע. למזה טוגע. דק"ו דמזה טוגע מטמא בגדים. כדאי' התם. ועמ"ש בסוף מתני' דלקמן]: כדי הזייה:

מלאכת שלמה

בעל קרי בהדי אבות הטומאות ס"מ דאינו אלא ראשון והכי תנן וכו' אמר המלקט כתב ה"ר שמשון ז"ל ומיהו על כרחך לאו לכל דבר קאמר דאינם שוין למחנותם כדאמרינן וכו': [הנהה. פי' דבריו ז"ל שאין שוין בעל קרי

תנן בסוף מסכת זבים. בעל קרי כמגע שרץ דלא הוי אלא ראשון: וטמא מת. אדם שנטמא במת. אבל כלים שנגעו במת. הן כמת עצמו. והטוגע בהן נעשה אב הטומאה. וכלים שנגעו באדם שנטמא במת או באדם שנגע בכלים שנגעו במת. הוו אב הטומאה. וטומאים טומאת שבעה באדם. כדתנן פ"ק דאהלות. אבל כלי חרס ואוכלים ומשקים שנגעו במת אין נעשים אב הטומאה. ודוקא שיאכל נעשה אב הטומאה כשנגע במת. אבל עובד כוכבים וכן נפל שנולד בן ח' אינו מקבל טומאה' אשנגע במת: ומצורע בימי ספרו. ומי חטאת שאין בהם כדי הזייה. הרי אלו מטמאין

ומצורע בימי ספרו ה). ומי חטאת שאין בהם כדי הזייה ו). הרי אלו מטמאין

ר"ג והמצורע. ספרו נל"א ספירו. הזייה שם הזיה.

ומצורע בימי ספרו: ומצורע בימי ספרו. מצורע שהוחלט בחלד מן הנגעים ונתרפא. והוכשר בצפורים ועץ ארז ואזוב ושני הולעת. ותגלחת. ויושב מחוץ לאהלו שבעת ימים. ובשמיני מביא קרבנותיו. ואותם שבעת ימים קרויין ימי ספרו. ומטמא אדם. דנאמר כאן בגדים בימי חלוטו. ונאמר כאן בגדים בימי ספרו. מה להלן מטמא אדם אף כאן מטמא אדם: ומי חטאת שאין בהם כדי הזייה. מטמאו במגע. ואם יש בהן כדי הזייה מטמאו אף במשא. לטמא אדם לטמא בגדים. דכתיב (במדבר יט) ומזה מי הנדה יכבס בגדיו. והטוגע במי הנדה יטמא עד הערב ורבותינו למדו שהמזה טהור. ולא בא הכתוב אלא ליתן שיעור לטומאה. שצריך שיהיה בו כדי הזאה. וחילק הכתוב בין מים למים. לומר לך מים שיש בהן כדי הזייה. מטמאים אדם לטמא בגדים. ואין בהן כדי הזייה.

מטמאים

וכמה

למגע שרץ למחנותם דבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות ומגע שרץ שרי למחנה ליה וכמו שכתבתי בפ"ה דמסכת זבים סימן י"ח]: עוד בפי' ר"ע ז"ל ונאמר כאן בגדים בימי ספירו מה להלן מטמא אדם וכו'. אמר המלקט

יכין תפארת ישראל יכין

אבל הרואה קרי אפילו רק משהו נעשה ראשון [ופי' פתיחה יבקש דעת פ' ע"ז]: ד) גם כן דוקא ישראל בן קיימא שנגע במת אפילו עובד כוכבים או נפל מת. אבל עובד כוכבים או נפל מי אין מקבלין שום טומאה בין בנגעו או בשאו או התאילו הטומאה. מיהו אדם שנגע במת נעשה אב. אבל כלי שנטמא במת נעשה אבי אבות הטומאה כמת עצמו. וכ"כ כלים שנגעו באדם שנטמא במת או באדם שנגע בכלים שנטמאו במת. הרי הן אב הטומאה כהאדם שנגעו בו. אבל כלי שנגע בכלי שנטמא במת. אז הכלי הראשון הוא אבי אבות. והשני רק אב. וכ"כ כלי חרס או אוכלין ומשקין שנטמאו במת אינן רק ראשון. ואפ"ה חמירי מאדם וכלים דלא מהני בהו הזיה וטבילה לטהרן וכל דבר שנטמא במת והוא אב הטומאה טמא טומאת ז' וגריך הזיה [ועי' בהגל"ר פי' ח' וי"א וכרים אהלות]. אמנם לרב"א מיירי הכא אפילו בכלי שנטמא במת. דאף שהכלי נעשה אבי אבות. אפ"ה כלול ליה בהדי איך לאמעינן דגם כלי שנטמא במת מטמא רק במגע ולא במשא ואהל [וזהו שלא כדעת הר"ב פי"א דאהלות מ"ח ד"ה והמטהרה טמא וע"ש] והייט דמסיק במ"ד חמור מטולן מת וכו': ה) בין גלוח ראשון להב'. המוחלט כשנתרפא מביא הצפרים כמ"ש ר"פ מצורע. ומגלח א"ע וטובל. ולמחרתו סופר ז' ימים. וחוזר ומגלח ביום הז' שניה וטובל. ולמחרתו מביא קרבנותיו. ואותן ז"י שבין גילוח א' להב' נקראין ימי ספרו [ועי' פי"ד מנגעים]: ו) שיעור הזיה הוא כדי להטביל ראשי גבעולי

משנה אחרונה

וטמא מת. פי' הר"ב אדם שנטמא במת אבל כלים שנטמאו במת הן כמת עצמו וכו' וכ"כ הר"ש ורא"ש כלומר וכיון דכלי הוי כמת הרי הוא מטמא במשא ומחני' קתני דלא מטמא במשא וע"כ לא מתוקמא אלא באדם. והכ"מ בפ"ה מהט"מ לא ראה דבריהם אלו. ונמשכת הכמב"ם בפ"ה מהט"מ דדוקא לענין מגע הוי חרב כחגל ולא לענין משא ואהל א"ש עפי דטמא מת דמתני' בין בכלי ובין באדם ויש כמה משניות מוכיחות כדברי הכמב"ם ובגרפ"י דפרה מוכח כן להדיא ומנוך לקמן (פ"מ מ"ה) וכש"י ותוס' פ' המקבה (דף כ"ח) מוכיחין דס"ל כדברי הר"ש והרא"ש: ומ"ש הר"ב דכלי חרס אינו נעשה אב ס"י מת. הטעם פי' רש"י בפירושין (דף ק"ד) דכתיב ואטמו וכ"ת לאו בר מטוי הוא פ"כ. וע"י מדרש ג"כ אינו נעשה אב דמקיש משכבו לו כמ"ש הכא בפר"ד. והתוס' דפקחים (דף י"ז) כתבו דכל שאין לו עכבה במקום אינו נעשה אב כדאמר פ' המפלת (דף כ"ח) ע"כ. ולא תלאתיו שם. ובראה דהיינו נתי מטמא דאוכלין ומשקין אין נעשין אב משום שאין לשם ג"כ עכבה שלא מצינו להם מבילה בטהרה וכ"כ רש"י בהדיא פ' הטור והרשב"ם (דף קכ"ח). אבל הרמב"ם בפיתחתו לסדר טהרות כתב מכשיר אחר בכלי חרס שאינו נעשה אב דבתוספתא דריש וכל כ"ח אשר אין כ"פ מצוי טמא הוא. הוא טמא ואינו נעשה אב לטמא אחר: ומ"ש הר"ב דנפל אינו מטמא במת הייט אם נגע במת או נשאו אלא מקרי אדם כ"כ התוס' בפ"ק

ציונים

וטמא מת. פי' פ"ה מה' פ"מ ה"ם כמגע עצון כל"ח: והמצורע. שם פ"ל מהל' טומ"צ מלכה ב' כמגע עצון כל"ה: ומי חטאת. שם פפ"ו מה' פ"ה כ"ל כמגע עצון כל"ג:

אליהו רבא

וטמא מת. אפילו כלים שנטמאו במת שהן לרבי אבות הטומאה' כמת עצמו. אין מטמאין אלא במגע בשרן ובמשא ואהל במגע. והיינו דקתני ליה בבי הך דמטמאי במגע. וכן כאהל אין מטמאין. והיינו דקתני סיפא המור מכולן המת במטמא באהל שמטמא עצמו תמיד מכל הך דקתני:

תוס' אנשי שם

ת"ש ד"ה וטמא מת כו' בר קיימא כו'. כגון דקיים לן בי' שכלו לו חדשיו ונגמר בשערו וצפרניו. הא לא"ה עוממתו בספק. (ס"ל): בר"ב ד"ה ומי חטאת כו' אף במשא לטמא כו'. מלבוש כלאה לכאורה דכ"ש דמטמא במגע לטמא אדם לטמא בגדים. וזה אינו דהא הוא עצמו מפרש לק' מ"ג ותשוקי בגדים מטומאתו גע שבגגע בגגלה או בא אדם כו'. אבל כוונתו לומר דאם יש בו כדי הזיה מטמא אף בו בא ואז מטמא אדם לטמא לק' בגדים אבל במגע לשון אינו מטמא בגדים. (לר"מ): תי"ש ד"ה שאין בהן כדי הזייה ס"מ וטוגע כו' כנ"ל: בא"ד והרמב"ם כו'. לכאורה הוא"ל וגם הרמב"ם סברי דעתו נמי כדעת התוספות היא. אלא משום דהרמב"ם מפ' טמא מקו"ן כתב והרמב"ם כו'. (נ"ל): בא"ד ק"ן שיהיה כו'. אבל דברי מבוארים בספרי ובמ"ש מהן בכ"מ שם. מ"מ היא נוסח קשה שאם באתו לדון בדרכי הק"ו בפרה לא מצאתו ידינו ורגלינו בבהמ"ה. שהרי כל העוסקים בפרה מטמאי בגדים והיא עצמה טהורה ומטהרת את הטמאים וכן כמה דברים הבטויים שם בפ"ח דפרה דברי זה אומר מטמאתי לא טמאתני ואתה טמאתני תקנו ואמאי נימא ק"ו. ולעד"נ דכוונת הברייתא במ"ש ק"ו שיהיה הוא טהור היינו נמי כמ"ש הרי"ט בתכנה דלק' בכם הר"ש. דאל"כ היאך יטהר את הטמא אם הוא עצמו טמא הרי מטמא אם כמים טו'. (ס"ל):

מטמאים אדם לטמא אוכלים ומשקין. ולא לטמא בגדים: וכלי חרס באויר. כשנפלה טומאה באויר כלי חרס בין נגעה בכלי בין לא נגעה. נטמא הכלי. ואם נגעה הטומאה בכלי מבחוץ לא נטמא בנגיעה זו. דכתיב (ויקרא יא) וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו [וגו'] יטמא. מתוכו נטמא. ואינו נטמא מלחוריו: ואינם מטמאין במשא. דכל הנך אבות הטומאות דתניבי הכא. כתיב בהו הנוגע. ולא כתיב בהו הנשא: **ב** מטמאים את האדם במשא. משהגביה אחד מהן. בין בידו. בין שהגביהו חבירו על כתיפו. ואפילו שלא נגע הוא בטומאה או שהיה הטומאה קשורה בחבל. והגביה הטומאה ע"י החבל. כיון שהגיע כובד הדבר הטמא בעצמו. נטמא האדם טומאת משא לטמא בגדים שעליו. או כל בגדים וכלים שהוא נוגע בהן חוץ מכלי חרס. כל זמן שהטומאה על גביו. אבל לאחר שפירש מן הטומאה אינו מטמא כלים בנגיעה. לפי שהנושא את הטומאה לאחר שפירש ממנה. אינו אלא ראשון לטומאה. ואין כלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה. ואפילו בזמן שהוא נושא את הטומאה אינו מטמא אדם וכלי חרס. אלא שאר כלים בלבד. ואין לך טומאת משא אלא האדם בלבד ולא כלים ולא אוכלים ומשקים. *שאם היו כלים רבים זה על גב זה. ונגעה או מי נדה בכלי העליון. *לא נטמאו הכלים התחתונים במשא. כ"ז שלא נגעו בנבלה או במי הנדה. וכן אוכלים ומשקים אין טמאים טומאת משא דגבי טומאת משא כתיב לכם ודרשינן לכם הם מטמאים במשא. ואין מטמאים לא כלים ולא אוכלים ומשקים במשא. וכשם שהנבלה מטמאה במשא. כך מטמאה בהיסט. שהיסט ממין משא הוא. כגון שהיה עץ מונח בראש האילן או בראש הכותל ונגעה בקלה אחד של העץ. וכח אדם והכריע בקלה השני. כיון שהגביה הקלה שבו הנבלה מחמת הכרעתו. נטמא טומאת היסט דהוי

ומ"ש הר"ב וכשם כו'. כך מטמאה בהיסט כיון שהגביה הקלה כו'. וכן לשון הרמב"ם בפירושו. אבל בחבורו פ"א מה' ט"מ כתב כיון שהניד את הטומאה שבקלה השני טמא משום טשא ואל"ל אם משך כו' עד שהגביה הטומאה שגררה על האדמה שזה טשא ודאי. ע"כ. ואם גם

*) במ"ש הפתיק ומתא. דעת

מלאכת שלמה

פי' מטמא אדם קודם הכנום כדכתיב ומטא טמא יקרא אף כאן מטמא אדם קודם הכנום השני והוא ימי ספירו: **ב** למעלה מהם נבלה. ואבר מן החי מן הבהמה דינו כנבלה דמקרא דנבלה נפקא לן אבר מן החי מן הבהמה דכתיב וכי ימות מן הבהמה שמקלתה מתה כגון שנתלש ממנה אבר מחיים. ס"ר

שמשון

יכין תפארת ישראל יכין

אזוב: ז) בין שנגע בהן בידו או ברגלו. ואפי' בשערו או בשאר מקומות הגלויים שבגופו אבל מגע בית הסתרים שבגופו אין מטמא: ח) בתלו באויר הכלי חרס אפי' לא נגעו בו נטמא. אבל בנגעו בכ"ח. דוקא בנגעו בו בפנים. אבל בחוץ אין כ"ח נטמא מגבו: ט) בין בגבאו או נישאו מאדם טהור: י) כל למעלה מהן דקתני. ר"ל שחוצר בדבר זה משלפניו. אע"ג דאית ביה מי קולא משלפניו במלאת אחריתה [רא"ש וכ"ב ר"ש במ"ג]: יא) ר"ל כזית מבשר נבילה: יב) ר"ל מטמאין לאדם טהור שנגע אוחן.

משנה אחרונה

בתכיים הנגעים דמגע בית הסתרים אינו מגע ומיהו הלשון לעניין טומאה גנוי הוא דכתיב אשר יגע ולשון בר נגיעה הוא והכי איתא בקלושין (דף כ"ה): וב"ח בתויר. משום דהכי אין מטמאין אלא במגע וסד"א דלא מטמא בתויר דליכא מגע קמ"ל דהא כמי מגע הוא דנוגע באויר: **משנה ב'** ומי חטאת שיש בהם כדי הזייה. דכתב התוי"ט בשם הר"ש במס' פרה דלחטאת מיהא טהור וט' מ"ש ובמתני' דלעיל כתב דנוגע ונושא מי חטאת דטמא הייט בחנם אבל כדי להזות על הטמא לא ע"כ והוא מדברי הרמב"ם ולשיטתו ה"נ בשם כדי הזייה דוקא נושא בחנם אבל להזות על הטמא לא טמא ואין חילוק בין לחטאת ובין שלא לחטאת אם נשא שלא לצורך טמא אף לחטאת וכן בחבורו פע"ו מהל' פרה לא חילק בזה וכתב כל שנשא שלא לצורך טמא ולצורך טהור ולא חילק בין לחטאת ובין שאר דברים ומ"ש הר"ש דאי לא תימא הכי הנשא לוחות של מי חטאת

נעשה

כדאמרן. ושב קאמר ואל תתמה איך זה הנושא עצמו נטמא נושא מחמת המים והמים נשארין בטהרתן. שהרי כך מצינו שכל הנושקים וכו'. ואיתיה לסב"ד שב' על דברי הר"ש משמע מדבריו דלכל שאר מילי מיהא טמא ואפי' נשא אותם לצורך הזיה ולא משמע כן מד' התוס' וכ"מ שב' כתי"ע לעיל ע"כ. ושרי ליה מריה דתלי בוקי סריקי בהר"ש והר"ב. ותלינה לא עלה על דעת נוסח כר דעת טומר דלצורך הזיה טמא גברא שהוא

נגד

מטמאין אדם וכלים במגע ו). **וכלי חרש באויר** ח). **ואינם מטמאין במשא** ט): **ב למעלה מהם** י) **נבילה** יא). **ומי חטאת שיש בהם כדי הזייה** יב). **שהם מטמאין את האדם במשא** יג).

יג) הזייה נ"ל הזיה:

לטמא

הר"ב לטמא בגדים שעליו. או כל בגדים וכלים שהוא נוגע בהן חוץ מכלי חרס. דממעטן להן בת"כ נבי נבלה. בפרשה ויהי ביום השמיני מניין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל *) טמא. יכול טמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד. בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס. הר"ש. וברש פ"ה דזבים כתב הר"ב ברייתא כיוצא בזו. ושם אפרש בס"ד. ומ"ש הר"ב אבל לאחר שפירש כו' דגבי זב ילפינן הכי. כמ"ש הר"ב ברש פ"ה דזבים. ומיהא לכל שאר מטמאי במשא: ומי חטאת שיש בהם כדי הזייה. ולחטאת מיהא טהור הנושא. דאלת"ה הנושא לוחות של מי חטאת נטמא ויחזור ויטמא את הלוחות [ותחזור הלוחות] ותטמא את המים. ומיהו כל הטוסקים בפרה דמטמאים בגדים והפרה טהורה. הר"ש במ"ב פ"ח דפרה. וכפי' הר"ב מ"ח פ"ע דפרה. ועוד בספ"י: **שהם מטמאים כו'**. ותימה דלא תסיב הכא אבר מן החי מן הבהמה. שדינו כדין נבילה לטמא במשא אדם לטמא בגדים. דאין חלוק מנבילה כלל. אלא לענין בשר הפורש ממנו. כדאיתא בפ' העור והרוטב (מ"ז). ושמא לכך לא חני ליה משום דבכלל נבילה הוא דמקרא דנבילה נפקא לן אבר מן החי (כדפי' הר"ב שם) דכתיב (שם) וכי ימות מן הבהמה וכו'. הר"ש: **במשא**. עיין בפי' הר"ב דמ"ג פרק בתרא דזבים [ד"ה חוץ] דלריך שיזיזה ג"כ.

*) במ"ש הפתיק ומתא.

ציונים

אדם וכלים. מיי' פ"ה מהל' טו"מ ה"ז: **ב** למעלה. עיי' נזה עלה: ד"ה מעבה. נבלה. מיי' פ"ח מה' אס"ה ה"ח. סמג עשין רמז: ובני חטאת. מיי' פס"ע מה' פרה ה"ח. סמג עשין רנב:

אליהו רבא

במשא. הוא שאדם המזיז את הטומאה הפיגו מקל עקרא נושא את הטומאה: **ב** למעלה מהם. כל למעלה מהם דקתני הוא טומאה כוללת תמוד' משלפניו ואע"ג דאית ביה נמי חיזה קולא משלפניו: **נבלה**. נבלת חיים או נבלת בהמה בין טמא בין טהורה: **שיש** בהן כדי הזיה. כדי שיעביר בגבעולי' ויזה: **את** האדם. שלשה דברים אינו נוגע אלא באדם. אין לך דבר שטמא במשא אלא אדם. ואין מטמא בגדים בשעת מיגורו לטומאה אלא אדם. ואין עושה משכב ומושב ומרכב אלא אדם: **במשא** לטמא בגדים במגע. אדם הנושא אותם מיטמא לטמא בגדים שנוגע בהן בשעה שהוא נושא את הטומאה. בין

תוספות רע"ק

משנה ב

[אות **ב**) הרע"ב ד"ה **מטמאין** את האדם. שאם היו כלים רבים זע"ז) ואם היו כלים על ידו והנבילה בכלי העליון האדם טמא והכלים שהורים הוץ מכלי העליון שנוגע בו הטומאה. רמב"ם[אות ג) בא"ד **לא** נטמאו הכלים התחתונים במשא) וכ"כ הרמב"ם בפ"ו ושם הספרא. אבל מדברי רש"י נדה דף נ"ד סוף ע"ב מבואר דגם כלים התחתונים טמאים משום טומאת משא אם דם נדה בעליון. ואולם ברש"י שבת דפ"ג ע"ב ד"ה כרעו הן מבואר דבכלים ליכא טומאת משא. וצ"ע:

תוס' אנשי שם

ד"ה במגע כו'. בשעת נגיפה האדם טמאהו כו'. כנ"ל ודלא כסמ"ים שקולקל בהגסתו. (כ"ד): משנה ב בר"ב ד"ה **מטמאים** כו' כיון שהגיע כובד כו' כנ"ל. (ז"ל):בא"ד **שאם** היו כלים רבים כו'. עי' תו"ע בשם הר"מ. וע"ע דגם כלי התחתון שהאדם נוגע בו יטמא אם לא בכלי חרס. (רש"ש): תי"ש ד"ה ומי חטאת כו' ולחטאת מיהא כו'. פי' שאם אחד שהוא טהור להטאת נשא אלו המים שלא לצורך הזיה אע"פ שטמאת נופו לקדש ולתרומה להטאת מיהא נשאר בטהרתו ולאלו שלא לקדוש והכרים זה משום דאלא"כ זה הנשא בע"כ חוזר ומטמא את המים וזו לא מצינו בשום מקומשאם אחד הטהור להטאת נוגע או נשא מי חטאת שיטמא המים אע"ו

דעת הר"ב כן. ל"כ לפי מ"ש בזבים דאין משא בלא הזזה לא משכחת למשא בלא היסט. אבל היסט בלא משא משכחת לה. ואפ"ה טמא מושב מושב. ומיהו לא לכל המטמאים במשא לריך שיסיט. כמ"ש בזבים פרק בתרא מ"ו: וחשובי בגדים במגע. עמ"ש במ"י פרק בתרא דזבים [ד"ה וכמי] [*ומה שכתב הר"ב ובמי נדה נמי כתיב והנפש הטוגעת הטמאת עד הערב ואומר אני דאגב חורפיה כתבם. שבקש למלות ראיה מן

דהוי כעשה: וחשובי בגדים במגע. כלומר מטעים הבגדים מטומאה אי איכא מגע בלא משא שהטוגע בגבלה או במי הנדה ואיט נוגעים. אינו מטמא אפי' בגדים שעליו הטוגע בגבלתם יטמא עד הערב. ולא נזכר שם כבוס בגדים. ובמי הנדה נמי כתיב (במדבר יט) והנפש הטוגעת תטמא עד הערב. חשובי לשון מניעה. כמו ולא חשבת את בכך (בראשית כב): טועל

לטמא בגדים (במגע) יד) יוחשובי בגדים טו) במגע

ח"ג לטמא בכל הלשונות יפנים לטמא. במגע בנוסח הפי"ם ל"ל ול"ל ל"ב מגע במגע וכתב בלנו ס"ל ובכל הלשונות ז"ל ל"ל וחשובי בגדי' ל"ל וחשובי ל"ל:

מלאכת שלמה

שמשון ז"ל: לטמא בגדים במגע. מלאתי שהרב בלגלא אשכנזי ז"ל וגם הרי"ל ז"ל מחקו מלת במגע. וע"ש ברמב"ם פ"ו דכלי אה"ם סי' י"ב בביאור וחשובי בגדים במגע לדעת הרמב"ם ז"ל שנחתם בכ"מ לפרש הר"ל דאין מטמאין

יכין תפארת ישראל בועז

הטומאה. כולן דינן כמשא טומאה וטמא [וערמב"ם פ"ל מטו"מ]: יד) ר"ל דבגילה ומי חטאת חמורים מהבך דלעיל בב' דברים. ה) דמטמאין לאדם שנגע אותן אפי' לא נגע בהן [וכמש"ל]. ב) דבגדים או כלים שנגע בשעה שנגע הטומאה נטמאו גם הן. חוץ מאדם וכ"ח שנגע בהן אז שנאחרו בטהרתן. משא"כ אחרי שפירש האדם מהטומאה. אינו רק ראשון לטומאה. ולפיכך אינו מטמא בגדים וכלים עוד [כב"ק דף כ' ג')(א): טו) ר"ל מטעים בגדי הטוגעים בטומאות הנ"ל מלהטמא דוקא מי שנגע בגבלה או מי חטאת מטמא בגדים וכלים שנגע בהן באותה שעה קודם שפירש מהטומאה. משא"כ הטוגע באה"ע הנ"ל אמ"ע בגדים וכלים שנגע. אף קודם שפירש מהטומאה. והא דלא נקט הנא כפשוטו „ואין מטמאין

חילוק בין פעמיים לחיצוניים. דאע"ג שלא נגע בהן בגופיה ממאים. א"כ נ"ל לפ"ז דלהכי שפיר נקט מטמא בגדים. לאמטעינן דאפילו בגדים החיצונים שלא נגע עופן בהן ממאים (ומש"ש בס"ד בזבים פ"ה) דמסתבר כרבינו הרא"ש (אף שמדברי אחרי רבותינו לא משמע כן) והן אמת שגם רבינו מאור עיניו רש"י זצוק"ל עמד בזה. למה נקט בכל דוכתא מטמא בגדים. ורלה לומר מטעם זה (ב"ב ד"ש ב') דדוקא בגדים שלבשן מבלי שלבשן. אבל רבעתו"ם שם דחו דעת זה בראיות ברורות. אמנם מה שכתב הר"ב דדוקא אדם שנשאן טמא. אבל כלים ואוכלין ומשקין שהי' טומאה על גביהן. ולא נגעה בהן שהורין. וכתב ע"ז הגאון הגדול מו"ה עקיבא זצוק"ל וז"ל. וכ"כ הרמב"ם בשם הספרא. וכ"כ רש"י (שבת פ"ג ב' ד"ה כרעו הן) אולם רש"י עצמו כתב (נדה כ"ד סוף ע"ב) וז"ל שם. אבל דם נדה מטמא את שתחתיה משום משא. להיות ראשון אף שלא נגע בו. עכ"ל. הרי מבואר דכלי נטמא במשא. וצ"ע. עכ"ל הגאון הנ"ל: והקשיתי לו א"כ למה לא התמיה על רש"י ממשנה ערוכה (פ"ה דזבים מ"ב) דקאמר להדיא. כל שהזב ישא עליו שהור. חוץ ממרכב ומשכב ואדם. וכ"כ מעובדא דחגיגה (דכ"ג א') שהיתה רלועה על פה החביות. ונפלה לתוך החביות ונטמא. ונ"ל נפלה לתוך. הרי ממילא נטמא החביות ממשא המדרס. אע"ב מ"ש רש"י את שתחתיו ר"ל אדם שתחת הדם נדה. דרק אדם ראוי להיות טמא כשמשא טומאה. לכהי בנשא דם נדה נעשה ראשון לאחר שפירש מהטומאה. תדע דהרי כן מוכיח נמי לשון רש"י דרק אאדם קאי דאי אכלי הו"ל „אבל מטמא אותו". ור"ל הכלי לנקט ליה מקמי הכי דאינו נעשה אב במשכב שתחת נדה. ותו דאי אכלי מה ראיה מייתי רש"י מפ"א דכלים מ"נ. והרי התם לא נזכר כלל דכלי נטמא במשא. אע"כ כדאמרן

תוספות רע"ק

[אות א] וחשובי בגדים במגע) עיין יומא דף י"ד בתוס' ד"ה אלא מאי מזה כו' ודברים תמוהים בבה שכתבו ואין לתרץ מאי מזה נושא אף נושא וה"ה בבגע כו' והא מפורש במתניתין דהכא דליכא כיבוס בגדים וצ"ע. ועיין בספר שיח יצחק שם:

משנה אחרונה

נטמאת ויחזור ויטמא את הגלומית כו' לפיעם הרמב"ם אינה אוכמה דאם נטמא הגלומית לעוכך הזאה מהור לכל דבר ואי שלא לעוכך אין ה"ע דמוכר ומעמא. ובתס' פרה סוכמא ג"כ דיש מחלוקת בזה בין הרמב"ם והר"ש וכיון שהמחיק תו"ע לעיל דברי הרמב"ם נכתם דעשה בתנם דוקא טמא ומטמא דבתנם אף להאחת טמא לא ה"ל להעתיק כאן דברי הר"ש: לטמא בגדים במגע. דוקא במגע אבל עשה את הבגדים אינו מטמאין דאין לך טמא עשה את הטהור מטמא מן מזב. ואם עשה הוא על הבגדים נמי לא מטמא דבגדים לא שייך משא כמ"ש סרב ובמיקר דין זה לאין טומאת משא בכלים ל"ש בלשון רש"י והר"ב

חדושים מהרי"ח

[משנה ב] תוי"ט ד"ה וחשובי בגדים כו' דאגב חורפי' נשתבש כו' עכ"ל. ולי נראה שדעת הר"ב הוא דעיין שם (במדבר י"ט) מסידור הפסוקים פסוק ט"ו וכל אשר יגע וכו' עד פסוק כ"א והיתה וכו' ומזה מי הנדה וכו' והטוגע במי הנדה וכו' ופסוק כ"ב והוא וכל אשר יגע בו הטמא ישמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. והיה קשה להר"ב דלמה הכנים פסוק כ"א בין הדבקים דפסוק כ"ב חוזר לענין ראשון לטומאת מת. ופסוק כ"א אינו מדבר רק בטומאת מי חטאת. לכן פירש הר"ב דבאמת פסוק כ"ב קאי אשניהם. והכי פירוש סידור הפסוקים להר"ב פסוק כ"א ומזה מי הנדה היינו אדם רק לא המזה כמו שדרשו רז"ל רק לטומאת משא. והנוגע במי הנדה היינו כל אשר יגע איזה דבר שיהיה ואח"כ אמר הכתוב וכל אשר יגע בו הטמא דהיינו טמא מת כמו שפירש כולם ישמא ג"כ באיזה דבר שיהיה וסוף הפסוק והנפש הנוגעת פירש הן בטמא מת הנאמר בזה הפסוק הן במי הנדה הנאמר בפסוק הקודם אם נגע אדם בשניהם הן זה הן זה ישמא עד הערב. ולדעתי הוא נכון ודו"ק:

תוספות אנשי שם

נגד טמאת. ועמ"ש סוף פ"ו דפרה. (ע"ל): במשנה לטמא בגדים במגע. ולדעת רש"י בב"ב דף ס' אינו מטמא אלא בגדים שהוא ליכם ולא כלים אחרים שנגע בהן ול"ג כאן מלת במגע ול"ל דזהו פי' וחשובי בגדים במגע דר"ל שהבגדים שנגע בהם ואינו לוכבן אינן מטמאין. וס"ל דגם סוגע בגבלה מטמא בגדים כדמשמע מדבריו בחולין דל"ע כ' ד"ה אינה מטמאה בגדים וסרה ממנו קושי' הרמב"ם שם (מ"ל פרפר ג' ח' בהגסיס):

תוספות אנשי שם

פ"י דנדה מ"ד ושם פי': ודע דכל המטמאין משכב ומושב אין זה משום משא אלא משום משכב ודוקא במיוחד למשכב. וכן לענין אהן מקמה דכל המטמא משכב מטמא באהן מקמה ואלו המטמאין במשא אין מטמאין באהן מקמה דכל המטמאין במשא היינו דוקא שם ההיסט שיסיט ויזיז הנשא מתקומה ובאהן מקמה אין בו היסט שהאהן גדולה וכבדה ואין מה שתחתיו יכשל כתו שביאר הר"ש ז"ל במתני' לקמן ולכמוכה במשניות פ' במה דזבים: וחשובי בגדים במגע. בזה תשובה בגבלה ומי הנדה משאר כל המטמאין במגע ובמשא שבולן אף במגע מטמאין בגדים והמרכב שזה ב"ב לגבלה שאע"פ שמטמא גם במשא אין

חדושי רבי עקיבא איגר

[משנה ב] תוי"ט ד"ה וחשובי בגדים כו' דאגב חורפי' נשתבש כו' עכ"ל. ולי נראה שדעת הר"ב הוא דעיין שם (במדבר י"ט) מסידור הפסוקים פסוק ט"ו וכל אשר יגע וכו' עד פסוק כ"א והיתה וכו' ומזה מי הנדה וכו' והטוגע במי הנדה וכו' ופסוק כ"ב והוא וכל אשר יגע בו הטמא ישמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. והיה קשה להר"ב דלמה הכנים פסוק כ"א בין הדבקים דפסוק כ"ב חוזר לענין ראשון לטומאת מת. ופסוק כ"א אינו מדבר רק בטומאת מי חטאת. לכן פירש הר"ב דבאמת פסוק כ"ב קאי אשניהם. והכי פירוש סידור הפסוקים להר"ב פסוק כ"א ומזה מי הנדה היינו אדם רק לא המזה כמו שדרשו רז"ל רק לטומאת משא. והנוגע במי הנדה היינו כל אשר יגע איזה דבר שיהיה ואח"כ אמר הכתוב וכל אשר יגע בו הטמא דהיינו טמא מת כמו שפירש כולם ג"כ באיזה דבר שיהיה וסוף הפסוק והנפש הנוגעת פירש הן בטמא מת הנאמר בזה הפסוק הן במי הנדה הנאמר בפסוק הקודם אם נגע אדם בשניהם הן זה הן זה ישמא עד הערב. ולדעתי הוא נכון ודו"ק:

ג בועל נדה. כתיב ביה (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו למדנו שהוא מטמא משכב ומושב כנדה. וכתיב בתריה וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא. ואין צריך לומר אלא לפרושי ותהי נדתה עליו דרישא אתא והכי קאמר האי ותהי נדתה עליו שאמרתי לך. לא אמרתי אלא לענין שיהא בו הטומאה כנדה מה היא מטמאה אדם וכלי חרס. אף הוא מטמא אדם וכלי חרס. אבל לעשות משכב ומושב כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא הוא. ולא יטמא אדם וכלים כמשכב הנדה שמטמא אדם וכלים אלא דין ראשון לטומאה יש לו במגע: ג למעלה מהן בועל נדה תוספות יו"ט שמטמא אוכלים ומשקין בלבד: ג"כ לליכא לאוקמא ומזה. לטוגע בכשיעור הזייה. דאם כן משא לא טימא הכתוב. ולא אשכחן טומאה כבוש שאין בו משא דגבילה כו'): ג למעלה מהן בועל נדה כו'. פי' מה שאכתוב בדבור למעלה מהן זובו וכו':

מלאכת שלמה

ג למעלה מהן בועל נדה. קשה קצת דהא אשכחן בועל נדה קל מן נגלה דטומאה נגלה מטמא בגדים וטומאה בועל נדה אינו מטמא בגדים. וי"ל דשפיר קתני למעלה מהן בועל נדה דהא ע"כ צריך לומר דלא אתא למימר שיהא חמור מן העליון לכל דבר דהא קתני לקמיה למעלה מן הזבה מלורע שהוא מטמא בכליה ומליגו דזבה נמי חמורה ממלורע דזבה מטמא את בועלה ואין מלורעת מטמאה את בועלה כדדרשינן בת"כ ואם שכב ישכב אים אים אים

שהוא מטמא משכב תחתון כעליון. פירש הר"ב כעליונו של זב מה עליונו של זב כו'. במשנה ו' פ"ד דזבים. ומשום לעולם ילמד אדם לתלמודיו בלשון קצרה. לא האריך למתני עושה משכב תחתון לטמא אוכלים ומשקין [*ועי' מ"ש בפרק כ"ז משנה ג' ובפכ"ח משנה ט'] : **משכב.** והר"ב נקט בלשניה משכב ומושב וכן בכמה מקומות שמניו משכב ונקט משכב ומושב. ולא קשיא שזהו שכתב רמב"ם במשנה דלקמן דאשר שמטת משכב ומושב בכל מקום הוה לא תחשוב שבין המשכב והמושב חלוק לטומאה כמו שבין המרכב והמשכב. כמו שביארנו. אבל דין המשכב והמושב אחד. אמנם תחלף בתמונה ובשיעור לפי [שים] מי שיכשר למשכב [וים] מי שיכשר למושב לבד לא למשכב. ולשון ספרא משכב שהוא מיוחד לשכיבה. ומושב שהוא מיוחד לישיבה. ע"כ : **למעלה מהן זובו כו'.** ל' הר"ב משום דהכל דחשיב ואזיל מטמאין בכל שהן במגע ובמשא וכו'. כ"כ הרמב"ם. ותמיהני דבמשנה ב' פ"ה דנדה מפרשים דזוב ליתו מטמא בכל שהוא. אלא לרואה. וכמו שפירשו בשבבת זרע לבעל קרי ברים פירקין. ומיהו בל' הרמב"ם דהתם יש קלת לדקדק דלא קאמר שלריך בעדשה לטגע אלא בש"ז בלבד. ודשל בעל קרי ולא דשל זב. אע"פ שהוא דוחק בלשונו. מ"מ טוכל לגדד כן. וכן משמע בחבורו שבפ"ה מה' אבות הטומאות כתב דין ש"ז שהוא לרואה במשהו ולטגע בכעדשה. ובפ"ח מה' מטמאי משכב כתב רוק הזב וש"ז כו' ומטמא בכל שהוא במגע ובמשא. אבל להר"ב שכתב בהדיא התם (בזבים) [ע"ל בנדה מ"ב פ"ה בד"ה ומטמאין וכו'] דזוב ליתו מטמא לטגע עד שיגע בכעדשה קשיא. ואע"פ שאפ"ל דהכא מפרש כמ"ד בגמ' פ"ה דנדה דף מ"ג בש"ז דבעל קרי שאף לטגע במשהו. דתנאי ניהו כדאיתא התם. מ"מ דברי הר"ב סותרין זה את זה. וכן יש לדקדק מגלן להתמיר טפח זוב לו ש"ז של זב שיהא חמור לטמא בכל שהוא אף לטגע יותר משל ש"ז דאחר שאינו זב. והרמב"ם שכתב בפירושו וז"ל. וכגמ' נדה זובו טמא הוא כי אלטריך קרא [לאתויי בכל] שהוא לטגע ולטשא וכן [האחרים מתרבו] בזוב. ע"כ. ודקדקתי במקומו שהוא בפ"ז דף כ"ה. ולא אמרו שם. אלא כי אלטריך קרא למשא. כלומר דלטגע לא אלטריך דלא גרע מש"ז. כדאיתא התם. ולא מלאתי שיאמרו בכל שהוא כגירסתו של הרמב"ם ומ"ש הרמב"ם והר"ב. ובועל נדה אין מטמא עד שישא את כולו. עיין בפ"ד דזבים מ"ד. ועוד עיין שם פ"ה משנה ב' [*והר"ש מייתי ברייתא דת"כ והיא סיפא דברייתא שכתב הר"ב לעיל דלמדין למשכב בועל נדה שיהא] כעליונו של זב דהני בסיפא נמלאת אומר משכבו כמגעו מה מגעו מטמא אחד ופוסל אחד אף משכבו מטמא א' ופוסל א' [ע"כ]. והשתא אין לנו לדחוק כלל אלא נפרש למעלה מהן זובו כו' שמטמא במגע ובמשא פירוש שזה מגעו למשאו כדמסיק נמי הר"ב והרמב"ם ואילו בועל נדה אין שום מגעו למשאו. ובאמת שהרמב"ם כתב בפירושו. וכן בחבורו פ"ג מהלכות מטמאי משכב. דבועל נדה מטמא במגע ובמשא כנדה. ויש להמוה עליו מזאת הברייתא [עי' במל"מ שהאריך] בזה אבל מסקנת הר"ש. דבועל נדה ליתו מטמא במשא למטא בגדים. כמו שאינו מטמא במגע כהיא ברייתא דת"כ. **ואע"ג** דהשתא נמלא בועל נדה קל מנבלה דהטשא נבלה מטמא בגדים אפ"ה קתני ספיר למעלה מהן. אע"פ שהראשון נמי חמור ממנו כיון דבדבר זה מיהו למעלה משלפניו. וכמ"ש ג"כ הר"ב במשנה דלקמן. [*וכן עיין לקמן בסמוך בד"ה למעלה מהן מרכב כו'] : **זובו של זב ורוקו כו'.** טולו נפקא לן בפרק דם הנדה (דף הה) מקראי. זובו של זב דכתיב (ויקרא טו) זובו טמא לימד על הזוב דהוא טמא. וכתיב משכב תחתון כעליון. כלומר משכב תחתון של בועל נדה. כעליונו של זב. מה עליונו של זב. הייט כלים שעל גבי הזב. כגון עשר מלעות זו על גב זו וכולן על גבי הזב בין שנגע בהן הזב בין שלא נגע טמאין. ומטמאין אוכלין ומשקין אבל לא אדם וכלים. אף תחתונו של בועל נדה דהייט המלעות שתחתיו מטמאין אוכלים ומשקין ולא אדם וכלים. דאילו תחתונו של זב וזבה ויולדת. אפי' עשר מלעות זו על גב זו. ואחד מן הטמאין הללו בעליון. כולן שתחתיו טמאין. ומטמאין אדם וכלים: למעלה מהן זובו של זב כו'. משום דהנך דחשיב וחזיל מטמאין בכל שהן במגע ובמשא. ובועל נדה אין מטמא עד שישא את כולו. משום הכי קתני למעלה מהן כלומר

נדה מז) **. שהוא מטמא משכב תחתון כעליון** יא). **למעלה מהן. זובו של זב. ורוקו.**

ושבבת

ע"כ : למעלה מהן זובו כו'. ל' הר"ב משום דהנך דחשיב ואזיל מטמאין בכל שהן במגע ובמשא וכו'. כ"כ הרמב"ם. ותמיהני דבמשנה ב' פ"ה דנדה מפרשים דזוב ליתו מטמא בכל שהוא. אלא לרואה. וכמו שפירשו בשבבת זרע לבעל קרי ברים פירקין. ומיהו בל' הרמב"ם דהתם יש קלת לדקדק דלא קאמר שלריך בעדשה לטגע אלא בש"ז בלבד. ודשל בעל קרי ולא דשל זב. אע"פ שהוא דוחק בלשונו. מ"מ טוכל לגדד כן. וכן משמע בחבורו שבפ"ה מה' אבות הטומאות כתב דין ש"ז שהוא לרואה במשהו ולטגע בכעדשה. ובפ"ח מה' מטמאי משכב כתב רוק הזב וש"ז כו' ומטמא בכל שהוא במגע ובמשא. אבל להר"ב שכתב בהדיא התם (בזבים) [ע"ל בנדה מ"ב פ"ה בד"ה ומטמאין וכו'] דזוב ליתו מטמא לטגע עד שיגע בכעדשה קשיא. ואע"פ שאפ"ל דהכא מפרש כמ"ד בגמ' פ"ה דנדה דף מ"ג בש"ז דבעל קרי שאף לטגע במשהו. דתנאי ניהו כדאיתא התם. מ"מ דברי הר"ב סותרין זה את זה. וכן יש לדקדק מגלן להתמיר טפח זוב לו ש"ז של זב שיהא חמור לטמא בכל שהוא אף לטגע יותר משל ש"ז דאחר שאינו זב. והרמב"ם שכתב בפירושו וז"ל. וכגמ' נדה זובו טמא הוא כי אלטריך קרא [לאתויי בכל] שהוא לטגע ולטשא וכן [האחרים מתרבו] בזוב. ע"כ. ודקדקתי במקומו שהוא בפ"ז דף כ"ה. ולא אמרו שם. אלא כי אלטריך קרא למשא. כלומר דלטגע לא אלטריך דלא גרע מש"ז. כדאיתא התם. ולא מלאתי שיאמרו בכל שהוא כגירסתו של הרמב"ם ומ"ש הרמב"ם והר"ב. ובועל נדה אין מטמא עד שישא את כולו. עיין בפ"ד דזבים מ"ד. ועוד עיין שם פ"ה משנה ב' [*והר"ש מייתי ברייתא דת"כ והיא סיפא דברייתא שכתב הר"ב לעיל דלמדין למשכב בועל נדה שיהא] כעליונו של זב דהני בסיפא נמלאת אומר משכבו כמגעו מה מגעו מטמא אחד ופוסל אחד אף משכבו מטמא א' ופוסל א' [ע"כ]. והשתא אין לנו לדחוק כלל אלא נפרש למעלה מהן זובו כו' שמטמא במגע ובמשא פירוש שזה מגעו למשאו כדמסיק נמי הר"ב והרמב"ם ואילו בועל נדה אין שום מגעו למשאו. ובאמת שהרמב"ם כתב בפירושו. וכן בחבורו פ"ג מהלכות מטמאי משכב. דבועל נדה מטמא במגע ובמשא כנדה. ויש להמוה עליו מזאת הברייתא [עי' במל"מ שהאריך] בזה אבל מסקנת הר"ש. דבועל נדה ליתו מטמא במשא למטא בגדים. כמו שאינו מטמא במגע כהיא ברייתא דת"כ. **ואע"ג** דהשתא נמלא בועל נדה קל מנבלה דהטשא נבלה מטמא בגדים אפ"ה קתני ספיר למעלה מהן. אע"פ שהראשון נמי חמור ממנו כיון דבדבר זה מיהו למעלה משלפניו. וכמ"ש ג"כ הר"ב במשנה דלקמן. [*וכן עיין לקמן בסמוך בד"ה למעלה מהן מרכב כו'] : **זובו של זב ורוקו כו'.** טולו נפקא לן בפרק דם הנדה (דף הה) מקראי. זובו של זב דכתיב (ויקרא טו) זובו טמא לימד על הזוב דהוא טמא. וכתיב

מלאכת שלמה

שהוא מטמא משכב תחתון כעליון. הר"ש ז"ל: שהוא מטמא משכב תחתון כעליון. כתב בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זב ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון הנדה וזב שוין שמטמאין אוכלין ומשקים ולא אדם וכלים ותחתונים שוין שמטמאים אדם וכלים. לכן אמר כעליונו של זב שבועל נדה וזכר. (הגה"ה לאותה פרש למורשת. הר"ש ז"ל: שהוא מטמא משכב תחתון כעליון. כתב בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זב ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון הנדה וזב שוין שמטמאין אוכלין ומשקים ולא אדם וכלים ותחתונים שוין שמטמאים אדם וכלים. לכן אמר כעליונו של זב שבועל נדה וזכר. (הגה"ה גראה שר"ל ודאי זכר הוא דהא לא שייך בנקבה) למדנו דינו מן הזב שהוא זכר כמותו אבל עליונו של בועל נדה ליתו מטמא והכא על הנדה עצמה מטמא אדם וכלים והכל ע"כ. וגראה שר"ל אבל לעולם עליונו של בועל נדה ליתו מטמא אדם וכלים כמו שאמרנו: **למעלה מהן זובו של זב.** בגמ' בפ' שני דב"ק בעי ומאן

אליהו

אליהו רבא

תרתון כעליון. אפי' עשר מלעות זו על גבי זו עושה תחתון כעליון בשוכב עליון אבל לא כמשכב ומושב על זב וסייעתו שיהא אב הטומאה. אלא כמגע זב שהוא לאשון. והיינו דאמרי' בגמ' כעליונו של זב שאינו אלא כמגעו. והא נפקא לגמרא מנוס דקתני תחתון כעליון משמע דעליון פטיעה ניה דמטמא ואי הוה כמשכב ומושב הזב עליון גופיה לא שמעינן דעושה משכב ואת"ל תחתון בהעליון. אלא בעליון נמי אין בו אלא טומאת מגע. וטומאת מגע פטיעה לן. דקתני בעושה משכב התחתון אע"פ דלא נגע ביה כהעליון שיגע בו אלמא אולן ליה בהו אלא טומאת מגע דהוי אלאנו: **למעלה** מהן זובו. בזכר יש ד' מעיות. זובו. רוקו. שכבת זרעו. ומיתי דגליו. ובנקבה ג'. דמה. רוקה. מיתי דגליה :

חדושי מהרי"ח

[פשנה ג'] בר"ב ד"ה **למעלה** מהן זובו כו' אין ממטא עד שישא כו'. עכ"ל יש לומר שלא דקדק הר"ב לכתוב גבי זובו וש"ז דצריך כעדשה דסמך על מה שכתב במס' זבים וקרי ליה כל שהוא בנגר בועל נדה דצריך שיעורא רבה עד שישא את כולן ובאמת טגע של ש"ז צריך כעדשה. ולא קשה על הר"ב מה שהקשה תר"ש בר"ה למעלה מהם זובו וכו' וקל"ל :

תוס' אנשי שם

משנה ב' תי"ם ד"ה שהוא מטמא כו' ועמ"ש בפכ"ו מיד ובפכ"ח מ"ט. תיבות אלו לא שייך הכא כלל כ"א בפד"ה מבכב הסמוך והמדפיסים עשו הטעיקוקו כאן. (סה"מ) ד"ה **למעלה** מהן זובו כו' אבל להר"ב שכ' בהדיא כו'. אני לא מצאתי כן בהדיא ע"ב. ונלע"ד דלהר"ב נמי נוכל לגדד ולפרש כמו שפי' הרוא"ש להרמב"ם שאחר שגראה שלמעלו דהתם מפי' הרמב"ם הוא ל"ב מ"ם שם הר"ב ז"ל אבל הטגע אינו מטמא עד שיגע בכעדשה ר"ל הטגע בש"ז וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהדי' אלא שלא תש הר"ב לפרש בהדי' דסמיך על מ"ש כאן וכ"ש דמתני' דהתם בש"ז מייתי דתנן הי' אוכל בתרומה וסרגים שהעשנו אבריו כו' ואע"פ שהוא דוחק בלשונו אמת אוכל לגדד כך כדי שלא יהיו דבריו סותרים זא"ז. אך מ"ש התוי"ט לו' הרמב"ם דהתם דוחק לפרשו כך נזה אחר שמחילה הראתים לא ידענא מאי דוחקיה דאדרבה רווחא שמעתא

יכין תפארת ישראל בועז

מגע מטמא הבגדים רק משום היסט (רב"ח) (ב) : טז) אף דבועל נדה קיל מהנך אבות הטומאות דלעיל דאין אדם הטשאו מטמא בגדים. **עכ"פ** הך חומרא אית בי' **שהוא** וכו' : יז) ר"ל דמלא תחתון שלו שוה בטומה מכל זב שא"א ליגע שם בטמוה. לפיכך אמ"ש גם בטשאו. אבל ודאי יש כמה דברים שאמ"ש במגע אבל משאינו במשא. ותו מדפליגי ר"י ורע"ק התם רק בגבילה. וס"ל לרע"ק דכל שאמ"ש במגע אמ"ש נמי במשא. והכי באהלות (פ"ב מ"ז) ס"ל לרע"ק דעלם כשורה שנחלקה מטמא במשא ולא במגע (כרמב"ם פ"ד מטו"מ וכרתו"ש שם) א"כ מוכח דרק בגבילה הוקם ולא בשאר טומאות. וכן משמע נמי לשון הרמב"ם (פ"ב מאה"ט הי"א) ע"ש. ועי' מ"ש בפ"ד בפירושנו באהלות (פ"ב) ודו"ק. ואם נאמר דכוונת הגאון ז"ל לאו אהיקש. רק דמסתבר שיהיו כל הטומאות שוות בכלי חרס. גם הא ליתא. דא"כ הא דאמרינן (שבת פ"ד א') דילפינן מקרא דאין כ"ח טמא במדרס. וקשה לי ל"ל קרא. סברת הוא. הרי אין מדרס שייך באויר כ"ח והרי לפי דברי הגאון כל טומאות שבכ"ח צריך שיהיו שוות. אולם גם אם ניתן להגאון ז"ל פירושו ברש"י הנ"ל דמ"ש רש"י את שתחתיו. הייט כלי שתחת דם הנדה. אפ"ה לא ק' דברי רש"י אהדדי כקו' הגאונות"ל. די"ל דלוקח דם נדה קאמר רש"י דמטמא כלי שתחתיו. ומהטעם שפחד רש"י בעצמו שם מדהוקם לנדה. אבל בשאר אה"ש מודה דאין כלי שתחתיו נטמא בשלא נגעה בו. ומ"ש הגאון עוד דהראי' דמייתי רש"י מפ"ח דכלים הייטו רק דדם נדה מטמא במשא. אגא נפשי כתבא יהבית דבעניותן יש כאן שיון מאד. דהנה במשנה ג' בפרקין קאמר למעלה מהן בועל נדה שעושה מגע תחתון כעליון. ר"ל דמגע תחתון שלו שוה בדינו להמכסה עליון שלו. ששניהן דין כעליונו של זב. דאינן עשין רק ראשון לטומאה. והרי משכב דתני בבנא זו ודאי הייט כלי

משנה אחרונה

עלה והא הדר אפקה קרא דלמשכבו לא הוי כנדה ואיכא למימר דכל הטומאות במשכבו וכ"כ הרא"ש. וא"ל דאיה מהא דתנן בסוף מס' זבים בועל נדה כמטמא מגע אלא שאחור ממנו בועל נדה שמטמא משכב ומושב טומאה קלה ומדלא קאמר דאחור ממנו נמי לענין משא ולענין מגעו בגדים ש"מ דאינו מטמא במשא ואינו מטמא בגדים. ומלאתי במשנה למלך שהביא ג"כ ראיה זו בשם מקצת מפרשים פ"ג מהל' משכב : **למעלה מהן זובו של זב.** פי' הר"ב שמטמאין בכ"ח

ציונים

למעלה מהן. נ"ק כ"ה. : **זובו.** מ"ל שם פ"ח הי"ב בגמ עפין כ"מ : **ורוקו.** מ"ל שם הי"ד בגמ שם :

תרתון כעליון. אפי' עשר מלעות זו על גבי זו עושה תחתון כעליון בשוכב עליון אבל לא כמשכב ומושב על זב וסייעתו שיהא אב הטומאה. אלא כמגע זב שהוא לאשון. והיינו דאמרי' בגמ' כעליונו של זב שאינו אלא כמגעו. והא נפקא לגמרא מנוס דקתני תחתון כעליון משמע דעליון פטיעה ניה דמטמא ואי הוה כמשכב ומושב הזב עליון גופיה לא שמעינן דעושה משכב ואת"ל תחתון בהעליון. אלא בעליון נמי אין בו אלא טומאת מגע. וטומאת מגע פטיעה לן. דקתני בעושה משכב התחתון אע"פ דלא נגע ביה כהעליון שיגע בו אלמא אולן ליה בהו אלא טומאת מגע דהוי אלאנו : **למעלה** מהן זובו. בזכר יש ד' מעיות. זובו. רוקו. שכבת זרעו. ומיתי דגליו. ובנקבה ג'. דמה. רוקה. מיתי דגליה :

(שם) והזב את זובו מקים את זובו לו. מה הוא לא חלק בין מגעו למשא לטמא אדם לטמא בגדים כו'. ורוקו נפקא לן מדכתיב (ויקרא טו) וכי ירוק הזב ומרבי ליה התם בין למגע בין למשא. ומימי רגליו ילף התם מרוק שמתגל ויולא וחוזר ונכלע. ושכבת זרעו. לע"ג דש"ז דעלמא לא מטמא אלא במגע. הכא בש"ז דזב דחמיר *ולא משום דת"ל בלא לאלות זיבה אלא דמייתי ליה בק"ו מרוקו וכדאיתא בסוף פרק כילד הרגל. ומה טהור בטהור. טמא בטמא. טמא בטהור ליתן דין *שיהא טמא בטמא. דש הגדה. דקאמר קרא (שם) והדוה בנדתה הדוה מטמאה כמותה. ונדה מטמאה אדם לטמא בגדים. הר"ם. ותו התם [דף יד ע"ב] לי מה היא עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים אף דמה עושה משכב ומושב כו'. דמה בר משכב ומושב הוא כו'. ואמר קרא (שם) אשר היא יושבת עליו. היא

ר"ע מברטנורה

כלומר דהנך דתניב הן למעלה מבטל נדה. לפי שהן מטמאין בכל שהן מה שאין כן בבועל נדה: שהם מטמאים במגע ובמשא. שאוה מגעו למשאן. דבין במגע בין במשא מטמאין אדם לטמא בגדים וכלים חוץ מאדם וכלי מלאכת שלמה

ושכבת זרעו. ומימי רגליו. ודם הנדה. שהן מטמאין במגע ובמשא(יח). למעלה

יח) גר"א שהן. במגע ובמשא שם בין במגע בין במשא.

הלי תנא דאית ליה ש"ז של זב מטמא במשא ומשני הלי תנא דמתני' דקתני ושכבת זרעו. ודחי ודילמא מטעם לפי שאי אפשר בלא לאלותי זיבה ומכני ש"כ ליתנייה גבי זובו מ"ש דקתני ליה גבי רוקו אלא משום דאתי בק"ו מרוקו ומה רוק שהוא טהור באדם טהור. אפי' הכי באדם טמא כגון זב. טמא. ומטמא במשא.

יכין

בטומאתו למעלה עליון שלו (ג) דבשניהן בין שנגע או לא נגע בהן. אינו רק ראשון. ואמ"ע אדם וכלים רק לאוכלין ומשקין. והייט משום דבועל נדה אתקיש לנדה. דכמו בנדה עליון ותחתון שלה טמאים. כ"כ בבועלה כך היא רק דבנדה זב וזבה מצע התחתון שלהן. אם ראוי למשכב ומושב הו"ל אה"ט. ועליון שלהן בין ראוי או אינו ראוי. הו"ל רק ראשון לטומאה [ועי' זבים פ"ה מ"כ]. אבל בועל נדה בין מצע התחתון שלו הראוי או אינו ראוי למשכב או עליון שלו הראוי או אינו ראוי בין נגעו או לא נגעו שניהן אינן רק ראשון ואמ"ע אדם וכלים רק לאוכלין ומשקין [ולא אמרינן בנה"ג אין היקש למחלה ועי' רמב"ם פ"ג ממשכב] ובזה חמור בועל נדה מטרף ובעילה ומאחר אה"ע שמזכרו במשנה מ' וב'. דבכולן בין כלי שתחתיהן או שעל גביהן. כשלא נגעו בהטומאה. טהורים לגמרי. והיינו שבועל נדה מטמא לכל כלי או אוכלין ומשקין שנגע או נשא [עי' לשל סי' יג] או הסיט ואפי' הסיט לכ"ה [נגדה לג מ' ורש"י שם. ורמב"ם פ"ג ממשכב. ועמרמ"ם שם] משא"כ שאר אה"ט הכ"ל אינו מטמא לשום כלי רק במגע. ולא במשא והיסט: אשנם להוש' [נדה ע"ח ב' ד"ה ומעתה] מוכח מתוספתא שבועל נדה אמ"ע כלי בהיסט. ורק בנשא הכלי ספוקי מספקא. להו אם מטמא. מיהו אדם הנוגע בבועל נדה או נשאו. להר"ם שניהן אמ"ע כלי שנגעו באותה שעה. וכן מוכח מתוספתא בהבית. א"כ נם בהנך קיל בועל נדה מאינך אה"ע דמשנה מ' וב'. אבל להרמב"ם [פ"ג ממשכב ורמב"ם שם] הנוגע או נושא בועל נדה. מטמא כלי שנגע באותה שעה. ולרבינו אברהם שערלא ורבינו ישעיה שבהיקן רמב"ם שם שוה בועל נדה בזה לשאר אה"ט לעניל. דרק הנשאו מטמא בגדים ולא הנוגע בו: יח) ר"ל בין שנגע או נשא אוחן חוזר אותו

תפארת ישראל

בועז

כלי. וא"כ מבואר שדבר הישב דרק בועל נדה מטמא כלי שתחתיו אף שלא נגע בו. אבל שרץ ונבילה ואינך אבות שמזכרו לעיל מיניה במשנה מ' וב' אין כלי שתחתיהן טמא כשלא נגעו בו. ותמוה לפ"ז סוגיית (בנדה ס"ע ב') דאמרינן זב וזבה שמתו מטמאין במשא. מקשה הש"ס. אמו כל מת מי לא מטמא במשא. ואצריך הש"ס לדחוקא בתירוצים דבמשא דקאמר היינו מטמא. וק' לפי דברינו הכ"ל דכל כלי אינו נטמא בשהיה הטומאה עליה. חוץ בזב וזבה. וע"כ נ"ל דש"ד דמקשן דבמשא דמתניתין היינו בנשאו אדם את הזב שמת. ולהכי מקשה שפיר. אמו כל מת מי לא מטמא במשא דהיינו בנשאו אדם. ולהכי אצריך לדחוקי דבמשא דקתני היינו במשאו דבנה"ג רק זב מטמא ולא מת. וק' נ"ל גם"ש לדחוקי כולי האי ולעניים מלת במשא שבמתניתין. לימא דבמשא דקתני היינו לענין כלי שתחתיו. דבמאר מת אינו מטמא לכלי שתחתיו כשאינו מאהיל עליו. אבל זב וזבה ממטאין לכלי שתחתיהן כשמת כמו בחייהן. וביותר תמוהין דברי רש"י התם (בד"ה כדכתיב) שכתב להדיא דמיירי שם כלי תחת המטמא דבשאר מת אמ"ע אינן זה משא. עכ"ל. משמע ודאי דאי לא הוה מטמא. רק דבר אחר חוצץ בין המת להכלי היה הכלי נטמא במשא. והרי הוכחנו לעיל במשנה ג' דלא שייך משא בשאר טומאות. ואת"ל לחלק דש"ל דדוקא מת מטמא לכלי שתחתיו במשא ולא שרץ ונבילה. לא ידענא איזה טורם נמצא מנ"ל לחלק בהכי. ונם הרמב"ם (טומ"מ פ"ו הי"ד) שפתיו ברור מלנו דנם במת לא שייך טומאת משא בכלי שתחתיו. וכן הר"ב כאן מ"ב קאמר בכלל דלא שייך טומאת משא בכלי שתחת שוה אה"ט. ומם בנדה (פ"ו מ"ד) נקט ואתא לישנא דרש"י ממש דמיירי בים כלי תחת המטמא משמע דבלא משמא הי' נטמא הכלי שתחת המת. הרי אפי' לימא דרש"י אזיל לשיטתי' הנ"ל (נדה נ"ד סוף ע"ב) דכל כלי שתחת טומאה נטמא.ק' דעכ"פ מי הכריח לרבינו נסונית דזב וזבה שמתו לאוקמי מטמא דמתני' בכלי. ולא כפשוטי' בתוס. אבל להר"ב ז"ל נדלה מדורת התימה דברי סותר דברי עצמו. ול"ע נדול (ועי' מ"ש בזה נדה פ"י שהאריכנו בזה בס"ד): (ב) וכן אמרינן בתוספתא (פ"ה דזבים) וכן פסק נמי הרמב"ם (בהל"ע פ"ו הי"ג). ולכאורה נראה דאי' לזה מש"ם (בכורות כ"ג א') דקאמרינן דאפר פרה שנתערב באפר מקלה דאי' רוב אפר מקלה אמק"ע במגע ולמה לא נקט עפי מי חטאת שנתערבו בים דעלמא דברי תערובות כזה מצוי עפי' מתערובות אפר פרה באפר מקלה. אלא ש"מ דכל תערובות שבמים אפי' יהיה הרוב ממיים דעלמא אפ"ה כל שמעורב בהן כדי הזיה מי חטאת ממטא אפי' רק במגע. מדלא"ל בהן מגע בלא משא. ומה שהקשה ע"ז הרל"מ בשם הר"י קורקוס (שם) דעכ"פ משכחת לי' בהן מגע בלי משא כשנקרשו המיים בקור. במחכ"ר אי בשנקרשו הרי אי דינן כאוכל שנגע במשקין (כרפ"ג דטהרות) דאינו נעשה הכא רק ראשון ואינו ממטא לאדם כלל. אבל כ"ז בורכא. דאפ"ה הוה מצי שפיר לנקטי מי חטאת ברוב מים דעלמא דלמ"ע במגע. ואפ"ה לא תקשי דהרי עכ"פ נמטא משום משא מי חטאת.ל"ל דאפ"ה ים כ"מ בשנעשו המי חטאת בכלים ואוכלין שאינן נפסלין שאינן נטמאין בנשאו לאהמ"ו (כתוספתא פ"ה דזבים). ותו דבפירוש תניגן (תוספתא פ"ח דפרה) דמי חטאת שנתערבו ברוב מים דעלמא נם במשא אמ"מ(ועי' מ"ש בזה נדה פ"ד ס"ע דפרה „בבועז" סי' ח' שהאריכנו שם בכל זה):(ג) והא דנקט הש"ס(נדה לב ב') כעליונו

מלאכת שלמה

כדכתיב וכי ירוק הזב בטהור דמשמע במה שביד הטהור כדדרשינן בתוס' נדה דהיינו משא וכתיב וכנס בגדיו. קרי שמטא בטהור. שהטפה ממטא במגע כדכתיב וכל בגד וכל כלי עור אשר יהיה עליו ש"ז וגו'. ואדמה נמי מטמא במגע. כדכתיב או איש אשר תצא ממנו ש"ז ודרש' בתוס' נדה בפ' יולא דופן מנין

משנה אחרונה

והא אפי' שרמב"ם ומה שהקשה תוי"ט מנ"ל דשונו של זב וש"ז חמור משל מהור. לע"ד מטמא רק אוכל דש"ז דטהור משרץ ילפינן לה בנדה (דף מ"ג) והלכך בשיון כבועלה בשרץ. וש"ז של זב חמוקו יליף לה בפ' כילד הרגל (דף כ"ה) מק"ו מה טהור בטהור ממא בטמא ממא בטהור אינו דין ביהא ממא בטמא והלכך דינו כרוקו דנשאו וליכא לאימר דינו כמו ממא בטהור וכבועלה דת"ל מיפרק ק"ו דבלא ק"ו פשיטא דלא נרע מטהור וכ"ת דאתי ק"ו לאשא

תוספות רע"ק

[אית ה] תוי"ט ד"ה זובו של זב ר"א משום דא"א בלא צחצוח זיבה) כדס"ל לר' יהושע דא"ב לתנייה נבי זובו ומדקתני לה גבי רוקו ע"כ משום דאתי מ"רוקו. גמ' שם: [אית ו] בא"ד שהא ממא בטמא) והא דל"א דיו דכמו דטמא בטהור ממא רק במגע ולא בשאשא ה"נ ממא בטמא. דכיון דמיפרק ק"ו. דלמנע לא אצטריך ק"ו. דלא נרע מנבראי מהור. מש"ה ל"א דיו. נמרא שם. (ולפמ"ש התי"ם בד"ה למעלה מהן זובו בשמת הרמב"ם דש"ז דטהור בעי' כעדשה לטנע וש"ז דזב אפילו בכ"ש. א"כ אך מיפרך הק"ו הא הק"ו מוציל על מנגו בכ"ש. ומנ"ל מומאת משא) והיינו כר"ם בפתני' ה' פ"ק דבב"ק עיי"ש. ועיין בהרע"ב שם דאנן קיי"ל כרבנן דאף היכא דמיפרק ק"ו אפרי דיו. והא דקיי"ל הכא דש"ז דזב מטמא במשא היינו מטעם דא"א לש"ז בלא צחצוחי זיבה. וכמו שכתב הרמב"ם בפ"א מהל' מטמאי מו"מ:

אליהו רבא

במגע ומשא. ולא קתני שזב מגעו למטאן כדקתני סיפא גבי מטכב ומושב וס"ל כא שזב מגעו למטאן דמטמאין ומי במגעו אדם לטמא בגדים ומאלא ומי ממוזרן מכלה ומי חטאת בים בו כדי הזיה. הייטו משום דקאי אבועל נדה אלין מטמא במשא כלל. סבי ליה כמאי דתניא מעלה דמטמאין במשא אסיפא דקתני מעלה דמשכב אמרכב דמרכב ומי מטמא במשא קתני במשכב שזב מגעו למטאו. ולע"ג דבועל נדה אית ליה מעלה שיושב מטכב. ומעיות אין שוין מטכב. מ"מ במאי דמטמאין במשא אית ליה מעלה דבועל נדה דלא מטמא במשא:

תוספות רע"ק

ודם הנדה. מיי' שם פ"ח מטב שם:

תום' אנשי שם

שמעתתא. דלישניה מוכח הכי. דז"ל שם ואומרו ומטמאין בכ"ש רומז אל ש"ז ואל הזוב לפי שזב ונע"ק אם רצו לאיזה שיהי' נטמאו אמנם מי שיגע בש"ז עד שיגע בכעדשה אז יטמא ע"כ. הרי נהדי' דבתחלה פי' שיגעם ש"ז וזוב אבל בהך דינא דבשיגן כעדשה בנגיעה קפיד לפרש בש"ז ש"מ דדוקא קאמר דאל"כ הי"ל שיגעם. מ"ג לומא שהמא אמנם מי שיגע ובלבון הר"ב אלא מוכח כדאמרן ואשתא אלע"ר

היא ולא דמה. לי מה היא מטמאה בחבן מסמא אף מדוה נמי מטמא בחבן מסמא. אמר רב אסי אמר קרא והנושא אותם. אותם מיעוטא הוא: למעלה מהן מרכב. לא אחא למימר שיהא חמור מן העליון לכל דבר. דהא זובו של זב וחבירו ממטאים אדם במגע לטמא בגדים. ואילו מרכב לא מטמא אדם. כדקתני סיפא למעלה מן המרכב משכב. שאוה מגעו למשאו. ותנן נמי

למעלה מהן מרכב יש). שהוא מטמא תחת אבן מרכב. והזב תופס בה אע"פ שאין סובלו

לקמן בפרק כ"ג משנה ב' מה בין מרכב למושב מרכב חלק מגעו ממשאו. הר"ש: מרכב. לשון הר"ב התפוס של אוכף קרוי מרכב וכן פי' הר"ם. וז"ל רש"י ברפ"ג דערובין. תפוס דאוכף 1) ארלו"ן בלע"ז. שכשרוכב תופס באותו עץ שנקרא ארלון. ולהכי מטמא משום מרכב. ע"כ. וכ"כ בפי' החומש בפ' מצורע שהארלו"ן מטמא משום מרכב. והאוכף עצמו מטמא משום מושב. ע"כ. ומלאתי כתוב התפוס הוא מה שאחורי האיש כשהוא רוכב. ומה שהוא לפניו. ולריך לומר שאינו מחובר לאוכף שהוא יושב עליו. אלא הוא מחובר היה כמותו. דהיינך יהיה לאחד ב' מיני טומאות. ע"כ. אבל הרמב"ם פי' מרכב הוא כל מה שיכסר לרכיבה. כמו הכסא והמרדעת והאוכף וזולתן. ע"כ. וכן ירלה פשטא דמתני' ב' פכ"ג. וכך ג"כ דעת התוס' דערובין [ד"ה אי] דאפריך התם אדתנן כל שיעשה כו'. חוץ מן הארלוי למשכב ומושב. והאיכא מרכב. ומהדרינן האי מרכב היכי דמי. אי דיתיב עליה הייגו מושב. כתבו התוס' תימה דבקרא כתיב מרכב ומושב ודיגן חלוק זה מזה וי"ל נהי דקרא מחלק בין ישיבה דרכיבה לישיבה דעלמא. מ"מ התנא כו' כל עניני ישיבות קאמר ע"כ. שמעינן דסבירא להו דישיבה דרכיבה היא טומאת מרכב: שהוא מטמא תחת אבן מסמא. פי' הר"ב אם היתה אבן גדולה על גב התפוס של המרכב והזב תופס בה. כלומר באבן הגדולה. אע"פ כו' נטמא התפוס. וכן פי' הרמב"ם. ואני תמה דכי תנן בכולה למעלה מהן. לא לענין קבלת טומאתן קאתי אלא לענין שיטמאו אחריה. ואפשר שדעתם שכיון שמקבל טומאה ממה שעל אבן מסמא.

1) ארלו"ן (זאטטעל במגפ).

ממילא

מלאכת שלמה

לרבות את המגע בש"ז ת"ל או אים אינו דין שיהא ממא בזב בין למגע בין למשא: המרכב. התפוס של אוכף ותפוס הייגו מה שאחורי האיש כשהוא רוכב ומה שהוא לפניו. ולריך לומר שאינו מחובר לאוכף שהוא יושב עליו אלא שהיה מחובר לו היה כמותו דהיינך יהיה לכלי אחד שני מיני טומאות ולקמן נמי בפ' כ"ג תנן אלו ממאים משום מרכב זרז האשקלוני וכו' עד ופפיטן של סוס. הרא"ש ז"ל. ולא כן פירשו תוס' ז"ל בגדה ר"פ בנות כותים ד"ה עליהו של זב ולא רביגו נסים ז"ל ברים פסחים. ועיין בספר קרבן אהרן ספ"ג דפרשת זביס: שהוא מטמא תחת אבן מסמא. לאו דוקא אבן דוקא אבן גדולה אלא מה שאין מקבל טומאה ומשום קרא דכתיב והיתה אבן אחרת וטומאת. נקט אבן. ושיקר טעם תלוי בזה שעומד במקום אחד ולא זז ולא הסיט וכוליה פירקא בחרא דזביס מוכיח כן דאהכהו דמטמו באבן מסמא קתני אחד המגע ואחד המסיט ואחד הנושא ואחד הנושא ואהכהו ולא מטמו באבן מסמא קתני אחד המגע ואחד המסיט ואילו נושא ונושא לא קתני. הר"ש ז"ל: וכתב הר"י מסמא. ס"א מוסמא. ועיין במה שכתבתי בפ"ה דזביס סימן ו': ועיין נפ"ש

יכין תפארת ישראל בועז

אותו אדם לטמא בגדים וכלים שנגע בהן קודם שפירש מהטומאה. חוץ מאדם וכ"ה שאינו מהטמאין מהטגע לו נושא הנך אב הטומאות (ד) יש) הוא דבר הנשוי ליבש עליו בפיסוק רגלים [רב"א] וא"ל דלשנא קלילא נקט. דהרי אותו מקום שיושב עליו בפיסוק רגלים דינו כמושב [כפירוזין ד' כ"ז א'] אלא ר"ל דכל המחובר להדבר שנשוי ליבש עליו בפיסוק רגלים כדי שיסמוך עליו הרוכב. הוא הנקרא מרכב והייגו אותו הנקרא „שטעגרייף" או „שטייג-בענעל" וכ"כ הסמוכות שלפני ואחורי האוכף כדי שלא ישמט הרוכב מעל האוכף. ואותן כלים אינן עשויין לרכוב עליהן רק שיסמוך עליהן הרוכב.

הנך

יש דנס בועל נדה. אדם הנוגעו או הנושאו ממטא בגדים. פשיטא דלא הוא מלי למיתני הכי שאם מגען למשאן. דא"כ מה מעלה יש בהן נגד בועל נדה. אבל קאמר שהן ממטאין במגע. ר"ל בכל שהוא ממטאין במגע ובמשא וכמו שכתב הרמב"ם להדיא (בפ"א ממשכב) משא"כ בועל נדה אמ"ם עד שיגיע את כולו. עוי"ל דלהכי לא נקט הכא שאם מגען למשאן. מדבעי למתני בתר הכי מרכב דלכ"ע אמ"ם אדם לטמא בגדים דרק הנוגע בו נטמא.

הנשאו

משנה אחרונה

הולרך בכאן לפרש דהטומאה הוא לענין משאו. ופי' הגיע הוא פי' הר"ם לגיעתו דבועל נדה אינו מטמא בגדים מפני הכא לענין עומאת בגדים. ובאמת פי' הרמב"ם דאוק דהא דזובו מטמא בכ"ש לאו מומרא היא דמעיקר הדין אין לזוב שיעור ושומאתו במשאו ממילא דנשא כ"ש הייגו נשא כולו אם לא שנאמר דהוא נשא מומרא הוי מה שעיקר טומאתו במשאו וכזה יש מקום ג"כ ליישב פי' הר"ב דבאן כתב שיעורו במשאו ובפ"ה דנדה כתב בכפשטה. דבאן לא נחית אלא למיתני חומרא דזובו מבועל נדה וכפשטה נמי חשיב משאו לגבי בועל נדה דבעינן שיגע כולו אלא שזה אוחק לפרש כאן דהא דשיעורי זובו חומרא דא"כ אכן תמוה נמי מנגלה ומת וזב. ועוד מינה לענין נשא אבל מגע לאתי אני לה אלא לפי' הר"ש דאמור לענין דטמא בגדים ניחא ומכאן נמי ראיה דבועל נדה אינו מטמא בגדים וכמש"ל. ונראה דהר"ב כתב שני הפיסוקים דספוקי מספקא ליה בבועל נדה אי מטמא בגדים אי לא. והלכך כתב שני הפיסוקים לומר כדאית ליה ולומר כדאית ליה: ומ"ש הכא דבועל נדה אינו מטמא עד שיגע את כולו בכל משא הדין כן שבד שיגע את כולו אינו קרוי משא דהא כל משא הייגו עם הסיפא וסיינו שיזיזו לטמא ממקומו כר המטמאין באבן מטמא אא"ל הזה כדמוכח במשניות דזביס וכמ"ש הר"ם כאן וכל הסיפא הייגו הזה ממקומו כדאמרי' אינו מגעו שהוא כולו זהו הסיפא וכ"כ התוס' בפירוזין (דף כ"ז) שאם מקצתו נגרר באבן אין זה הסיפא פיין מ"ש בזה פ"ה דזביס מ"ח: למעלה מהן מרכב.

מרכב. מיי' שם פ"ע ה"ה פמב שם:

אליהו רבא

למעלה מהן מרכב. הוא הדבר שנשוי ליבש עליו בפיסוק רגלים. ואע"ג דמרכב אינו שום מגעו למשאו. ומעיות בוין מגען למשאן. מ"מ אינה ליים מעלה עפי' ממעיות. כמה שהוא מטמא תחת אבן מסמא:

חדושי מהרי"ח

[תוי"ם ר"ה] שהוא מסמא כו' ובא הטהור וישב כו' ע"ל. וצ"ל שזה האבן אינו מיוחד לישיבה דאל"כ הייגו מושב ואפי' לא יש מרכב תחתיו היה מסא הטהור שושב על מושב הזב וק"ל:

תוס' אנשי שם

דון מינה ומינה דאע"ג דבעלמא נקטי' כמ"ד אוקי באתרה הכא י"ל דפסק הכי מטום דר' הילאי דלעיל ולפיכך פסק שטעורו בנגיעה בכעדשה אבל נטפא אוכ דלכ"ע ולפי' עומאתה מקרא דזובו טמא הוא דהיינו מיני' וכי' פטיעה דלכ"ע ל"ל דשיעורו בכ"ש מה רואה בכ"ש אף נגע בכ"ש. ולדקו דברי רבינו בכ' דבש"ס נדה כי אמרינן קרא אזבו טמא לאתויי בכ"ש וכו' דאע"ג דלא אתרוה בש"ס בגיאור ממילא מוכן מתוך הלעת הסוגי' כדאמרן ובזה נכונים ומיושבים שני פסקיו שבתבור שהכיר בתי"ט ז"ל. ומ"מ מ"ש הכ"מ שם בפ"ק מה' מו"מ אבא דפסק שם הר"מ דאזבו של זב מטמא במגע ובמשא בכ"ש וכ' מכן ע"ז שהוא משנה ר"פ יולא דופן. ע"כ. אחר המחילה מוכרחני לומר דהא ליתא דמתני' דפ' יולא דופן דהייגו הייגו מתני' שהזכרתי בדבור דלעיל מייירי בדולה עצמו ומייירי בין מזב בין בש"ר ולמשנ דיגו של הרמב"ם מסוגי' דהתם נפקא לי' בדהיינא. (ש"ל):

כובדו של זב ניכר על המרכב. נטמא התפוס שתחת האבן משום מרכב: למעלה מן המרכב משכב. דבאבן מסמא מטמא משכב כמו מרכב. ועוד חמור ממט. דשוה מגעו למשאו. לטמא אדם לטמא בגדים; מגעו בהדיא כתיב ביה (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו. ומשאו. דלאחר שהאביר הכתוב דין מגע המשכב ודין מגע של מרכב נאמר והנושא אותם יכבס בגדיו אלמא במשכב בין מגע בין משא טעונים

אבן מסמא (ב) **; למעלה מן המרכב משכב** (א). **ששוה מגעו למשאו** (ב). **למעלה מן המשכב. הזב. שהזב עושה** משכב

גב זו אפילו על גבי אבן מסמא. [כלומר ואפילו על ידי אבן מסמא. ושוב ראיתי בתוספות ריש פרק דם הנדה. שהעתיקו ועל גביהן אבן מסמא. אבל בפירוש הרמב"ם משנה ג' פרק בתרא דזבים העתיקה ג"כ כגי' הר"ש. וגם בת"כ הגי' כך היא] הלמוד לומר אשר ישב עליו הזב יטמא. מקוש שהזב יושב ומטמא. ישב הטהור ויטמא. ואין לי אלא שהזב יושב והזב שם מגין לעשות ריקן כמלא ת"ל כל כלי לעשות ריקן כמלא. ואין לי אלא משכב ומושב. מרכב מגין. ודין הוא אם מגינו אלא חלק הכתוב בין נושא לנושא במשכב. כלומר דשניהן ממאין הנושא את המשכב. והנושא על המשכב. שיושב הטהור על האבן. ומשכב הזב תחת האבן. לא נחלוק בין נושא לנושא במרכב. מה לי [לא] חלק בין נושא לנושא במשכב. אלא חלק מגעו ממשאו. לא נחלוק בין נושא לנושא במרכב. שחלק מגעו ממשאו. ת"ל כלי. לרבות את המרכב. ובדבר זה מרכב למעלה מזובו של זב וחבריו. דלא מטמא באבן מסמא. כדכתיב והנושא אותם. דאותם מיעוט. ודרים הנושא כמו הנושא כדאשכחנא בפרק בנות כותים (דף נג) והנושא דהכא בנושא ט"ג הדם חייבי. שהדם תחת האבן והטהור יושב עליה. דטהור הנושא את דם הנדה מטמא אדם במשא לטמא בגדים כדתנן הכא. אבל הנושא ע"ג הדם טהור. והקהה איכא תרי גווני אבן מסמא. אחד שהזב ע"ג האבן. ומשכבות ומושבות תחתיו. דשאר דברים לא מטמא באבן מסמא. דהא מקרא דאשר ישב מתרבי ותנן בפרק בתרא דמסכת זבים (משנה ב) כל שהזב נושא עליו טהור. חוץ מן הראוי למשכב ומושב והאדם. ואחד. שמשכב ומושב תחת האבן והטהור יושב עליה. ובכה"ג חייבי בפ' דם הנדה (דף נה) דממעט דמה. ממה דכתיב בפ' זב דקאי והנושא אותם למשכב ומושב ומרכב. דכתיבי בהאוא ענינא. ומתרבו לטמאות באבן מסמא. וכתב אותם למעוטי זוב ודם הנדה. ע"כ: **אבן מסמא**. פי' הר"ב אבן גדולה וכבידה כו'. אע"פ שאין כובדו של זב ניכר כו'. כ"כ התוס' ברישא דם הנדה [ד"ה אבן] בשם ר"ת ורביו שמואל. ומ"ש הר"ב והזב תופס בה. פי' באבן. ועיין [בפי' הר"ב] במשנה ה' פרק בתרא דזבים דאפי' נייר מפסיק. וגם הר"ש מסיק כך. אבל מטעם אחר. ובזבים ראוי להאריך: **למעלה מן המשכב** הזב. כל טומאות שבמשכב ישנו בזב. שגם הוא מטמא באבן מסמא כענין משכב דהייט כגון שהמשכב תחת האבן. והטהור מלמעלה.

ממילא מטמאים ג"כ אותו דבר שהוא על גבי אבן מסמא. אבל לא היה להם לסתום אלא לפרש. וז"ל הר"ש שהוא מטמא תחת אבן מסמא כגון שהמרכב תחת האבן. ובא ויושב הזב על גבי האבן. ואח"כ ירד הזב מעליה ובא הטהור ויושב עליה. בעוד שהמרכב תחתיה. נטמא הטהור ממטת המרכב שתחת האבן. דתניא בת"כ בפ' זאת תהיה. והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב אין לי אלא בזמן שיושב עליו הזב וגגע בו. מנין לעשרה מושבות זו על

מלאכת שלמה

רפ"ט דשבת ובפ' בתרא דנדה דף ע"א. והתם ר"פ דם הנדה כתבו תוס' ז"ל דמשום דרשא נפקא לן דאבן מסמא לא מטמא אלא אוכלין ומשקי' דלהכי איצטריך התם קרא למעוטי דם הנדה מלטמא אף באבן מסמא שהיא טומאה

כדפרישית

קלה אע"פ שהנדה עצמה מטמאה במשכב ומושב שהן שומאה חמורה וגם באבן מסמא. ועיין עוד שם בד"ה אבן מסמא: ששוה מגעו למשאו. עיין במ"ש לקמן פ' כ"ג סי' ג': למעלה מן המשכב הזב שהזב עושה משכב וכו'.

ומציו

ציונים

משכב. מי' שם פמב שם הזב.שם ב"ח ופ"ח ה"ח פמב שם:

אלי הו רבא

אבן מסמא. הוא בית הספר גדול בין הטומאה להדבר הנטמא בין מלמעלה בין מלמטה: והמרכב מטמא באבן מסמא. כגון אם מונח תחת המרכב אבן מסמא והבית אדם שאינו רק אבנו מלמעלה תחת האבן נטמא אדם שעליו וכן אם למעלה מן המרכב אבן מסמא וסיים אדם שאינו רק אבנו למעלה על האבן נטמא אדם לטמא בגדים שעליו. אע"פ שהאבן הוא מפסיק ואין הכובד על האבן והאבן עצמה שהורה: למעלה מן המרכב משכב. שמטמא ג"כ באבן מסמא ושוה מגעו למשאו. שאדם הנוגע בו ונוגע בשעת מגעו בבגדים וכלים מטמאין אבל המרכב אין שוה מגעו למשאו שאינו מטמא בגדים במגע. ולמעלה האמור כאן במשכב. הוא למעלה ממש. שמשכב ממור ממרכב במה שהוה מגעו למשאו אבל אין במרכב מה שאין במשכב. ממלא נמד ג' תנוקי דיומים. ממשה טומאות המטיין בתחלה ובוגל נדה עמהן אין מטמאין במשה כלל. נגלה. ומי תפלת שם בהן כדי חייה. ומרכב. מטמאין במשה לטמא בגדים. ותשובי בגדים נמגע. וכל שאר טומאות שמטמאין במשה אין מגעו למשאו:

תוס' אנשי שם

תוי"ט ד"ה שהוא מטמא כו' ואין לי אלא שהוא שיבא והזב שם כו' כנ"ל וכ"ה בתוי"ט ספ"ב דזבים ע"ש. (ב"ד): באר תחת אבן נחלוק כו' כנ"ל והוא כתמיה ואם נמצא לקיים ג' הספרים צריך לפרשו בניחותא אבל אין זו שיטת הת"כ והגמ' בשום מקום. (ב"ד): באר דהטהור הנושא את דם הנדה עמה כו'. מעמע אפילו ע"י אבן מסמא אבל במסקנא מסמע שאול הר"ש מזה וכ"מ לדני' מדבריו בפ"ה חגיגה מ"ע ז' ובשתיקן הת"ע שם. ולא דק במה שהעתיק כאן דברי הראשונים. (רש"ם): ד"ה **למעלה** מן המשכב כו'. בקו' ממשכבו דבת"כ בפ' זאת תהיה יליפין בפנים הדם שהמטמא בגדים בקו' ממשכבה כו' כנ"ל. (ב"ד). עמ"ש הת"ש פ"ה דזבי' מ"ב ד"ה והאדם בשם רש"י דעירובין. (רש"ם)

יכין תפארת ישראל בועז

הגך לבד נקראין מרכב [ועי' מ"ש בפ"ד ביבקש דעת סוף סי' כ"ה] : ב) [עי' מ"ש בכ"ד ביבקש דעת סי' ו' וכ"א] וד"ל שאם הי' מרכב תחת אבן גדול ויושב הזב למעלה על האבן אף שע"י כבדו של אבן אין הזב מכביד על המרכב שתחת האבן אפ"ה נטמא המרכב. וכ"כ אם חזר אדם טהור ויושב למעלה נטמא. מיהו עכ"פ יש במרכב ג"כ קולא מהגך דלעיל. דאין הנוגעו מטמא בגדים אף קודם שפירש מטומאה (דן) : בא) ה"ה כלי הראוי למושב דמשכב ומושב שומאתן שוה [כרמב"ם רפ"ז ממשכב] ובין שיושב על המשכב לא שכב על המושב נטמא אף שלא נגע בהן : בב) ר"ל דמטמא במסמא כדין של המרכב. אבל עוד חמור ממרכב דשוה מגעו למשאו דבשניהן

מטמא

משנה אחרונה

הרכיבה הוא ובלא הרכיבה אינו תופס הו"ל מרכב ולא דמי לאוכף שראוי לעולם למושב אפילו שלא ברכיבה אבל התפוס עצוי רק לרכיבה : תחת אבן מסמא. כגון כתנו כל מטא בלא היסט הייט אבן מסמא ובהא מרכב חמיר ממעייטא דמעייטא אין מטמאין אלא במגעו עם היסט ומרכב במגע בלא היסט והייט אבן מסמא וכן מפורש בפ"ה דזבים מ"ז גבי מעייטא חני מטמאין אחד הנוגע ואחד המסיט ונושא ונושא לא קאמי ומרכב הני הנושא והמסיט ומטמא דנושא ונושא לא בעי היסט וכ"כ הר"ש כאן במסקנתו . והא דתני תחת אבן מסמא ה"ה ע"ג אבן מסמא דבין נושא ובין נושא שוין בזה כדתני במס' זבים ומרבי לה מאשר ישב מקום שהזב יושב ומטמא ישב שם הטהור נטמא וכי היכי דזב ע"ג האבן והמשכב או המרכב תחת האבן נטמא המשכב והמרכב ה"ה אם ירד הזב מן האבן ויושב עליו הטהור בעוד שהטומאה תחת האבן נטמא הטהור . והר"ם במתני' כתב נמי דאיכא תרי גווני אבן מסמא או הטהור למעה ונטמא למעלה או איפכא וכתב לייחס בזה קונים דר"פ דם הנדה דמטמא אתם דם הנדה שאינו נושא משכב ומושב כנדה דכתיב היא ולא דמה ואמר אחר הכי אי מה היא מטמאה באבן מסמא אף דמה ת"ל לאותה באבן מסמא הא אבן מסמא אינו אלא במשכבות ומושב דמאשר ישב מייתי לה בת"כ וכיון דכבר מיעט דמה מדין מרכב הא לא שייך נגב אבן מסמא כלל . אלא דבאתי גיונא אבן מסמא חייבי שהדם למעה והטהור למעלה דבנדה אידי ואידי אמא ובדמה טהור עכ"ל הר"ש . ולא זכיתי להבין דברים אלו דאכתי מאי ס"ל לאלק

[משניות טהרות] **בית** .ב

כגון

כדפרישי' לעיל. וכהאי גוונא אגבעו של זב תחת הגדך. והטהור מלמעלה טמא. כדתנן במס' זבים (פ"ה מ"ב) ובמגע ומי מטמא בגדים כדכתיב (ויקרא טו) והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו. ובמשא ומי מטמא בגדים. דילפינן בק"ו ממשכבו בת"כ בפרשת זאת תהיה במגע נדה שמטמא בגדים בק"ו ממשכבה. ומהאי ק"ו יש ללמוד הנושא. וכן יש ללמוד בזב. הר"ש: ד למעלה מן הזב זבה. שהיא מטמאה את בועלה. כתב הר"ב דגבי נדה כו' ואין הזב מטמא את מה שבועל. וכן מי שבעל [זב] לא יהיה אב וכן ביאר בספרא. אבל יהיה הבועל. כמו שנגע באב בלבד. הרמב"ם: למעלה מן הזב מצורע. פירש הר"ב דמצורע עושה משכב ומושב כזבה. בספרי באמרו הש"י שהמצורע מוחלט כאשר נרפא מהצרעת. וכבשם המטהר את בגדיו. אמרו מה זה בא ללמדנו. אם ללמד שמטמא בגדי' במגע והלא ק"ו הוא. אם בימי ספרו שאינו מטמא בביאה. מטמא בגדים במגע. בימי גמרו שמטמא בביא' אינו דין שיטמא בגדים במגע. א"כ למה נאמר וכבס המטהר את בגדיו. מלטמא משכב ומושב. הרמב"ם. וכתב עוד הרמב"ם. דמצורע מטמא כמי במשא. כמו הזבה. אבל מפני שהוא לא כתב כן אלא מהא דתכן. למעלה מזבה מצורע. ש"מ דבמשא שוה לה. והר"ב אינו סובר שיש לדקדק כך מדקתני למעלה מהן. שסובר שאעפ"כ יכול להיות שיש חומרא באותו שלמטה ממנה. ולפיכך השמיט הר"ב. ולא כתב שמצורע מטמא ג"כ במשא. אע"פ שכתב שמטמא משכב ומושב. כמו הזבה. לפי שלזה יש רא' מהספרי. ואע"ג דשמע משא"כ למשא. זה ברור לי שהיתה כך דעת הר"ב. אבל אי תמה מהרמב"ם. שכמו שהביא לו רא' אחרת למשכב ומושב מהספרי. ואע"ג דשמע לה מדתנן למעלה מזבה. כמו כך היה יכול ג"כ להביא רא' אחרת למשא. ממגע שלימה שבגינו בבשית מפ"ה דזבים הנוגע כו' במצורע וכו' ואחד הנושא. וא' הנשא. וכן הר"ב. אדכתב שמטמא משכב ומושב. לפי שכך שנו בספרי. כמו כן ה"ל לכתוב. שמטמא במשא שכך שנינו במשנה דזבים אלא דאשתמיטתיה להר"ב והמשא תלמודיה דהכא בתר פי' הרמב"ם. ולדידי ליכא למשמע מהכא כמו שכתבתי: שהוא מטמא בביאה. כתב הר"ב דכתיב בזב ואין יושבים ממנה דהא תתן לקמן ר"פ י"ב טבעת אדם ממאה שבעת בהמה והכלים ושאר כל הטבעות שהורים התם כשאינם ממונרת לכלים שיושאים מן הכלים ומ"מ

ציונים

ואין משכב. ה"כ ר"פ דפרכה זמין: ד זבה. מיי' פ"ב מה' מו"מ ה"ח סמג עשין רמב: מצורע. מיי' שם פ"ו מהל' ט"ל הל"ח ו"ב סמג ע' לוה:

אליהו רבה

ואין משכב עושה משכב. שהזב עושה משכב כגון שהזב למעלה ותחתיו כמה מיני כלים וזוטו של זב כשבן עליהם. אם הכלים שתחתיו ראוין למשכב ומושב נטמאין אפי' תחת אבן משמת לטמא אדם לטמא בגדים שעליו. ושאר הכלים שאינן ראוין למשכב ומושב שהוריש לגמרי אפילו מטומאה קלה. וכשהזב נמצא כל הכלים שעליו בין הראוי למשכב ומושב בין שאינו ראוי כולם טמאות אפילו על אבן משמת אלא שבולם אינן טמאות אלא טומאה קלה שבעבי' ראבונים. ואדם בין שהוא למעלה מן הזב ובין שהוא תחתיו אפי' רק אגבו לבד למעלה מן הזב ואפילו על אבן משמת או התיו נגעת לעמה בגדים שעליו. ומשכבו ומושבו ומרכבו של הזב מטמאין אדם באבן משמת בין מלמעלה בין מלמטה אבל אין מטמאין שאר כלים כגון אלה שמגבן שאין המשכב עושה משכב: ד למעלה מן הזב זבה. אע"פ שהזב צריך ביאת מים תיים משא"כ זבה מ"מ יש לה מעלה על הזב במה שמטמאה את בועלה וזב אינו מטמא את האשה שבעל: שהיא מטמאת בביאה. שמטמאת את הכלים שעמו תחת אבל אחד. ואע"פ שהמצורע קל מזב וזבה מדם ויולדת שבאן מטמאין בהיסט אם הן מסיטין את הטהרה אבל מצורע המסיט את הטהרה אינו מטמא. מ"מ המור המצורע במה שמטמא בביאה:

תוספות רע"ק

משנה ד [אות ז'] מצורע שהוא בטמא בביאה) יחסיר ג"כ זבה מצורע דובה מטמאה את בועלה. ומצורעת אינה מטמאה את בועלה כדדרשינן בת"כ ואם שכב ישכב איש אותה פרט למצורעת

תוס' אנשי שם

ד בר"ב ד"ה למעלה מן הזבה כו' משכב ומושב כזבה. עמ"ש בהקדמה לרמב"ם סי' י': הוי"ש ד"ה למעלה מן הזב כו'. וכן מי שבעל זב וכו' כנ"ל וכ"מ בדפוס דיברגפורט והיינו במשכב זכר וקמ"ל אפילו הוא הנגעל דומיא דזבה. (סה"מ): ד"ה למעלה מן הזבה כו'. משנה שלימה בשביעי כו'. נ"ע לכמו דלא קאי וא' מלורע כמ"ש הטוס' בפרקים והניאם התו"ט בעלמו שם כן נובל לומר דלא קאי עליו וא' הגיאת (רב"ם): ד"ה שהוא מטמא כו'. שוב מצאתי כך כו'. ז"ל הר"ב ק"א שם

מטמא בגדים וכלים שנגע קודם שפירש מהטומאה: כג) בהמה משכב ומושב על גבי משכב טהור. אינו נעשה רק ראשון כשנגעו זה בזה. וכשלא נגעו נשאר בטהרתו. ובשאר החומרות כאבן מטמא וכדומה. כל מה שיש במשכב ישנם גם כן בזב עצמו: בד) ר"ה נדה ויולדות ונקבו תנא שם זה משום שבשם זה מורשם טפי ענין טומאה כיון שהזב מהן דם טמא: בה) ויהיה טמא טומאת ז' כיאבה. אבל זב שבעל טהורה לא נטמאה רק טומאת ערב. כאדם שיושב זב עליו [ויהי גם בטהור שנפלה נטמאה טומאת ערב (ועי' פתיחה סי' כ"ג)

יכין תפארת ישראל יכין

משנה

כגון בכף מאזנים שבכיס הטמא את הטהור אינו מטמאו דק"ל כל טומאות המקיטות טהורות חוץ מהקיטו של זב כדאתמר במס' שבת (דף פ"ג). וה"ה לשמיו עליונו של זב דטמא מדף ומשכב טהור כדתנן פ"ה דזבים כל הנושא ע"ג הזב עמא והנשא על גבי המשכב טהור חוץ מן האדם: ד למעלה מן הזב זבה שהיא מטמאה את בועלה. מה שהזב מטמא בבעילות והזבה בימים לא שייכי הכא אלא בחומר הטומאה אלו בדידי' ואלו בדידי'. והא דתנכתן נמי תומר בזב מבבים שהזב עטון מים חיים ולא הזבה לא מני הכא אלא הטומאה ולא הטהרה. ועי' בכרמ"ם: למעלה מן הזבה מצורע. פי' הר"ב

מטמא בגדים וכלים שנגע קודם שפירש מהטומאה: כג) בהמה משכב ומושב על גבי משכב טהור. אינו נעשה רק ראשון כשנגעו זה בזה. וכשלא נגעו נשאר בטהרתו. ובשאר החומרות כאבן מטמא וכדומה. כל מה שיש במשכב ישנם גם כן בזב עצמו: בד) ר"ה נדה ויולדות ונקבו תנא שם זה משום שבשם זה מורשם טפי ענין טומאה כיון שהזב מהן דם טמא: בה) ויהיה טמא טומאת ז' כיאבה. אבל זב שבעל טהורה לא נטמאה רק טומאת ערב. כאדם שיושב זב עליו [ויהי גם בטהור שנפלה נטמאה טומאת ערב (ועי' פתיחה סי' כ"ג)

אחרונה

במטמא משכב ומושב כזבה והא דלא פי' נמי שמטמא במשא כזבה דלא נריכא דפשיטא כיון שמטמא משכב ומושב ואפילו פ"ן אבן מסמא ס"ש דמטמא במשא שאין לך מטמא משכב שלא יטמא במשא. והרמב"ם בפירושו שכתב ג"כ טומאת משא בתנם כתבו ותו"ש האריך בזה בתנס. והא דמלורע מטמא משכב ומושב מטמא מדברי הר"ב דטמאתו כמו הזבה דמשבבה הוי אב וב"ג מדברי הרמב"ם פי"א מהט"ל שם הדברים. אבל התוס' והר"ש סוברים דמשכב המצורע אינו אלא לאשון כמב"ג: שהוא מטמא בביאה. פי' הר"ב דכתיב חוץ למתנה מושבו במושבו טמא וכ"כ הרמב"ם והר"ש וכ"כ עוד הרמב"ם בחבורו ספ"י מהט"ל וכ"ב הר"מ

מלאכת שלמה

אע"פ שיש במשכב שאינו בזב הני שפיר למעלה הואיל ובדבר זה מיהא הוא למעלה ממנו הר"ש והרא"ש ז"ל וק"ק לע"ד אמאי לא הקשו ג"כ ממאי דתנן בס"פ שני דזבין הזב מטמא את האדם בחמשה דרכים כו' והמשכב את האדם בשבעה דרכים כו' במגע ובמשא ואין לומר משום דזב נמי משאו עושה דאשקומדרם לבד הוא דלא עביד כמ"ש שם ספ"ג וכדתנן נמי בר"פ בתרא דזבין דהא נמי אע"פ שאין משכב עושה משכב מ"מ עושה אותם ראשון כדפי' ר"ע ז"ל: ד למעלה מן הזב זבה. לאו לכל מילי דהא זב טעון בילת מים חיים מה שא"כ זבה. הרא"ש ז"ל: למעלה מן הזבה מצורע. עיין בס' ק"א פ' שני דפ' נגעים סי' י':

כפי'

מהון

מלאכת שלמה

ומינו ג"כ חומרא במשכב שאין בזב כדתניא בת"כ פרשת זאת תהיה שיש במשכב שאין בזב ויש בזב מה שאין במשכב הזב עושה משכב ואין משכב עושה משכב חבורי משכב טמאים וחבורי הזב טהורים פי' בשר הזב טמא ולא טאה שעלו ולא קלקלין ולא שיראין ולא נאמים ולא שבעות אע"פ שאינם יוצאים כה"ג במשכב עמא כגון חבל היוצא מן המטה מחמשה ועד עשרה או אם יש עמה דבוקה במטה דינה כמטה וכן אם שבעת אדם ממאה שבעת בהמה והכלים ושאר כל הטבעות שהורים התם כשאינם ממונרת לכלים שיוצאים מן הכלים ומ"מ

מטומאת

טומאת שבעה. דכתיב (במדבר לא) וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם. כל טומאות שאתם מטמאין במת לא יהיו פחותים משבעה. ואע"ג דמלורע חמור מעלם כשעורה. דמלורע מטמא כל אשר באהל כשבא אל האהל. ועלם כשעורה אינו מטמא באהל מ"מ במעלה זו מיהא עלם כשעורה חמור שמטמא טומאת ז'. וכן כל הני למעלה למעלה דתניב לאו לכל מילי קאמר דחמור *) כשני מן הראשון. דהרבה מהן יש. שיש חומרא בראשון שאינה בשני אלא לאותה מעלה שהוא מונה בלבד קאמר שהשני חמור: חמור מכולם בת. יש מהן חמורים ממת שזב וזבה עושים משכב ומושב ומטמאין באהל מסמא. ומת אינו עושה משכב ומושב ואינו מטמא באהל מסמא. וא"מ במעלה זו מת חמור מכולן שמטמא באהל. ומה שמלורע מטמא בביאה. אין טומאתו כטומאת אהל. דאם הכנים ידו לבית המטגע טהור. ואפילו נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור *דביאה במקלת לאו שמה ביאה ואפילו מחילה מלאת בבית שהמלורע שם. כדתנן באהלות נכנס [לבית הכנסת] עושים לו מחילה גבוה עשרה טפחים. נכנס ראשון ויצא אחרון. וכל כה"ג במת מטמא באהל. א"כ יש חלוק בין מלורע יושב למלורע עובר כדפרישנן לעיל.

*) נד"א הפני.

עצם כשעורה. שהוא מטמא טומאת שבעה (ב) חמור מכולם. המת. שהוא מטמא באהל (ג) מה שאין כולם מטמאין (ד) עשר

ח"ג. ד מכולם נד"א בכולם.

דכתיב וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם כל טומאות וכו' בסוף פרק כילד הרגל (דף כה). הר"ש. ולא הביאתי. היאך מפקינן ליה מהך קרא לרבות עלם כשעורה לטומאת שבעה. והתם בגמ' לא אמרו אלא למפך במת. ומפך טולל לרבות בכלל בגדיכם שהוא כעין בגד. עוד מלאנו למדרש זה לענין כלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנגעו במת כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ק דאהלות. וזה ג"כ מפורש בכלל בגדיכם. אבל לרבות עלם כשעורה. זו לא ידעתי מאין שיהא בכלל הזה של וכבסתם בגדיכם. וכן כ"ל דלאו מהכא ילפינן לה אלא מדכתב הר"ב במשנה ג' פ' ב' דאהלות. מדכתיב בפ' חקת ועל המוגע בעלם. וכ"כ הרמב"ם שם שם ספ"ק. ומדרש ספרי הוא. והא מ"ש הר"ב בסוף משנה לקמן ומ"ש הר"ב דעלם כשעורה איט מטמא באהל. כדתנן במשנה ג' פ"ב דאהלות: חמור מכולם המת וכו'. כתב הר"ב יש מהן חמורים ממת שזב וזבה עושין משכב ומושב ומטמאין באהל מסמא ומת אינו וכו' דין משכב במשנה ו' (פ"ד) דזבים. ודין אבן מסמא במשנה ד' פ"י דנדה. ומ"ש הר"ב א"כ יש חלוק בין מלורע יושב כו' והר"ש כתב עוד חלוק. דבעינן שיעור שהייה לבית המטגע. לענין בגדים שהוא לבוש. עד שישהא בכדי אכילת פרס. כדתנן במס' נגעים פי"ג משנה ט': חמור מכולם המת. על דרך ההגעה למיע. ואמנם. זכר מדרגות. אלו האבות קלתן על קלתן. ולזה לא הזכיר פרה אדומה (דתנן סוף פ"ד ממסכת פרה) ושעיר

מלאכת שלמה

בפי' ר"ע ז"ל וכן כל הני למעלה למעלה דתניב וכו' עד דהרבה מהן יש שיש חומרא בראשון שאינה בשני. אמר המלקט וכולהו חומרי שיש בזה מה שאין בזה תנינן להו בתוספתא ומייתי לה רבינו שמשון ז"ל בפי' מתניתין ועוד איכא עובדא דלא תני להו בתוספתא כמו שפי' הר"ש ז"ל: עוד בפי' ר"ע ז"ל דאם הכנים ידו לבית המטגע טהור. אמר המלקט כתב התכס ה"ר אפרים אבכמי ז"ל מתנו של ר"ש עוריא ז"ל נראה לי לומחוק מלת המטגע או פירושו שהוא לומד דין מלורע מדין בית המטגע ודוק ע"כ וקשה לי עלה דבית המטגע נופיה היכא דמיו בשום מתנייתא אדרבא תנן בפ' י"ב דנגעים. טהור שהכנים ראשו ורובו לבית טמא נטמא והביא הרמב"ם ז"ל סיפא דהתיא דקתני התם ואמא שהכנים ראשו ורובו לבית טהור טמאהו בפ"פ עשירי דאהלות שומאת צרעת וא"כ תרוייהו תנן התם דבעי' ראשו ורובו לטמא או להטמא לכן נראה שצריך למחוק מלת המטגע שבפי' רבינו שמשון ז"ל ורבינו

יכין — תפארת ישראל — יכין

מהן שם במטחה באהל אבל כשהטהור במטחה באהל והמטגע עובר שם. לא נטמא הטהור. מיהו קיל מלורע מזב. דמלורע איט מטמא משכב ומושב בבלא נגע בהן [(כפסחים דס"ז ב')]. אבל להרמב"ם פ"ו מטו"ל הי"ח מטמא משכב ומושב ואפי' מתח אבן מסמא. ומוקי לה דפסחים בימי ספרו (וכי' מ"ש בפ"ד ביבקש דעת פי' כ"ט)]. אבל מטמא לאדם הטמא או נשא עליו (בזבים פ"ה מ"ו). וכ"כ מעייטת שלו טומאים

כבזב וזבה. (נדה דף ל"ד פ"ב. ונשמע דין זה ברמב"ם פ"ו מטו"ל): בז) הטגע בו או נשאו טמא טומאת ז' משא"כ אבל אין הטגע בהן או נשאן טמא רק טומאת ערב: בח) בג' מיני אהל בנזכרו ביבקש דעת פ' ו'. משא"כ מלורע דוקא כשדבר אחר מאהיל עליו ועל הטהור נטמא. ועוד חלוק טומאת אהל של מלורע מאהיל כל מת בד' דברים [המוזיין בפ"ד בפתיחתם נגעים שהוא מראה כהן פי' י"ד]: בט) מיהו קיל מת מזב וחבריו

דאמ"ע

משנה אחרונה

הכ"מ שכ"ה בת"כ. ולכ"ד ל"ע דתיפוק ליה דהוקשו כולן לבית דכתיב זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק ולגרבת הבגד ולבית תה בית מטמא בביאה אף כולן מטמאין בביאה וכתבוהו הכ"מ והר"ב פי"ג דנגעים פ"ח. אבל מקרא דמושבו נראה דלא משמע מיהא ביאה דביאה ומושבו תני מילי ניהו כמ"ש בזה פי"ג דנגעים מ"ז ומ"ש: חמור מכולם המת. וה"מ למיתני עוד מעלה אחת למעל' מעלם כשעורה אבל הן המת שמטמא באהל ולמעלה תמנו המת. שאבר מן המת כזית בשר הפורש ממנו ועלם כשעורה הפורש ממנו מהור ובמת הפורש ממנו טמא כדתנן פ"ו דעדויות אלא דהכא בעיקר עומאתן אינו ובשאר מילי לא אייתי

דבאהל המת יש בו חומר שפי' מלורע בהגן כ' מילי דכ' הר"ב ועוד אחרת הביאה הטו"ש וכא דהכמיע הר"ב חלוק זה ולא נקט אלא תרתי מתלת דכתב הר"ם אף על גב דשלשתן שוויות הן במשנתינו ופי"ג דנגעים. פ"ו דלא נקט הרב אלא מילי דאיתנהו נמי במלורע נופיה מבא"כ הך מלתא דשייר דליכא אלא בבית המטגע לבד ולא במלורע עצמו. (מ"ל): הוי"ש ד"ה חבור כו' הסגיה לתנינם כו' כל"ל. (כ"ל):

מהעבר

ציונים

עצם כשעורה. מיי' שם פ"ל מהלכות ט"מ הי"ם סמג עשין כל"ח: המת. מיי' שם פ"ל הנ"א והגי' סמג שם:

אליהו רבה

שהוא מטמא טומאת שבעה. הע"ג חב וזבה נלה ויולדת ומלורע נמי עמאין טומאת שבעה הני איכו גופייהו טמאין שבעה אבל אחריני לא מטמאי אלא טומאת ערב אבל עצם כשעורה מטמא הנוגע בו טומאת שבעה: חמור מכולם המת שהוא מטמא באהל וכו'.

תוספות רע"ק

לטצורעת. וכן חמיר ג"כ דזבה עושית משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים. ומצורעת אינה עושית מו"מ רק לטמא אוכלים ומשקים (וזהו שיטת תוספות דלא כהרע"ב שכתב דמצורע עושה מו"מ כמו זב) הר"ש בת"ני ג': [אות ח] ברע"ב ד"ח חמור מכולם. דביאת בשקצת) עי' שבועות דף י"ז ע"ב ובתוספות שם דאם הכנים כו' לא מקרי ביאה במקצת. וכשנכנס כולו חוץ מחוטמו דפטור הטעם דדרך אחורים ל"ש ביאה:

תוס' אנשי שם

מושבו עמא דיסיבתו כולל מעגל דהוא יתר דהא אמר בדד יבא כו' ע"כ ולע"ד לא סני ליה בהא דיהודא מבוס דלא הוי כ"כ יהודא דהא בדד יבא כבר נדרס שם לעי' לרבות שאר המטגעין לכן הולרך מני לומר הך דרשא ליפי' מדלא כתיב יביאנו אלא מושבו ש"מ דר"ל המושב עצמו ה"כ אמא כמוהו וכ' כדמיס שבבנים ליה מדכתיב מושבו ולא יביאנו (ס"ל): ד"ה עצם כשעורה כו' לא ידעתי כו'. לק"מ דאמיו התורם מיעטה בלשון בגדיכם דברים אחרים דקבעות דמעשה שהיה כך היה דכמלחמת מדין נטמאו בגדים מטומאות הפורשות ממתני מדין. ועכ"פ נלמד משם כי כל הטומאות הפורשות מטמת טומאתן טומאת ז'. ומינה דעלם כשעורה שהיא ג"כ טומאה הפורשת מן המת טומאתה ג"כ טומאת ז'. (אמנה כ"ב): בא"ד ובבשרתם בגדיכם לכן נ"ל וכו' כל"ל. (כ"ד): בא"ד וכ"כ הרמב"ם שם כו'. הכא נמי כ"כ הר"מ בהדיא. (ס"ל): ברע"ב ד"ה חמור כו' ומה שהמלורע כו'. נפ"ד דיקא מתני' דלא תנן למעלה מכולן המת וכו' ולישנא דתני בכולהו אידך אלא חמור וכו' מבוס דהך מלתא דטמטמא המת באהל לאו מעלה אחריתי מחודשת היא שאינה בקודמים דהא המלורע נמי איתא אלא

יכין

עצם כשעורה. (נדה דף ל"ד ע"ב. ונשמע דין זה ברמב"ם פ"ו מטו"ל): בז) הטגע בו או נשאו טמא טומאת ז' משא"כ אבל אין הטגע בהן או נשאן טמא רק טומאת ערב: בח) בג' מיני אהל בנזכרו ביבקש דעת פ' ו'. משא"כ מלורע דוקא כשדבר אחר מאהיל עליו ועל הטהור נטמא. ועוד חלוק טומאת אהל של מלורע מאהיל כל מת בד' דברים [המוזיין בפ"ד בפתיחתם נגעים שהוא מראה כהן פי' י"ד]: בט) מיהו קיל מת מזב וחבריו

דאמ"ע

משנה אחרונה

כדפי' לעיל: שהוא מטמא באהל. וה"מ למתני' נמי שטשה הנוגע בו אב ומכב כאהל אלא מתי ובייר. ומ"ש הר"ב דטומאת ביאה אינה כאהל שאם הכנים ידו לבית המטגע טהור ואפילו נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור דביאה במקצת הוי וכו' עשם זה דביאה במקצת לא מ"ש בנכנס חוץ מחוטמו דשהו לאו ביאה במקצת הוי דבראשו ורובו טמטא. אלא תיפשא הכנים ידו טהור דהוי ביאה במקצת. וחוץ מחוטמו טעמא אמריכא דביאה דרך אחוריו לא שמה ביאה כדאתנו' בשבועות (דף י"ז) וכ"כ הר"ש. שוה יש חילוק בין ביאה לאהל דגבי אהל בין שהטומאה מאהלת על האדם ובין אדם מאהיל על הטומאה ובין שהטומאה והאדם שתת

באהל

המשחלה (דתנן במשנה ו' פ"ו דיומא) ופרים ושעירים הנשרפים (כדתנן התם במשנה ז' ובפי"ב דזבחים משנה ה') לפי שאין בהן לא מגע ולא משא [ואין מטמאים אלא למתעסקין בהן בלבד] כמו שיתבאר במקומן. ואין לו קשור עם אלו האבות. ולא סדר במדרגותם.

הרמב"ם: **ה עשר טומאות פורשות** כו'. לשון הר"ב עשר מעלות זו למעלה מזו וכו'. וכ"כ הרמב"ם ועל רובן הוא שכתבו כן. דהא התשיעית. שהוא פירש ממנו אבר שאין עליו בשר כראוי. אין לו מעלה על הרבה שנמנו לפניו שגם הם מטמאים במגע ובמשא. ואולי דמשום שאינו אלא אבר. ומטמא במגע ובמשא. קרו ליה מעלה: מחוסר כפורים. כתב הר"ב כגון מצורע מוחלט וזב וזבה ויולדת. לא שיש עוד אחרים [חוץ] מאלו. אלא ס"ק כגון אחד מאלו. והר"ש לא כתב אלא כגון זב ומצורע. והרמב"ם שכתב לארבעתן לא כתב כגון: אסור בקדש וכו'. טבול יום אסור בתרומה כו'. בעל קרי אסור בשלשתן. כולהו תניין להו בהדדי. במשנה ג' פי"ד דנגעים. ושם אפרש בס"ד: חזר להיות טבול יום כו'. כתב הר"ב ופוסל אותם כדתנן סוף זבים. [*במשנה ד' פרק י"א דפרה]: חזר להיות בועל נדה כו'. כתב הר"ב והא דלא תני חזר להיות טמא מת וכו' וזו טומאה מגע היא. והא דתני בועל נדה כטומאת גופו חשיבה [כיון דעל ידי מעשה רב דגופו. בא לו טומאה זו. כ"ל] אי נמי בטומאות הפורשות מחי אייני. הר"ש: חייב קרבן. כתב הר"ב וכל זמן שלא הביא כו'. גם הרמב"ם כתב כן. ואגב אורחא הוא שכתבו כך. ולא רמ"מ מידי לגדון דהכא: מזר

ה עשר טומאות פורשות מן האדם (ל) **מחוסר כפורים** (לא) **אסור בקדש** (לב) **ומותר בתרומה ובמעשר** (לג) **חזר להיות טבול יום** (לד) **אסור בקדש ובתרומה** (לה) **ומותר במעשר** (לו) **חזר להיות בעל קרי אסור בשלשתן חזר להיות בועל נדה** (לז) **מטמא משכב תחתון כעליון. חזר להיות זב שראה שתי ראיות. מטמא משכב ומושב** (לח) **וצריך ביאת מים חיים** (לט). **ופטור מן הקרבן** (מ). **ראה שלש** (מא) **חייב בקרבן**

ל"ג. ה טומאות נגע"ג טמאות. קרי שם לראות יותר. מחוסר שם המחוסר. לחיות בעל

מש"כ במת: **ה** עשר טומאות פורשות מן האדם. עשר מעלות זו למעלה מזו. יש בטומאות הפורשות מן האדם: מחוסר כפורים. כגון מצורע מוחלט. וזב בעל שלש ראיות. וזבה. ויולדת. שטבלו והעריב שמשן. אסורין לאכול קדשים עד שיביאו כפרתן ומותרין בתרומה: חזר להיות טבול יום. טמא שטבל ולא העריב שמשו. אסור בקדש ובתרומה. ופוסל אותם אם נגע בהם: חזר להיות בעל קרי. שילאה ממנו שכבת זרע ולא טבל: חזר להיות בועל נדה. והא דלא תני חזר להיות טמא מת שהוא חמור מבעל קרי. דטמא מת אב הטומאה ובעל קרי אינו אלא ראשון. והדר לתני חזר להיות בועל נדה דחמור מטמא מת שמטמא משכב התחתון כעליון. משום דהכי עשר טומאות פורשות מן האדם. וזו טומאת מגע היא: משכב התחתון כעליון. משכב התחתון של בועל נדה כעליונו של זב. מה עליונו של זב *)[טמא] לטמא אוכלין ומשקין אבל לא אדם וכלים אף תחתונו של בועל נדה [טמא] לטמא אוכלים ומשקין לא אדם וכלים: שראה שתי ראיות מטמא משכב ומושב. ולריך לספור ז' נקיים. דהכי תנן פרק קמא דמגילה (משנה ג) אין בין זב הראוה שתי ראיות. לזב שראה שלש ראיות. אלא קרבן: וצריך ביאת מים חיים. דכתיב בזב (ויקרא טז) ורחץ (את) בשרו במים חיים. אבל שאר כל **)[הטמאים] סגי להו במי מקוה: חייב בקרבן.

*) נל"ש טמאת אדם לטמא כו' בועל נדה מטמא אדם טמאה כו'. **) נל"ה ונל"ש הטמאים.

מלאכת שלמה

מכל מקום אפילו נגעם כולו חוץ מחוטמו שהור כדאמרינן בפרק שני דשבועות ואפילו מחילה עשרה מלאה בנית שהמצורע שם כדאיתא פרק י"ג דנגעים עד כאן: **ה** עשר טומאות וכו'. חזר להיות בעל קרי. יש ספרים דגרסי חזר לראות יותר והראשון עיקר: מעמא

יכין תפארת ישראל בועז

דאמ"ע משכב ומושב. גם אין בו דין אבן מטמא. דכל שהפסיק בין המת והמשכב ב' כלים (עי' אהלות פ"ח מ"ב) אז דבר שאמק"ט. הרי המשכב טהור. כל שלא האהיל המת עליו אמנם הו הוה מלי למיתני למעלה מכולן פרה אדומה. ושעיר המשתלח. ופרים ושעירים הנשרפין שכולן מטמאין בעסק אפי' לא נגע בהן או נשא אותן. משא"כ בשאר אבות"ו (כרש"י חולין כ"ע ב' ד"ה אינה. ועי' עוד ביאור דעת סי' י"ח וי"ט) ועוד תנא שייר טובא. (ועי' הר"ש): ל) זו למעלה מזו כהך דלעיל ונקט כולהו כך אגב גרדא די' קדושות דנקט לבסוף זו למעלה מזו משום דמעלין בקודש (מגאות פ"ט א'): לא) הייו זב וזבה מה (אב"י עי' ביאור דעת סי' ל"ד הגי' האמיתית בהרמב"ם כפי שמאלא בני הלדיק וכו' ר' שמואל זצוק"ל) יולדת ומצורע שטבלו לטהרתן והעריב שמשן ולא הביאו קרבנותיהן עדיין: לב) ר"ל מלאכול קדש (ן): לג) ר"ל מעשר שני. שגם זה אסור לאכול בטומאה. מיהו כשטבל ועלה. רשאי לאכלן מיד. ורק תרומה אינו רשאי אפי' ליגע בו עוד אחר שהעריב שמשו עדיין: לד) הייו כל טמא שטבל ולא העריב שמשו עדיין: לה) אפי' ליגע בהן. דבנגען נאסרו מלאכלן: לו) דמותר גם לאכול המעשר שני: לז) [עי' נעיל סי' י"ז] והא דלא תני חזר להיות טמא מת. דחמיר מהכך דלעיל דטמא אדם וכלים. ואח"כ הו"ל למתני חזר להיות בועל נדה. ה"ע מדלא בעי למתני רק הטומאות הפורשות מאדם. דגם בועל נדה דנקט. עיקר טומאתו ע"י הטומאה שפירשה ממנה. והוא כמותה. וכמ"ש ותהי נדתה עליו. משא"כ טמא מת. טמא רק ע"י מגע משא ואהל: לח) דמשכב או מושב שתחתיו אף שלא נגע בהן נעשו אב הטומאה משא"כ בועל נדה. אין משכב מושב שלו רק כעליונו של זב. דשניהן רק ראשון לטומאה: לט) ר"ל לטבול במים שם מעיינות בקרקעותיהן. אבל שאר טמאים שני כשטבלו במקוה של מי גשמים: מ) ועכ"פ צריך ז"נ קודם שיטבול: מא) והא דלא קתני חזר וראה שלש הייו משום דלא אפשר ג' בלא ב' והרי כבר תנא ראה ב' (רב"א): ר"ל

משנה אחרונה

האהל הכל טמא. ונגעי בתים אינו ממא אא"כ בא לתוך האהל ודוקא יושב ולא עומד כ"כ הרמב"ם סוף מתני' דנקמן ודברי תוס' דיבמות שהמתיק תוי"ט פי"ג דנגעים מ"ח דבאהל לא בעי יושב אלא באינן משמע הכא דהרמב"ם לא ס"ל חילוק זה: **ה** עשר טומאות. מה שכתב תוי"ט דפירש ממנו אבר שאין עליו בשר אין לו מעלה על שלפניו. ואינו נכון דודאי יש לו מעלה כדאמרי' סוף מתני' דלעיל עכם כשעורה תמוה מתעורה שהעבה והיינו נמי הך דהכא דאבר שאין עליו בשר כראוי היינו טומאת עכם כשעורה והיא למעלה ממצורע והא דלא קתני בהדיא שטמא שבבה דקמון אמתני' דלעיל ולא תני אלא שטמא במגע ומשא דבעי לתיתי עליה שאם יש בו בשר כראוי שטמא במגע ומשא ואהל: מחוסר כפורים. פי' הר"ב זב וזבה ומצורע ויולדת ·

הר"ש לא כתב אלא זב ומצורע והדין שמו דבנקטום לא אייני הכא דא"כ בלר לי' מעלה דבועל נדה ומעלה דבעל קרי אייך נמי באשה הפולמת ס"ח שהיא כבעל קרי: אסור בקדש. פי' הר"ב בתחילת קדש ובגי בעבוד יום כתב דאסור ליגע ופוסל במגע מוכח דמחוסר כפורים מותר ליגע כדפי' פ"ו דנדה מ"ח. ושם כתבנו דיולדת מחוסרה כפרה חמור משאר מחוסר כפורים הואיל שהיא מעולה יום אחוך שים ימים הרבה בין עבילתה לכפרתה. ואפ"ה לא אמיב לה הכא למעלה דבנקטום לא אייני כדפי' לעיל: חזר להיות בעל קרי אסור בשלשתן. וה"ה בטומאות מד"ס עד שלא אסור בשלשתן לחכמים פי"א דפרה מ"ה אלא דהכא לא אייני אלא בטומאה היוצאת מגופו ושוד דהתם פליג ר"מ: מטמא משכב תחתון כעליון. וה"ת למתני נמי דטמא שבבה ומן

מזר

מחוסר כפורים. מיי' פי"ח מהל' פסולי המוקדשין הל"י. ופ"ח מהל' מחו"ב הל"ח ופי"ח מה' שא"ב ה"ד ופי"ב הל' ע"ר כהב עשין רי"ח: שבעל יום. מיי' פ"ו מהל' תרומות הל"ב ופ"ב מה' מע"ש ה"ד ופי"ח מהל' פרה"מ הל"ד ופי"ח מהל' שא"ב הל"ג ממג לאין הל"ז: בעל קרי. מיי' שם פ"ג מה' מע"ש ה"ח ופ"ה מהל' שא"ב ה"ח ממג לאין הל"ע עשין למ"ז: בועל נדה. מיי' פרק ג' מהל' מו"מ ה"ח ה"ט ממג עשין כה"ת: זב. מיי' שם פ"ח הל"ח ופ"ו אל"ח ממג עשין ל"מ: שלש. מיי' שם פ"ב מהל' מחו"ב הל"ט ממג עשין רי"ח:

אליהו רבה

אע"ג דמצורע נמי מטמא בביאה הביאנו אהל. מצורע אינו מטמא אלא הוא וכלים ואדם תחת אהל אחד שדבר אחר מאהיל עליו ועל הכלים. אבל מת מטמא בשלשה מיני אהל שדבר אחר מאהיל עליו ועל העברה ושמשה מאהיל על העברה ושעברה מאהלה על המת. וביינו דקתני מה בין טולם מטמאין: **ה** עשר טומאות. עשר מעלות זו למעלה מזו בטומאות הפורשות מנוף האדם: ראה שלש · ולא קתני

חדושי מהרי"ח

משנה ח [תוי"ט ד"ה] מחוסר כו' לאו שיש עוד בו' עכ"ל. ואף שיש עוד מחוסר כפורים דנזיר ממא. ורציתי לומר כמו שכתב הר"ב כאן דלא השיב אלא

תוס' אנשי שם

במשנה מחוסר כפורים. הא אדאי דמקמי שנעשה מחו"כ היה זב לו מצורע ומ"כ שטבל היה זב לו מצורע ומ"כ לכאורה לא שמר התנא הסדר ואחל בהר איפכא ומיתא לי דברש"ב דבריהות תשיב ד' מחוסרי כפרה כו' רא"ב אומר גר מחוסר כפרה עד שיזרק עליו את הדם ונפ"ן פ"ם דאליבא דרא"ב משבחת לה מחוסר כפורים דאסור בקדש קודם שיביה מצורע ולא עכו"ל דהייבו גר שמל ושבל ולא הביא קרבנו ואע"ג דהרמב"ם שם בפי' כתב דאין הלכה כרא"ב כבר כ' שם דבתבונו חזר בו וס"ל דת"ק מודה לדינא דאסור בקדש ע"ם ועי' בסמוך. (ש"ל): תוי"ט ד"ה מחוסר כפורים כו' לא שיש עוד כו'. למש"ל איכא נמי אחריתא דהייבו הגר ואע"ג דלת"ק דהתם בבריות לא שמיה מחוסר כפרה מ"מ כיון דלדינא מודה שאסור בקדש כדין מחו"כ לפי משנה אחרונה דהרמב"ם כדבתיבנא ולרא"ב נקרא ג"כ בשם מחו"כ שפיר י"ל דהייליה הכא בהך מחו"כ. והיינו דקתמר הר"ב כגון וכו' ומ"מ כיון דלת"ק לא מן הדם הוא זה אע"ג דלדינא מודה לא רצה להכירו בפירוש. (ש"ל): ברע"ב ד"ה חזר להיות טבול יום וכו' כנ"ל. (הה"מ): תוי"ט ד"ה חזר להיות בועל נדה כו' מעשה רב כו'. כלי' במה שבועל ומוציא ס"ז ע"י בא לו הטומאה נמצא שס"ל שלו גרס לו הטומאה ולכך תשב טומאתו גופו. (ש"ל): ד"ה חייב בקרבן כו' ר"בב

האמור בפרשת מצורע גבי זב. וכל ומן שלא הביא קרבן הוי מחוסר כפורים: מצורע מוסגר. שמסגירו הכהן שבעת ימים לראות אם יולדו בו סימני טומאה: מטמא בביאה. אם בא אל הבית נטמא כל אשר בבית: ופטור מן הפריעה ומן הפרימה. דלא אמרה תורה בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע. אלא במצורע מוחלט: ומן התגלחת ומן הצפרים. דמוחלט שנתרפא מביא לפרים. ומגלח את כל שערו. ומוסגר לא: שאין עליו בשר בראוי. כדמפרש בסיפא כדי להעלות תרומה: מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. דבמגע כתיב (במדבר יט) *)[ועל] הנוגע בעצם. משמע בין יש בו בשר כראוי. בין אין בו בשר כראוי. וכטומאת אהל כתיב. או בעצם אדם או בקבר. ועצם אדם

*) גר"א ז"ל וכל משמע

בקרבן חזר להיות מצורע מוסגר מב). מטמא בביאה. ופטור מן הפריעה ומן הפרימה ומן התגלחת ומן הצפרים. ואם היה מוחלט מג) חייב בכולן. פירש ממנו אבר שאין עליו בשר כראוי. מטמא מד) במגע ובמשא ואינו מטמא באהל מה). ואם יש עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ובאהל. שיעור בשר כראוי

חיג. שיעור בשר כראוי כדי להעלות נז"ל שיעור הבשר כדי לעלות.

ונטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. דבמגע כתיב ועל הנוגע בעצם וכו' כך ל"ל שצריך להגיה בפי' ר"ע ז"ל ובמאר מפרשים שהובא מקרא זה. וזו הראיה הביאה נ"כ הרמב"ם ז"ל אבל הר"ם והרא"ש ז"ל הביאו ראיה דמייתי

מלאכת שלמה

במיר פ' כהן גדול דף ג"ג דתני חלל כתיבי חד לים בו כדי להעלות תרומה וחד לאין בו: שיעור בשר כראוי כדי. מלאתי מונה שיעור הבשר כדי וכו'. וכן הגיה הרי"ח ז"ל וכתב עוד להעלות ס"א לעלות. והגיה עוד כחוש בכ"ף

וכתב

בספרי

מצורע מוסגר. מיי' שם פ"י מה"ל ס"ל הי"ב ממג עשין נ"ל"ה: מוחלט. מיי' שם פ: אבר שאין כו'. מיי' שם פ"ב מהל' ע"מ הל"ב. ופ"ב הל"ב ממג עשין נ"ל"ח: יש עליו כו'. מיי' שם פ"ב הל"ב ופ"ג ה"ל ממג עש:

אליהו רבא

קרני חזר ורמה בגם. דלא. שלם בלא שתים ובתים הא הכא ליה רמה שתים ובי רמה עוד אמת הו"ל רמה בגם: אם היה מוחלט. ולא קרני חזר להיות מוחלט. דלא תימא אין מוחלט בלא מוסגר ומעיקרא הוה מוסגר והדר למיהוי מוחלט. קמ"ל אם היה מוחלט דאפי' מתחלה משכחת לה מוחלט אם היה לו ת' מב' סימני טומאה שאר לבן או מחיה: שאין עליו בשר כראוי. אבל אם אין עליו בשר כראוי כלל אף במגע ובמשא אינו נטמא

חדושי מהרי"ת

אלא שטמאה היוצא מגופו. ונזיר ממא ג"כ לא הוי רק מומאת מגע. אבל ראיתי בנזיר פ"ח משנה ב' דכתב הר"ב דנזיר ממא אם מחוסר כפרה יכול לאכול בקדשים שאינו נקרא מחוסר כפורים אלא מי שטומאה יוצא מגופו ע"ש:

תוס' אנשי שם

ואגב אורתא כו'. ול"ג משום דהך דחייב בקרבן אינו ענין לטומאה ואגן עבר עומאות הגן לכך כולרמו הר"מ והר"ב לפרש דל"ל שלא הביא קרבן הוי מחו"ב ומטמא לקדש. (מ"ל):

יכין — תפארת ישראל — בועז

מב) ר"ל מצוגע שהסגירו לראות אם יולדו לו תוך ז' ימים. ל' מנ' סימני טומאה שהן שער לבן. או פסיון או מחיה (וסי' ועל שפ"ם יעטה): מג) ולא קתני חזר להיות מוחלט. ה"ט משום דלא הוה משמע שאי אפשר שיהיה מוחלט עד שיהיה מוסגר תחלה. והא ליתא. דעל ידי סימן טומאה דשער לבן או מחיה מוחלט גם בתחלה (רב"א). [ואע"ג דלעיל סי' מ"א כתב דניטו להיפוך דהיכא דלא אפשר זה בל"ז לא חני חזר, יל"ל דעכ"פ היכא דאפשר כך וכך אי חני חזר משמע ודאי שהיה תחלה הראשון. ואח"כ נא השני (ן): מד) האבר: מה) ואע"ג דמצורע ואינך דלעיל נמי מטמא במגע וכו' אפ"ה חמיר זה דגם אבר מהגוף מטמא במגע ובמשא. מיהו בחין על העצם בשר כלל. או בחין העצם שלם או שחין בו גיד. ואפילו הוא אבר שלם כבבייתו. כגון לבון. כולית. ומחוג. אל שחין בו ג' אלו. בשר. עצם שלם. וגיד. עיהר לגמרי [רמב"ם פ"ב מטו"מ] [ונ"ל דאלכוכה בהמהכת עם הראש שנתולדה אין עליה בשר כלל יש בו דין אבר מה"ת. ולא תימא דהוה כבוגיא ולבון. שגם הם נתולדה אין בהם עצם. ואפ"ה אין בהם דין אמה"ת. י"ל דאלכוכה אחי. דהרי פליגי בה ר"ש וריה"ג אלכי [כתוגין קכ"ח ב'] . ואין הלכה כרבי מתביליו (בתובות כא א) ובפרש לריב"א התם [בתוס' שם ד"ה בין] דס"ל דבאלכוכה כ"ע מודו דיש בו דין אמה"ת: ותמהני

משנה אחרונה

ומן המגלחת ומן הצפרים. כלשון הזה חני נמי בפ"ק דמגילה ופ"ח דנגעים אמ"ג לצפרים קודמין לתגלחת: פירש ממנו אבר. כתב הר"ם פלוגתא דתנאי הוא בפ"ו דעדויות בבזית בשר הפורש מן החי ובעצם בשעורה הפורש מן החי וכ' יהושע מעיר בתרוייהו ע"כ בגרלה דמייתי לה דלא מקשי לתנאי חני אבר שפירש ולא חני בשר ועצם הפורשין וכתב משום דר' יהושע פליג ובפלוגתא לא חיישי. אבל דבר תימה הא דבשר ועצם הפורשין מן החי לא חייבי הטם ולא פליגי בהא בכל ולכ"ע כל הפורש מן החי טהור בר מאבר. ולא פליגי התם אלא בשר ועצם הפורשין מאבר מן החי הואיל והאבר הוי כמת אי דמי נמי בהא לכמת שיהא עצם ובשר הפורשין ממנו ממא. אבל מן החי שהוא טהור לכ"ע הפורש ממנו טהור וכן מפורש שם במשנה וגם ספ"ח דחולין וב"ה בתוספתא שהביא הר"ם פ"ב דאהלות מ"ז וכ"ל פשוט שבלשון הר"ם דשכח ע"ש הוא ול"ל בשר הפורש מאבר מן החי. ותימה על הו"מ שהעתיק דברי הר"ם ככתבן ולא הרגיש בטעות ולא עוד אלא דלקמן גבי כדי להעלות תרומה כתב שהוא פחות מכזית דאל"כ תיפוק לי' משום בשר עצמו לא"ד בשר הפורש מן החי ממא כל"ל ודברי שנגה הם דליכא מ"ד דבשר מן החי ממא כדפי'. והא דכדי להעלות תרומה פחות מכזית מוכרח הוא מדתנן בפ"ק דאהלות האבנים אין להם שיעור אפילו פחות מכזית מן המת ממא. אלמא דלא בעי כזית וה"ה באבר מן החי כדמוכח פ"ו דעדויות: שאין עליו בשר כראוי. פי' הר"ב דכתיב הנוגע בעצם בין יש בו בשר כראוי ובין אין בו. ובאלוכה היה נראה דה"ה אין בו בשר כלל ממא דהא עצם כתיב אפילו אין בו בשר. ושוב דפחות מכדי להעלות תרומה נמי כמאן דליתי' ואפ"ה ממא במגע ובמשא ול"ע דהא בחסר העצם על אבר מן החי אפי' נחסר כ"ם מקולות גדולה מהור לגמרי כמ"ש הר"ש פ"ב דאהלות וכ"כ הר"מ פ"ב מהט"מ וכתב הטעם שבשר הפורש מן החי טהור. וא"כ חסר הבשר אמאי ממא הא עצם הפורש מן החי נמי טהור. ואע"פ שעצם זה של הר"מ אינו נראה לע"ד דהא בפ"ו דעדויות ס"ל לר"א בשר הפורש מאבר מן החי ממא ועצם הפורש ממנו טהור ומפרש התם שעצמו שמחובר מומאת הבשר שאבר שחסר הבשר ממא חבר העצם שהור ועצם מפרשי התם דבאבר מן החי שחסר עצמו אפילו כ"ם טהור והתם לא שייך שבשר הפורש מן החי טהור. דהא הפורש מן האבר ממא לר"א. יוסף לפרש חסר הבשר וחסר העצם מתחלתן דוקא שהיו הסרים בשעה שפירשו

מן האדם אבל פירש אבר שלם ואח"כ נחסר בעצם נמי ממא שלא שמעינו בשום מקום לחלק בזה ומדברי המפרשים שם נמי משמע דנחסר מן האבר מעפירש אייבי. ולכך נראה הטעם לחסר כ"ם מן העצם באבר מן החי שהוא דבעינן בבייתו ועצם שאינו מעלה תרומה אינו בבייתו. ובשר המעלה תרומה מקרי בבייתו. וכ"ל מלשון הר"ם פ"ב דאהלות שבשר חסר כ"ם ואינו בבייתו. ולתמני' בפ' דם הנדה (דף ס"ה) דבשר נמי אין גשמו מחליף שנעשה אלקת. מ"מ לענין זה חשיב בבייתו לתרומה לבשר טהו בבייתו ומ"מ לטעם זה נמי נ"ל עצם שאין עליו כדי להעלות תרומה בבשרו אמאי מטמא במגע ומשא כיון דאינו בבייתו הוי כמו חסר העצם דטהור לגמרי וא"ל דהלכה היא אע"ג דהכיון אבר מן החי מקרא דבחשיב והטוגע בעצם ובחשיב בחלל מרב אבר שבחלל מן החי הרי הוא כמת כמ"ש הר"ב בפ"ב דאהלות כל הני אסמכתא נינהו ועיקר מלתא הלכתא היא ומהא דר"ח פ"ל פ"ו דעדויות אבר מן המת אינו ממא ולא אמרו אלא אבר מן החי ולא חיישי לק"ו כדאמר התם וע"כ דס"ל הלכה היא ולא דיש בחלל הרב נומר דאבר שנחלל הרי הוא כמת כיון דאבר מן המת נופיה עדיף אלא ודאי דס"ל דהלכה היא ומסתברא דלכולהו נמי הלכה היא דלא מסתבר דליפלגו בהא וכן משמע מהא דפי' פ"ק דאהלות מ"ח. וכל זה באבר מן החי אבל באבר מן המת כיון דקיי"ל בפ"ו דעדויות כל' יהושע דבין עצם בשעורה הפורש ממנו ובין כזית בשר הפורש ממנו ממא אלכך אם חסר בשרו אל אבר אע"פ שלא נשאר ממנו כלום כיון שהעצם קיים ממא בחנגע ובמשא דלא יהא אלא עצם בשעורה. ואם חסר העצם ולא נשאר בו בשעורה אם נשאר מכשרו כזית מעמא אף בהאהל כמו כזית מן המת ואם לא נשאר כזית ויש בו להעלות תרומה מעמא בחנגע ובמשא. ובאהל לא מעמא כיון שחסר העצם ואינו בבייתו אין כאן דין אבר. כך נלמד מדברי הרמב"ם פ"ג מהט"מ. וי"ש שלא שמעינו מעלה תרומה אלא באבר שיש בו עצם ובשר אלא שנחסר בשרו. אבל בחסר העצם ונם מקלם בשר מעמא עדא"ח שיעלה תרומה ואפילו אפשר להעלות תרומה לא מקחבר שיעמא בחנגע ובמשא דאי מעלה תרומה חשיב העצם בהאהל נמי ליעמי דכיון שם כזית דמי. ואי לאו בעצם חשיב אין כאן טומאה כלל כיון דליכא כזית בשר ולא עצם בשעורה. אח"כ ראיתי בס' מרכבת המשנה הביא גירסא אחרת בדברי הר"מ ז"ל שבאתת אין כאן טומאה כלל: כיטמא בחנגע ובמשא. ואין מעמא

נאהל

בספרי בפסקא וכל אשר יגע. דתני כמי כשהוא אומר וכל הנוגע בעצם. אבל בפסקא ומבל במים. תני תלתא זמני ועל הנוגע בעצם. ומ"ש הר"ב ובטומאת אהל כתיב לו בעצם אדם. דרישה דקרא וכל אשר יגע על פני השדה ודרשינן ליה במסכת נזיר פ' כהן גדול דף נ"ג על פני השדה. זה המאהיל על פני המת. הר"ם. ופירש"י על פני המת המוטל בשדה מדלא כתיב יגע במת בשדה. ע"כ. וברש פ"ב דאהלות מפרש הר"ב. דאבר מן החי נפקא לן מחלל חרב. וכן הוא בזו הברייתא דנזיר. ועצם אדם מפיק ליה לרובע עצמות. אבל בספרי תניא בהי תרי פסקות שהזכרתי לו בעצם אדם. זה אבר מן החי. ובמשנה ג' פ"ו דעדיות מפרשים הר"ב והרמב"ם לתרוייהו. דמעיקרא כתבו דחלל חרב. מלמד על אבר מן החי שמטמא במת. ולדתנן שם עליו בשר כראוי למדו מלו בעצם אדם. ולדתיתי שהתוס' דנזיר (שם) לדתניא התם לו בעצם אדם זה רובע עצמות כתבו והלכה למשה מסיני הא דבעינן רובע. וקרא אסמכתא בעלמא. והא דהר"ב מביא גם כן מה שאחריו במקרא. לו בקבר. מפי' הרמב"ם העתיק כן והוא לא נוכל. ובטומאות א"י נמחק מפירוש הרמב"ם: בדי להעלות ארוכה. והוא פחות מכזית. כך פי' הר"ב ברפ"ז דנזיר ומוכרח. שאם הוא כזית תיפוק ליה משום כזית בשר העומד מן החי טמא. ועיין מ"ש ברפ"ק דטהרות [ד"ה והאוכל]: ברחוט ערב. כתב הר"ב שהוא יותר עב מחוט השתי כפלים. מדתנן בפרק אע"פ (בכופו) גבי מלאכות שהאשה עושה לבעלה ועושה לו משקל ה' סלעים שתי. לו עשרה *)משקל סלעים ערב. הר"ם. וכ"כ הר"ב במשנה ב' פי"ז. ובגמר מיירי התם. ובהדיא כתבו הר"ב והרמב"ם כן במשנה ח' פי"א דנגעים: ן עשר קדושות. כתב הר"ב חיידי דאיירי לעיל במעלות של טומאות כו' תני נמי הכא מעלות של קדושות כו'. וז"ל הרמב"ם לקח ג"כ במדרגות המקומות הטהורים. אשר הם ג"כ מסיבות הסרת הטומאות: ארץ ישראל מקודשת כו'. עיין בפירוש הר"ב דסוף פרקין לו קדושת ארץ ישראל ממנין העשר קדושות:

עיירות

*) בס"ש העתיק לו משקל עשרה סלעים וכ"ה שם בנמשנה.

מלאכת שלמה

וכתב כן מלתתי: בדי להעלות ארוכה. פי' באדם חי ויתרפא ושלם וכן בפרק ב' דהל' טומאת מת סימן ג' ל' ובפ"ג סימן ב': בפי' ר"ע ז"ל בפ"ז דנזיר סימן ב' שסיעור הבשר הזה פחות מכזית ע"כ: ברחוט ערב. בחוט בני"ת וכן הוא בערוך וי"ם בכ"ף: ן עשר קדושות הן וכו'. וכתוב בערוך בערך עשר שאנו מרבינו חתי גאון ז"ל ומנין עשר קדושות שבינו ברים כלים כשתחשוב לוחם יבואו י"א וכשיב כך ארץ ישראל אינה חשובה מן הקדושות לפי שבשאר הקדושות יש בהן כבוד למקום מוגעים ממנו מקלת טומאה לו שמוגעים מקלת בני אדם להכנס אליו ואין בשתה ארץ ישראל קדושה זו והבאת בכורים ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים אינם בקדושות הללו ועשר קדושות בארץ ישראל הן יסדר אחד הן כל אחת כתורתה ע"כ וכן ידוקדק תירוץ זה בל' הרמב"ם ז"ל שם בחבורו. וגם ר"ע ז"ל הביאו בסוף פירקין. ומלות ולחם הפנים דבערוך נלע"ד שהן טעות. וגם הביא ר"ע ז"ל תירוץ אחר והוא לה"ר שמשון ז"ל והוא דמתני' ר' יוסי היא. וכתב עוד הר"ם ז"ל ומיהו עדיין קשה דאמע"ג דמתני' ר' יוסי היא אכתי לדידיה נמי אינה אחד עשר קדושות שם מעלה בהיכל מבין האולם ולמזבח כדתניא בפ' מרבה בקלפי ר' יוסי אומר וכו' כמו שכתוב לקמן בסוף פירקין וי"ל דכי קתניב במתני' קדושה דממילא אבל קדושה דע"י עבודה לא קתניב לחלק לקדושה ומיהו ה"מ למיתני י"א קדושות וליתני בריתא דכולהו סוריא דקדושה מחולה לארץ בשלשה דרכים כדאיתא בפ"ק וכו' ושמא להכי לא תני לה משום דבא"ל נמי לא גזור לאוירא אלא לתלות כדאיתא בפ"ק דשבת ע"כ: שבביאין במנה העומר. מתני' דלא כר' יוסי ב"ר יהודה דאמרי' בפ' כל הקרבנות תניא ר' יוסי ב"ר יהודה אומר עומר בא מח"ל הר"ם ז"ל. וכתבתיו שם פרק כל הקרבנות

בראש

יכין

ותתהי שהרמב"ם לא הזכיר דבר מזה]: *מה) היינו בשיקלף הבשר מהאבר בעודו מחובר בהבע"ח. ושאר על האבר אעפ"כ קלת בשר עד שיעור שמהקלת בשר שעדיין נשאר על האבר. שוב יחזור ויתכסה כל האבר עם בשר ויתרפא והוא באבר קטן פחות מכזית. ובאבר גדול הרבה יותר מזית. כל אבר ואבר לפי מה שהוא [ורתוי"ט המתיק כאן דברי הרע"ב [נזיר פ"ז מ"ב] שכתב וז"ל והוא פחות מכזית. ובמחב"ר שביאן זה דבר שאי אפשר. דוקי אני שיעור אחד שיחזור ויתרפא לאבר גדול כלאבר קטן. אולם בתוס' [נזיר דף ע"ב ד"ה ועל אבר] כתבו וז"ל ואע"פ שהוא פחות מכזית עכ"ל. זהו לשון מדוקדק ובזה יתוקן קושית רמוי"ע הכא]: מו) כשהיה בהבשר שבו כשיעור עובי חוט ערב בכדי להקיף בו אותו עובי עצם שהבשר בו. וסברא ליה דבין בעצם ארוך או קצר. עב או דק. כל שיש עליו בשר כ"כ כדי להקיפו בחוט ערב. הבשר גדול והולך עד שיתכסה כל האבר עמו. ועוד ל"ל שהיה יודע להם שיעור עובי חוט הערב שהיה בכל מיני ארוג בשוה. בין שהבגד עב או דק ותמיד היה כפול משל שתי משא"כ לדידן הכל לפי עובי הבגד: מז) היינו לר' יוסי [מ"ש] דש"ל דאולם ומזבח חדא קדושה מינהו. הא לרבנן י"א קדושות הן (ן): מח) אבל לחם הפנים ושאר מנחות מביאים גם מחו"ל. ומע"נ שנעמאו מאויר חו"ל. אפ"ה משכחת לה בשלא הוכשרו שם [ועמ"ש בס"ד פרה פ"ב מ"א]:

מימות

משנה אחרונה

נאהל. פי' הר"ב דכמיב הנוגע בעצם ולא כתיב בעצם אדם וכ"כ פ"ב דאהלות דלא כפירושו פ"ש דמוגין מבמה ה': ן שמביאין ממנה עומר. והא דנוהג בה מלות התלויות בארץ לא מביב קדושה לארץ אע"ב דמביב קדושה לאדם דמתמע עד שיהיה בו בשר וגידים ועצמות: במקום אחד כדי להקיפו בחוט ערב. שאם יתחוך הבשר שעל האבר לחוטים. שיש בעביין כחוט ערב. שהוא יותר עב מחוט השתי כפלים. ויהיה בהן כדי להקיף את האבר. בידוע דבהכי הוא מעלה ארוכה. ואין הלכה כרבי יהודה: ן עשר קדושות הן. איידי דאיירי לעיל במעלות של טומאות. זו למעלה מזו. תנא נמי הכא מעלות של קדושות זו למעלה מזו: שמביאין ממנה העומר. דכתיב (ויקרא כג) וקצרתם את קציר והבאתם את עומר. קציר. ולא קציר חולה לארץ: והבכורים. דכתיב (דברים כו) ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך: ושתי הלחם. דכתיב (ויקרא כג) ממושבותיכם תביאו לחם:

> בראוי. כדי להעלות ארוכה *מח). רבי יהודה אומר אם יש במקום אחד כדי להקיפו בחוט ערב מו) יש בו להעלות ארוכה: ן עשר קדושות הן מז). ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות. ומה היא קדושתה. שמביאים ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מח). מה שאין מביאים כן מכל הארצות
>
> ח"ג. להעלות נל"ל לעלות.

עיירות

יכין תפארת ישראל

גם מה שזה למעלה מזה בחיובא דגברא: (ן) ול"מ היה ל"ל לעולם רבנן. רק תנא דמתניתין בא"י קאי (כשבת ע"ב ב') ולהכי הך דקאמר א"י מקודשת מכל הארצות לא קתניב לה. רק הוא כמו הקדמה. כדי לשמעינן במאי איירי. ומסיק שפיר בתר הכי דבא"י עצמה שהיא קדושה יש יו"ד מדריגות בקדושתה (וכן נראה דעת הרמב"ם בחיבור פ"ז הל' י"ג וע"ש) א"כ כ"ל דהא דקאמר י' קדושות הן ר"ל י' מקומות הן ששון לענין קדושה מלטמאותן ולעפ"כ יש בקדושתן מדריגות מדריגות. אבל בשאר א"י לא מצינו בה קדושה לענין טומאה טפי מבחו"ל. דהא דבחו"ל אוירה ועפרה טמא גזירה מלוהרת הוא (כשבת ע"ו ב') והא דמצינו (בעמוס ז' י"ז) שנקראת חו"ל אדמה טמאה. וכ"כ (ביהושע כ"ב י"ע) אם טמאה ארץ אחוזתכם. לאו היינו טומאה ממש. אלא לשון תיעוב ושנאה. וכדאשכחן כי טמא את דינה (בראשית ל"ד ה') ונסתרה והיא נטמאה (במדבר ה' י"ג) בכור בהמה טמאה (במדבר י"ח פ"ו). ממאת העם (יחזקאל כ"ב פ"ה) ומימאו את שם קדשי (יחזקאל מ"ג ח') וכדומה

בעוז

גם מה שזה למעלה מזה בחיובא דגברא: (ן) ול"מ היה ל"ל לעולם רבנן. רק תנא דמתניתין בא"י קאי (כשבת ע"ב ב') ולהכי הך דקאמר א"י מקודשת מכל הארצות לא קתניב לה. רק הוא כמו הקדמה. כדי לשמעינן במאי איירי. ומסיק שפיר בתר הכי דבא"י עצמה שהיא קדושה יש יו"ד מדריגות בקדושתה (וכן נראה דעת הרמב"ם בחיבור פ"ז הל' י"ג וע"ש) א"כ כ"ל דהא דקאמר י' קדושות הן ר"ל י' מקומות הן ששון לענין קדושה מלטמאותן ולעפ"כ יש בקדושתן מדריגות מדריגות. אבל בשאר א"י לא מצינו בה קדושה לענין טומאה טפי מבחו"ל. דהא דבחו"ל אוירה ועפרה טמא גזירה מלוהרת הוא (כשבת ע"ו ב') והא דמצינו (בעמוס ז' י"ז) שנקראת חו"ל אדמה טמאה. וכ"כ (ביהושע כ"ב י"ע) אם טמאה ארץ אחוזתכם. לאו היינו טומאה ממש. אלא לשון תיעוב ושנאה. וכדאשכחן כי טמא את דינה (בראשית ל"ד ה') ונסתרה והיא נטמאה (במדבר ה' י"ג) בכור בהמה טמאה (במדבר י"ח פ"ו). ממאת העם (יחזקאל כ"ב פ"ה) ומימאו את שם קדשי (יחזקאל מ"ג ח') וכדומה

ציונים

. עשר קדושות. מיי' פ"ז מאל' בה"ב הי"ב ממב. פעין מקי"ל: ארץ ישראל. שם מלי"ב: והבכורים. שם רפ"ב מה' מעשרות:

אליהו רבא

ן והבכורים. מבורים לאו משום קדושת ארץ ישראל אלא שהיא מוכח בארץ ומיהו מהבת אלא בארץ ישראל. אלא עומר ושתי הלחם מה שאין מביאין אותה אלא מא"י היא משום קדושת א"י:

תוס' אנשי שם

ן והבכורים. אפשר לומר דבאה לבכורים בא"ש לרמות שאמור נמנעות פ' ר"י דקידש לעומר אם הביא פשול וקודש לשתי הלחם אם הביא כשר דלא כמ"ד דקודש לעומר אם הביא פשול אלא אף אבכורים דפירות הארץ. (הו"ע):

ז עיירות המוקפות חומה. *מימות יהושע בן נון. דבמלוכא כתיב (ויקרא יג) *מחוץ למחנה מושבו חוץ למחנה ישראל. וכשכבש יהושע את הארץ. קדש העיירות שהיו מוקפות חומה בימיו שיהיו כמחנה ישראל: להשתלח משם מצורעים: ומסבבים לתוכן מת. מותר לנשאו בעיר ממקום למקום עד מקום שירצו מובי העיר לקברו שם: יצא. המת מן העיר אין מחזירים אותו בעיר לקברו שם ואפילו רצו טובי העיר דכיון דילמה טומאה מן העיר אין מכניסין אותה בתוכה: **ח** לפנים מן החומה. מחומת ירושלים: שאוכלים שם

הארצות: ז עיירות המוקפות חומה שם) מקודשות ממנה. שמשלחים מתוכן את המצורעים נ). ומסבבין לתוכן מת עד שירצו נא). יצא אין מחזירין אותו נב): **ח לפנים מן החומה** נג) מקודש מהם. שאוכלים שם קדשים

ח"נ. ז המוקפות נד"נ מוקפות. לתוכן בכל הנפים"ם יפנים לתוכה:

בתחלה עיירות שאינן מוקפות חומה מקודשות שמוליאין מהן אבנים המטוגעות. דבקרא אל מחוץ לעיר כתיב. וכן לא תינון בהו בסוף פרק י"ב מנגעים עיירות המוקפות חומה כדתנן הכא אלא מייתי קרא כדלתיתא. ומשמע מדלא כתיב חוץ למחנה דלאו בקדושת מחנה תליא אלא מכל עיר ועיר מוציאים. והכי מייתי הר"ם מת"כ פ' זאת תהיה דדרשינן והסגיר (אותם) [אתהן] אל מחוץ לעיר. אתהן מחוץ לעיר ולא אדם חוץ לכל [עיר] אלא חוץ לעיירות המוקפות חומה ע"כ. ולמאי דפי' הר"ב בסוף פרקין בשם הגאונים. דקדושת א"י לאו ממגיעה. יש לי לומר דלהכי לא נקט קדושה זו דעיירות שאינן מוקפות חומה. לפי שאינו מוגה אלא הקדושות הבייכים בחי. בכיולא בזה שכתבתי בשם הר"ם במשנה ה'. והא דתנן ומסבבין לתוכן מת. אגב גרירה תנא ליה. ועיקר קדושה שלות המצורעים: ומסבבין לתוכן מת כו'. לשון הר"ב מותר לנשאו בעיר ממקום למקום עד מקום שירצו כו'. והוי מלי למתני ומכניסים כו' עד שירצו. והראב"ד פרק ז' מהלכות בית הבחירה. פי' אם רצו לסבבו בעיר כדי להרבות בהספדו ובכבודו עד שירצו קרובו להוליאו מסבבין. ע"כ. וגי' הרמב"ם כפי מ"ם שם הכ"מ. ומשכיבין לתוכו מת. ופי' דהיינו שמניחין אותו במשכבו ואין קוברין אותו בעיר. עד שירצו בני המדינה כו'. [*ומ"ם הר"ב לנשאו בעיר ממקום למקום. כלומר בכל עיר ועיר מעיר לעיר]: **ח** לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלים

*) נ"ע שפרי וכ"ה נמ"ש.

מלאכת שלמה

ברלשם אותו פרק. ובירושלמי דשקלים רפ"ל מוקי לה כר' ישמעאל דאמר אין השומר בא מסורין. וק"ק לע"ד דה"ל למיתני השומר ושתי הלחם וסכורים דהא אין מביאין בכורים קודם לעצרת וגם שכן דגיל לשמות שומר ושתי הלחם בהדי הדדי כלתנן בפ' כילד טולין השומר ובתי הלחם ולחם הפנים ושמא משום דשתי הלחם נמי אינן בכורים אקדמינהו לבכורים: **ז** עיירות המוקפות חומה מקודשות מטמה שמשלחין מתוכן את המצורעים. פי' בימי תלמוד דוקא כדמוכחי קראי אבל אינו לוקה אא"כ נכנס לירושלים כמו שפסק הרמב"ם ז"ל בפ"ל דהלכות בית מקדש ועי' בס' קרבן אהרן פ"ל דפ' מצורע: שמשלחין מתוכן את המצורעים. לאו דוקא מצורעים דהה"ל שאר מטוגעים ומ"מ כל המצורעים לו שאר המטוגעים יכולין לישב זה עם זה ואפילו מצורעים עם שאר המטוגעים חוץ משאר ממאים כגון זב ושמא מת

יכין

טט) מימות יהושע בן נון: נ) היינו אסורה אבל אינו לוקה רק בשנכנס המצורע לירושלים [רמב"ם פ"ג מביאת מקדש ה"א] : נא) ר"ל מותר לסבב המת בהעיר שמת בה. ממקום למקום כדי להרבות הספד לכבודו קודם שיוליאוהו להקברות שרחוק מהעיר [כב"ב פ"ב מ"ט] (**ט**): נב) אסור להכניסו שוב להעיר מדרבנן. דמלאורייתא אפי' למחנה לויה. דהיינו להר הבית שרי להכניסו. ומכ"ש לתוך העיר שהוא מחנה ישראל (ב"ב פ"ב מ"ב) וכ"כ קצה להרמב"ם בתירה (פ"ז הי"ג) שכ' אין קוברין בתוכו מת עד שילוו טובי העיר ואמנה הרי זה בכל דוכתא אסור ונ"ב) : נג) תוך

תפארת ישראל

ז עיירות המוקפות חומה. מ"מ מוי"ע דליתסוב נמי עיירות שאין מוקפות שמוליאין מהן אבנים המטוגעות. י"ל דלאו משום קדושת המקום הוא אלא דבעיר שכיחי כהנים ושוטי עכומות אלא שמאו בהם: ומסבבין לתוכן מת. פי' הר"ב מותר לנשאו וכו' ולפ"ז קולא היא ואינה מענין קדושה. וגם לא ידעתי מאי קא"ל ומכיסי מיתי לאסור לנשאו ממקום למקום. ותו"מ כתב דה"מ למיתני ומכניסין וכתב עוד ז"ם הכב שמותר לנשאו ממקום למקום הייגו ג"כ מעיר לעיר לא ידענא מהיכא פשיטא ליה דמשמע מדאמרי' ילא אין מחזירין אותו דכ"ש שאין מכניסין מת מעיר אחרת. והראב"ד כתב מסבבין אם ילו קרובין לסבבו כדי להרבות בהספדו בשאין ע"כ גם זה אינו מובן מאי ק"ל לאסור.

חדושי מהרי"ח

משנה: [תוי"ם ר"ה] שמשלחין כו' וקצת קשיא לי כו' עכ"ל. ונראה שלא קשה דבשלמא כל מה שהוא חושב היא שיש בזה הרבר קרושה מה שאין באחר אבל מה שמשליכין את האבנים לא שייך לומר מה שאינו במקום אחר דהיינו בחוצה לארץ דהא

אינן מוקפות דמוליאין משם אבנים מטוגעות דאין להם שייכות בגבול מי ולאיזה בהרא"ם בכ' ח"ל וכב הלי גאון הכיב הא דתנא עשר קדושות משום דלא הביב מעלה אלא מה שמקדם מן הראשון במעיית הגיל לגמרם בגרכיהן לו לאחול ולא תביב הא דא"י מקודשת עכ"ל והיינו כמכר. (לה"מ): ד"ה ומסבבין כו' וה"מ למיתני כו'. דהתוי"ט מפי'

בועז

הרבה. שכולן אין משמעותן עומאה ממש. רק לשון שנאה ותועבה הוא. וה"ג נקראת חו"ל ארץ טמאה. ר"ל ארץ שמאה שאינה הגיבה לפני הקב"ה לא"י. לכתיב בה ארץ אשר עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית השנה [אב"י ועי' לרמב"ם במ"ב: ח"ג ממ"ז הנה התנאר שמלת טומאה נאמרת בשיתוף וכו'] : (**ט**) כך פירשו רבותינו. ול"מ היה נ"ל דמדקאמר לתוכה ולא

(כסוטה ד"ג) [ומ"ש הר"ב כדי לקברו שם. במה"כ. זה בכל עיר שבא"י אסור. (ב"ב פ"ב מ"ב) וכ"כ קצה להרמב"ם בתירה (פ"ז הי"ג) שכ' אין קוברין בתוכו מת עד שילוו טובי העיר ואמנה הרי זה בכל דוכתא אסור ונ"ב) : נג) תוך ירושלים

משנה אחרונה

כלאשכחן רביתי בקדש ושניתי בתרומה. מ"מ לא מיכרעא לי"ל נאמת הכתיב הוא: **ז** עיירות המוקפות. מ"ם מוי"ע דליתסוב נמי עיירות שאין מוקפות שמוליאין מהן אבנים המטוגעות. י"ל דלאו משום קדושת המקום הוא אלא דבעיר שכיחי כהנים ושוטי עכומות אלא שמאו בהם: ומסבבין לתוכן מת. פי' הר"ב מותר לנשאו וכו' ולפ"ז קולא היא ואינה מענין קדושה. וגם לא ידעתי מאי קא"ל ומכיסי מיתי לאסור לנשאו ממקום למקום. ותו"מ כתב דה"מ למיתני ומכניסין וכתב עוד ז"ם הכב שמותר לנשאו ממקום למקום הייגו ג"כ מעיר לעיר לא ידענא מהיכא פשיטא ליה דמשמע מדאמרי' ילא אין מחזירין אותו דכ"ש שאין מכניסין מת מעיר אחרת. והראב"ד כתב מסבבין אם ילו קרובין לסבבו כדי להרבות בהספדו בשאין ע"כ גם זה אינו מובן מאי ק"ל לאסור.

תוספות אנשי שם

ז תוי"ם ר"ה שמשלחין כו' הקדושות הבייכים נמי כו' כנ"ל ולזו דלמ"ם הגאונים דקדושת א"י לאו ממגיעה ניחא די"ל דאין כוונת הגאונים כמו שכתב אותן הר"ב אלא דכוונתם דמ"ה לא מנה קדושת א"י לפי שאין זה קדושה הבייכת כתי מקא"ב עיירות מוקפות דשייכין בתי דמשלחין מתוכן מצורעין וכן כל אינך ולא"כ בפיר ניחא דלא קתביב עריס שמקדם מן הראשון במעיית הגיל לגמרם בגרכיהן לו לאחול ולא תביב הא דא"י מקודשת עכ"ל והיינו כמכר. (לה"מ): ד"ה ומסבבין כו' וה"מ למיתני כו'. דהתוי"ט מפי'

ז עיירות. מוי"ם פ"ו מה' נה"ל הי"ב סמג עש: המצורעין. מוי"ם פ"ג מה' בהמ"ק ה"ב וה"ה מה' פ"ל ה"ז סמג עשין קנ"ד ולע"ה: **ח** לפנים מן החומה. מוי"ם פ"ח מה' נה"ל הי"ה סמג עשין קס"ד:

תוספות חדשים

[משנה ז] אין מחזירין לוהו ומדרבנן אבל מן החומה ביר. אפי' במחנה לויה. (הר"ם):

אליהו רבא

ז ומסבבין אותו. ממקום למקום בתוך העיר ואינו קונה מקומו אבל אם ילא אין מחזירין אותו שאין מחזירין טומאה לעיר. ומיינו דכתיב (ד ה ב' כ"ו) נבי עזיהו ויקברו אותו עם אבותיו בשדה הקבורה אשר למלכים כי אמרו מצורע הוא. שקברוהו בשדה הקבורה אשר למלכים

ראשון לציון

משנה ז [תוי"ם ד"ה] שמשלחין מתוכן את המצורעים כו' והכי מייתי הר"ם בת"כ כו' אתהן חוץ לעיר ולא אדם חוץ לכל (עיר) אלא חוץ לעיירות המוקפות חומה ע"כ. ז"ל הוס' ערכין לכ: ד"ה וקדשו כו' והכי תניא בת"כ אתהן חוץ לעיר ואין אדם חוץ לכל העיר אלא חוץ לעיירות המוקפות חומה בלבד וא"ת מנלן הא לא כתיב בית חומה גבי אדם מצורע ואומר ה"ר יצחק דגמרינן חוץ לחומה מוסבו דכתיב ביה במצורע ממושב דכתיב ביה מושב עיר חומה. **ע"כ.**

ושיין ים סדר למשנה:

תוספות רע"ק

משנה ז [אות ט'] הרע"ב ד"ה עיירות המוקפות. מימות יהושע ב"נ) הקשה לי חכם בסה דפירש"י מלכים ב' ז' ג' פתח השער כמו שנאמר מחוץ למחנה מושבו. והא שומרון לא היה מוקף חומה מימות יב"נ כמבואר מלכים א' מ"ז כ"ד. והשבתי לו דנוהר בזה התרגום יונתן בפסוק הנ"ל מלכים א' מ"ז כ"ד ויקן את ההר תרגם יונתן ובנין ית ברכא. והיינו דס"ל מתוך קושי' הנ"ל דגם מקודם היה ברך גדול אלא שעמרי חיזק הבנין וקרא שם העיר שומרון וכמו שתרגם שם ובנא ית ברכא וקרא ית שמיה דקרתא די בנא על שום שמר מריה דטורא שומרון. מבואר דההר שומרון דסוף פסוק הנ"ל כפשוטו ופירש טורא דמריה דטורא שומרון אבל מ"מ כבר היה בנוי כרך על ההר ומש"ה פי' ויקן את ההר ובנן ית ברכא. וא"כ י"ל דהיה מוקף מימות יהושע. ועיין רד"ק מלכים א' י"ג י"ד: [אות י] **באו"ד** מחוץ למחנה מושבו) וילפינן גז"ש מושבו מקרא דבית מושב עיר דמשה תוס' בערכין ד' ל"ב ע"ב ד"ה וקדשו כו':

שאוכלים שם קדשים קלים. כתב הר"ש ועוד מקודש לגמה דבריס. דלא תנן הכא כגון לענין שוחט את התודה לפנים מן המומה [ולחמה] חוץ לחומה לרבי יוחנן דאמר פרק התודה (דף עח) חוץ לחומת בית פלגי. וכדפי' שם הר"ב במשנה ג'. ועוד נפקא מינה לענין שוחט על חמץ וכו' ולענין המראת זקן כו': שאוכלים שם קדשים קלים. פי' הר"ב דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה וכן לשון הר"ם. ובתנס נקטי ובאת שמה שאינו תחלת המקרא. אבל הוא סופו דשל לפני והבאתם שמה. ושיטפא דלישנא דפ"ק דר"ה דף ד ודף ו נקטי. והתם לאגטריך משום בל תאחר. וכן נמי בפ"ק דחגיגה דף ד. לענין טמא שפטור מן הראיה. שכל שישנו בביאה ישנו בהבאה כו'. אבל הכא אין צורך להביא ובאת שמה וכן לא כתבו הר"ב בספ"ה דזבחים ובעיקר הראיה ממקרא זה דוהבאתם שמה. יש עליה קושיות וכתבתי שם בס"ד: הר הבית כו'. כתב הר"ב משם מתחיל מחנה לויה כו' לשון התוספתא כשם שהיו במדבר ג' מחנות. מחנה שכינה ומחנה לויה ומחנה ישראל. כך היו בירושלים. מפתח ירושלים כו'. הרמב"ם. ומ"ש הר"ב דכתיב ושלחו מן המחנה וכו'. ומה מצורע שטומאתו חמורה כו' ולפיכך משולח חוץ לירושלים. וכתב הרמב"ם. דהא דתנן לעיל שמשולח חוץ לכל עיר מוקף חומה שאינו בזה הלאו ללקות עליו. אך בחבורו לא רמיזי שכתב כן. לא בפ"ז מהלכות ב"ה. ולא בפ"י מהלכות טומאת לרעת. ובפי"ט מהלכות סנהדרין שהוא מונה שם כל חייבי מלקות. כתב זב וכיולא בו שנכנס להר הבית. וזה הימה שלא כתב ומצורע שנכנס לירושלים לא נמי לעיירות מוקפות חומה. ומ"ש הר"ב אף זבים וזבות כו' שטומאתן חמורה. וכך אמרו בתחלת ספרי והביאה הרמב"ם מצורע היה בכלל ולא מן הכלל ולימד על הכלל מה מצורע שהוחמרה טומאתו וכו'. ומ"ש הר"ב טמא מת ואפילו מת עלמו מותר בהר הבית כתב הרמב"ם מצורע היה בכלל ולא מן הכלל ולימד על הכלל מה מצורע שהוחמרה טומאתו וכו'. ומ"ש הר"ב טמא מת ואפילו מת עלמו מותר בהר הבית בתוספתא שבת' (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו [עמו] במחנה לויה. הרמב"ם. ומייתי לה בגמרא פ"ג דסוטה דף כ. ובפ"ו דפסחים דף סו: [וכן בגזיר מח'] : דחיל. לשון הר"ב לפנים מחומת הר הבית [היה] כותל כו'. והוא נקרא סורג. במשנה ג' פ"ב דמדות. ושם פירש הר"ב מחילה העשויה נקבים נקבים כו'. עשויה מדפי עץ כו': שאין עובדי כוכבים וממאי מת נכנסים. כ' הר"ב אע"ג דרבנן גזור על העובדי כוכבים שיהיו כזבים לכל דבריהם. כמ"ש הר"ב במ"ג פ"ד

מלאכת שלמה

דנדה

תנן הכא כגון לענין שוחט את התודה בפנים ולחמה חוץ לחומה ולענין שוחט על חמץ אליבא דר' יוחנן (הגהה בפי' הרא"ש ז"ל אליבא דרש לקיש) בפ' התודה. פי' דאיתא התם ובפ' תמיד נשחט אמתני' דהשוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה דאמר רש לקיש לעולם אינו חייב עד שיהא לשחוטו או לזורק או לזרק או לאחד מבני חבורה עמו בעזרה ור' יוחנן אמר אע"פ שאין עמו בעזרה אלא חוץ לחומת בית פלגי חייב. ועוד נ"מ לענין המראת זקן ממרא דאם המרה עליהן בבית פלגי אינה המרה כדאמרי' בפ"ק דסנהדרין. הר"ם ז"ל: שאין עובדי כוכבים וטמא מת נכנסין לשם. וגם בועלי

יכין — תפארת ישראל — בועז

ירושלים: נד) הוא הר הקודש שהיה ת"ק על ת"ק אמה והבהמ"ק בגוי באמצעיתן: נה) וכללו זבים יש נמי בעל קרי שאסור נ"כ שם [בפסחים ס"ז ב'. ועיר"מ פ"ז מנמיהה הע"ז] [ורב"א כתב דהנך מעלות דהר הבית דאו' הם וזהו דלא כהבאב"ד [דפ"ז מנמיהה]: ותבורה דהכי כל חוץ משער נקטר שהוא בין עזרת נשים לעזרת ישראל [בספ"ב דמדות. ודלא כשעות המדפיסים [בהתב"ם פ"ג ממקדש ה"ב] ועד שם אפי' מת עלמו מותר להכנים מדאו' מחולנו משולח מדאו' מירושלים ומכל עיר המוקפת חומה בא"י שנקרא מחנה ישראל [בגעיל מ"ז]. ולהכי לא הביב תנא להנך טמאים הכא: נו) דלפנים מחומת הר הבית היה בכל לד מהביהמ"ק שבאמצע רווח כפי לורך ההשמיב בלותו מקום [בספ"ב דמדות] אמ"כ היה חומה ממוכה שוה לקרקעית המקום שלמעלה מהחומה ולפנים ממנה. ועל חומה זו היה בנוי הסורג גבוה י"ט. ומהסורג הזה היה ריוח יו"ד למטה עד חומת העזרה. וכל ריוח ההוא נקרא חיל על שם החומה הממוכה לחולה לה. מדהיה הריוח ההוא נראה כעובדיה של אותה חומה זו שוה לרלפת לותו מקום: נז) דאף שהן כזבים מד"ם. אפ"ה היו מותרים לכנס עד החיל. דלענין שלוח מחנות שוויינהו רק כטמא מת: נח) וגם טמא מת אסור מדאורייתא רק משער נקטר ולפנים. וכמש"ל. וריוח השער עלמו כלאון ורק מדרבנן אסור משער עזרת נשים [אב"י לדעתי ל"ל מהחיל] ולפנים: נט) דלפנים

משנה אחרונה

מרוות

ח שאין זבים וזבות נדות ויולדת כו'. וה"ה בעל קרי אסור במחנה לויה כמ"ש הר"ב פ"ק מתמיד ושאלו כל הממאין שאין המומאה יולאת מגופן כו' הם בטמא מת ומותרין ואפילו בועל כדה נמי מותר כדאמרי' בסוף זבים. והא דלא תני נמי שאין נכנסין להר הבית בטמאנו ופומלמו כדאיתא סוף מס' נכלות

ר"ל דהתם אינו אלא מדרבנן אע"ג דמפיק לה מדכתיב בל נטלך אמתכתא הוא: נבנסין לשם. הכא לא שייך לנתני משלחין משם כדלעיל במלוכעים דהתם במקום דיכתם אם לעכוב משלחין אותו. והכא מי הכניסו שלא שייך למיתני אין נכנסין: עזרת נשים. פי' הר"ב שהיתה אוכך קל"ה על רוחב קל"ה ועזרת ישראל

ציונים

הר הבית. מיי' שם כפ"ז ופ"ג מה' בהמ"ק ה"ג ממנ שם וקפ"ד ולאוין ש"ד: החיל. הוס' קדושין נב: ד"ה וכי. פסחים נב. ד"ה מנו"י. זבחים לא: ד"ה ונמחים. יבמות זב ד"ה ובאה. חולין ב: ד"ה שמא. מיי' פ"ז מה' בה"ב הע"ז ופ"ב מה' בהמ"ק הל"ה בכ"ב שם: עזרת נשים. תוס' יומא ניומא לא ד"ה לו. מיי' פ"ז מהל' בה"ב כו"ז ופ"ג מהלכות בהמ"ק פ"ל ממנ עשין קפ"ד:

תוספות חדשים

משנה ה תוי"ט ד"ה שאין זבים כו' לך בתחורו כו'. ובעלם ממנו שכתב כן בפ"ג מהל' ב"מ וכתב שם כל דימי טמאים וכתב שם ג"כ בלוקה על כניסתו לירושלים אבל אינו לוקה על כניסת עיירות מוקפות רומה אבל זה קשה למה לא מנו בכלל חייבי מלקות בפי"ט מה"ס ומ"ל שסמך על מ"ש זב וכיולא בו שבולן נאמרו בלאו א' דמה פסק שם בפ"ד מהלכות ב"מ המלוכע בנכנס להר הבית לוקה שמוסיף ש"מ דב' לאוין הם כמ"ש הכ"מ שם וצ"ע. (ממהורש"ת זצ"ל):

אליהו רבה

המלכים ולא קברוהו בקברות המלכים לבר בעיר כי אמרו מצורע הוא ויבא מון למחנה ומה שם ולא יכלו שוב להחזיקו לעיר שאין מניחין טומאה לעיר: דף שאין זמין. ממלא זו היא מן התורה והוא תחלת מחנה לויה:

חדושי מהרי"ח

דהא חוצה לארץ אין הבית טמא בנגע כמו שכתב הר"ב במסכת נגעים פרק י"ב דארץ אחוזתכם. כתיב ואפשר אם היה השי' ממא נגעי בתים בחוצה לארץ הי' נ"כ מצריך קרא להשליך האבנים מחוצה לעיר מגזירת הכתוב. ותדע שהוא גזרת הכתוב דאי משום קדושה למה לי לקרא למעט אחוזתכם ולא תי"ל דהא מהאי קרא והשליך האבנים מחוצה לעיר אי הוא משום קדושה אז ע"כ ח"ל לא אלא ע"כ גזירת הכתוב הוא וה"א אפי' ח"ל לכן צריך קרא למעט אחוזתכם ודו"ק: משנה ח [ת"ם ד"ה] שאין זבים כו' אך בחבורו כו' עכ"ל. הנה מה שכתב לא בפ"ז מהלכות בית הבחירה ולא בפ"י מהלכות טומאת צרעת זה אינו קושיא ששם לא נחית הרמב"ם רק מה שאסור ולא נחית למלקות. ובאמת

תוס' אנשי שם

ל' הר"ב דר"ל מותר לנוכלו מחון אל תוך העיר וכן ממקום למקום דהייט מעיר לעיר עד שיגיעו אל איזה עיר שיהיה טובי העיר לקובלו שם כמו שנעשים ומ"ש הר"ב כו' כלומר כו' ומ"ב כ"ע למיתני כו'. (הר"מ) •

לפנים מן החיל היתה אורך מאה ושלשים וחמש על רוחב מאה ושלשים וחמש: שאין טבול יום נכנס לשם. יהושפט ובית דינו גזרו על טבול יום שלא יכנס לעזרת נשים. דכתיב (ד"ה ב כ) ויעמוד יהושפט בקהל יהודה [וגו'] לפני החצר החדשה. ואמרו בגמרא מאי החצר החדשה. שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לויה. ולא בכל מחנה לויה גזרו. אלא בעזרת נשים בלבד. וגזרו על טבול יום. ולא גזרו על מחוסר כפורים. לפי שטבול יום אסור בתרומה. ומחוסר כפורים מותר בתרומה. וכל שטומאתו חמורה מחברו. חמור שלוחו משלוח חברו: עזרת ישראל. לפנים מעזרת נשים היתה אורך מאה ושלשים וחמש על רוחב אחת עשרה. וכן עזרת כהנים היתה אורך קל"ה על רוחב אחד עשר. ורחקי פספסין היו מבדילים בין עזרת ישראל לעזרת *)[הכהנים]: שאין מחוסר כפורים נכנס לשם. הוא הדין דהוה מלי למיתני שאין טהור נכנס לשם עד שיטבול. דהכי תנן בפרק אמר להן הממונה (י:) אין אדם טהור נכנס לעזרה עד שיטבול: וחייבים עליה חטאת. הטמאים שנכנסו שם בשגגה: לשמיכה. לסמוך ידו על ראש קרבנו. ולא אפשר אלא בבעלים. דכתיב וסמך את ידו. ולא יד שלוחו: לשחיטה. שהשחיטה כשרה בזר. ואע"פ שאפשר בכהנים. ואפשר נמי לזר לשחוט בעזרת ישראל. אפ"ה לא אסרו לישראל ליכנס בעזרת כהנים לשחוט הקרבן: ולתנופה. דכהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף: **ט** בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין פרועי ראש ובעלי מומין נכנסים לשם. בגמ' בהקומן רבה [דף כז] מוכיח דכל הני מעלות דתני השתא שנכנסו בין האולם ולמזבח כולהו מעלות דרבנן הן. וכך קבלתיה מרבותי. אבל רמב"ם סבירא ליה דטולהו מדאורייתא. בעלי מומין. דכתיב

*) כל"ו נשים

מלאכת שלמה

גדות דהא תנן בפרק בתרא דזבחים ובועל נדה כשמא מת שכן פסק הרמב"ם ז"ל שם בהלכות בית הבחירה גם בפ"ג דהלכות ביאת מקדש: שאין מ"י וכו'. משמע מהכא דאפי' מ"י דזב וזבה ונדה ויולדת שרי במחנה לויה חוץ מעזרת נשים וצריך לומר דקסבר האי תנא טבול יום דזב לאו כזב דמי דאיכא מאן דסבר בפ' שני דזבחים דאפילו מחוסר [כפורים] דזב כזב דמי וכ"ש טבו"י.

שאין טבול יום נכנס לשם ס). ואין חייבים עליה חטאת. עזרת ישראל מקודשת ממנה. שאין מחוסר כפורים נכנס לשם סא). וחייבין עליה חטאת סב). עזרת הכהנים מקודשת ממנה. שאין ישראל נכנסים לשם. אלא בשעת צרכיהם. לסמיכה סג). לשחיטה סד). לתנופה סה): **ט** בין האולם ולמזבח מקודש ממנה. שאין בעלי מומין ופרועי

דגדה: שאין טבול יום נכנס לשם. כתב הר"ב יהושפט ובית דינו גזרו על טבול יום שלא יכנס לעזרת נשים. דכתיב וכו' ואמרו בגמרא מאי החצר החדשה כו'. בפ"ק דיבמות דף ז. וכתבו התוס' וא"ת מנא לן שחדשו מטבול יום. דלמא חדשו ממת עלמו. וי"ל דמשמע ליה שלא חדשו אלא על החצר וחצר היינו עזרת נשים. כדמוכח ביחזקאל. ולילו טומאת מת אסור לא בחיל. ע"כ: עזרת ישראל. כתב הר"ב לפנים מעזרת נשים וכו' ורחקי פספסין היו מבדילין כו'. כת"ק ספ"ב דמדות ורא"ב תולק שם. וכוותיה מפרש הר"ב שם משנה ד לענין גבהות קרקע פתח ההיכל. כמו שפירשתי שם בס"ד. והר"ם הביא גם דברי רא"ב: וחייבים עליה חטאת. לשון הר"ב הטמאים שנכנסו שם בשגגה. וז"ל הר"ם. דליכא חיוב כרת אלא במחנה שכינה. דמשכן ומקדש כתיב. ובפרק הקומן רבה (דף כז) תנא מחוסר [כפרה] שנכנס לעזרה שוגג. חייב חטאת. במזיד עשה כרת. ואע"ל טבול יום. ושאר כל הטמאים ע"כ. ובפ"ו דזיר דף מה. טמא יהיה לרבות טבול יום. עוד טומאתו בו. לרבות מחוסר כפרה: **ט** שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם. כתב הר"ב בגמרא בהקומן רבה [דף כז] מוכיח דכל הני מעלות דתני השתא כו'. כולהו מעלות דרבנן הן וכו'. אבל רמב"ם סבירא ליה וכו'. השתי לכבודו של הרמב"ם ז"ל ולא ההמהמתי לדקדק בפ' הקומן רבה. ולא ראיתי אשר יכשר עליו לומר כי הוא זה אשר מוכיח מתוכו דכל הני מעלות דרבנן. ואם נתכוון כגון הנכנס לעזרת כהנים שלא לצורך. וכן בעלי מומין ופרועי ראש נכנסו בין האולם ולמזבח כולהו מעלות דרבנן הן. אבל רמב"ם סבירא ליה דטולהו מדאורייתא. בעלי מומין. דכתיב

שלמה

הר"ם ז"ל: עזרת הכהנים מקודשת ממנה. תימה אמאי לא חשיב מעלה שהיתה בין עזרת כהנים למזבח דבמסכת מדות קתני מקום דריסת הכהנים אחת עשרה אמה המזבח ג"כ אמה בין האולם ולמזבח כ"ב אמה ומשמע הכא שאין ישראל נכנסים לצרכיהן אלא בעזרת כהנים אבל לא לדרוס המזבח ולנסכו ושמא הכל בכלל עזרת כהנים. הרא"ם ז"ל. וכתב הרי"א ז"ל מצאתי כתוב

יבין תפארת ישראל בועז

מריוח החיל היה במזרח העזרה שער שושן. שבו נכנסין לעזרת נשים. והוא ריוח קל"ה על קל"ה אמה מוקף חומה סביב. [אבל בגד לפון ובגד דרום של העזרה. היו נכנסין מיד מהחיל לעזרה שהוא מחנה שכינה דרך הבעלים שהיו בלפון ובדרום. וכ"כ בב' שערים שהיו במערב. ונכנסין מיד מהחיל לעזרה] : ס) גם זהו מד"ם. דיהושפט וסנהדרין שבימיו גזרו כך. דיהושפט וסנהדרין שבימיו גזרו כך. שנכנסים חייב חטאת. והרי טבילת טהור רק מדברי סופרים כדי שיזכור עי"ז חולי ים עליו טומאתה ישנה [ביומא ד"ל ע"א]. מה שאין כן מחוסר כפורים אפילו טבל ונכנס כל שלא הקריבו קרבנותיו עדיין. אם נכנס לשם בשוגג : סג) לסמוך ידיו על קרבן שהביא : סד) לשחיטת קרבן כשרה גם בישראל : סה) ונראה לי דהוא הדין לשאר צורך וכמו שכתבתי בס"ד בפירושיו למדות [פ"ד סי' מ"ז] ולצורך גדול מאוד. כגון לתקן שם הכותלים וכדומה. אפי' לק"ק מותר לישראל לכנוס. ואפי' להשתחוות שם בתוך תיבות [במדות פ"ד מ"ה] רק בדשני בהכי. אבל בדלא שני בזה. אז רשאין לכנס להדיא. וגם בא"ח בעטורין נכנסין אפילו בעומאה [בעיומין דק"ה א'] . מיהו שלא לצורך אפילו כהן גדול

משנה אחרונה

ישראל היתה אורך קל"ה על רוחב י"א. תשוס שהכהנים היה לשם עזרה מיוחדת והיא עזרת כהנים הלכך די להם לישראל ברוחב י"א. ומשמע מזה הא דתנן אין ישראל נכנסים לעזרת כהנים אלא בשעת צרכיהם אבל הכהנים עצמן נכנסים אפילו שלא לצורך קרבן: עזרת ישראל מקודשת ממנה. ה"מ לומיתר דבהא נמי עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין שם ישיבה אלא למלכי בית דוד ונפרצת כשיש שני כת"ם הר"ב רפ"ז דיומא ובמשנה למלך פ"ז מהל' בית הבחירה: **ט** בין האולם ולמזבח מקודש ממנה. פי' הר"ב כל הני מעלות דרבנן ולהרמב"ם כולהו דאורייתא וכ"כ בחבורו פ"א מהל' ביאת מקדש כל כהן הכשר לעבודה אם נכנס מן המזבח ולפנים והוא שמוי יין או פרוע ראש אי קרוע בגדים

אליהו רבא

מחוסר כפורים. דאוריי' היא הוה חתלת מחנה שכינה. וכן טומא מת בכהן סוא בהכהנים מיבה ותעופה הוא בבעלים דוקא ובמיבה מעוט בבעלים: **ט** הא דלא תני ת"ק שתויי יין דלא קא מסיב אלא אותן שמיינין על ביאת מקדש ומשתוי בין האולם ולמזבח אסור. ובהיכל חייב. להכי בין האולם לא קתני ליה דלא מחייב. ובהיכל לא קתני ליה דהא בין האולם נמי אסור וכיינו דלא תנא נמי מחוסר בגדים דהוה כשתויי יין. וב' יומי פליג בשתויי להכי קתני ליה. זה הכלל שלם מתמות שמעדנל

חדושי מהרי"ח

ובאמת כתב שבאלו ב' מקומות הנ"ל שאסור הן בעיירות מוקפות הן בירושלים. ומה שכתב בחבורו לא כתב כן. נעלם לפי ששת שבש' ג' מהלכות בית המקדש משנה ח' שם כתב בפירש שאם נכנס לירושלים לוקה ואם נכנס לעיירות מוקפות אף שאינו רשאי אינו לוקה. אך זה שהקשה מן פ' י"ם מן הלכות סנהדרין דא קושיא רק שאפשר להניה דברי הרמב"ם שצ"ל זב וכיוצא בו שנכנס לפנים מחיצתו וכולל כולם כמו שלא פרט זב וזבה יולדת נדות וכללן במה שכתב זב וכיוצא בו: [משנה ט] בין האולם ולמזבח בו'. לא יכולתי להתאפק מה שקשה לי בכל מקום הוא מזכיר בין האולם ולמזבח. ואיפכא מיבעי ליה בין המזבח ולאולם דהא בכל מס' מדות חשיב בסדר מן המזרח ולמערב ע"נ עד המזבח אח"כ האולם ופשיטא כאן כשהן נכנסין מן החוץ והל"ל בין המזבח ולאולם

תוס' אנשי שם

ח ברע"ב ד"ה וחייבים כו' הטמאים כו'. נ"ל דכוותה הר"ב דלא קאי וחייבים עליה חטאת על ממו"כ דהר"מ פוסק בפ"ג ה"ט וכפ"ד מה' ב"מ כ"ד דמתו"כ"אינו חייב על ביאת מקדש אף אם עבד עבודה והביאו שם הרא"ד וכ' שם הכ"מ דהר"מ פוסק דמתו"כ דזב אינו כזב. ולכן מוכרח לפרש דחייבים עליו חטאת קאי על שאר הטמאים דבע"ל אין חיוב חטאת רק במחנה שכינה. (מש"ה): בהי"ש ד"ה וחייבים עליה חטאת כו' דמשכן ומקדש כו'. מ' נס' פ"י רפ"ב דמס' שבועות:

ציונים

עזרת ישראל. תוס' קדושין שם. זבחים י"ז: ד"ה קבבר. מיי' פ"ז מה' בה"ב הי"ח ופ"ג מה' בהמ"ק ה"ז. סמג מס' עזרת הכהנים. תוס' קדושין שם. מיי' פ"ז מהל' בה"ב ה"ט סמג שם: **ט** בין האולם תוס' קדושין שם. ד"ה בהנים. מיי' שם ה"כ סמג שם:

נתכוין הר"ב למחלוקתן של ר' יהודה ורבנן בדף כז. בטהורים שנכנסו לפנים ממחילתן להיכל כולו בתרבעים. מביה לפרכת אל פני הכפרת. במיתה. רבי יהודה אומר כל היכל כולו ומביה לפרכת [בתרבעים] אל פני הכפרת במיתה. ובעי הר"ב למידק דאין אוהרה לכולי עלמא אלא בהיכל. ולא בקדושות שלפני ההיכל. וברור הוא דליכא למידק הכי כלל דפלוגתייהו בטהורים שהם תמימים ואינם פרועי ראש ורחוצי ידים ורגלים. והכי פסקה הרמב"ם. כמו שיורה לשונו רפ"ב מה' ביאת המקדש. ומ"מ שם בפ"א הסיג הראב"ד עליו. וס"ל נמי דכל הני מעלות דרבנן הן. וכ"כ הכ"מ בשם הרמב"ן. וגם הר"ם מסיק דלא כהרמב"ם. ואפ' שלא רחוץ ידים ורגלים לא מחייב אפילו בהיכל בלא עבודה. ופרועי ראש. הרמב"ם כתב ג"כ בפ"ז מהלכות ב"ה וקרועי בגדים וכן עוד בפ"א מהל' ביאת המקדש. ועמ"ש בזה כבר בספ"ט דסנהדרין. ומ"ש הר"ב דשתויי יין ושלא רחוץ דפסולן מחמת דבר אחר. הילכך לא החמיר בשלוחן. כ"כ הר"ש. וכתב דמה"ט נמי לא תניב מחוסר בגדים. אע"פ שהוא ג"כ כיולא בהן כמ"ש הר"ב בפ"ט דסנהדרין. אבל קשיא לי לסברת הרמב"ם. דכולהו מדאורייתא מגליה להנא לחלוקי בהכי. ושלא לחייב שלא רחוץ אלא בהיכל וכן בפרק ז מהלכות ביאת מקדש. כתב שתויי יין בהדי פרועי ראש. ואילו שלא רחוץ ידיים לא משום דלא מחייב אלא בהיכל. כדתנן הכא. וכן פסק בפ"ז מהלכות בית הבחירה. אם כן ס"מ דליכא לחלוקי בסברא זו [דפסול מחמת ד"א] לדידיה. כ"ש שסובר שהכל מדאורייתא. דקשיא מנגן לחלק כלל. ועוד קשיא לי דשתויי יין דאע"ג דלא תניגן ליה. קא חייב ליה. ואילו מחוסר בגדים לא קתניב כלל. ורא"ל בכ"מ ["פ"א מהלכות ביאת מקדש] [הלכה ט"ו] שכתב בשם הרמב"ן. דסברא זו של הרמב"ם לחייב אף בלא עבודה. יצא לו מדתניא בספרא. מנין שאינו חייב אלא בשעת עבודה. ת"ל (ויקרא י) אתה ובניך אתך. [*דמפרש בשעת עבודה. הייט ביום. בשעה שהעבודה כשרה] ע"כ. ומעתה נוכל לומר דהואיל ובפ' שתויי יין הוא דכתיב. הלכך לריכא ליה למנקט שתויי יין. אבל מחוסר בגדים לא נקט. הואיל וגם במשנתינו לא נשנה. ועיין מ"ש לקמן בשם הר"ש. ומ"מ קושיא הראשונה במקומה עומדת אמאי מקילין בשלא רחוץ. שלא לחייבו אלא בהיכל. דבבעל מום נמי כתיב (שם כא) אך אל הפרוכת לא יבא ואל המזבח לא יגש. ואפשר לומר דכל איש אשר בו מום לא יקרב. ס"ל דקרא יתירא הוא. לאתויי אפילו מבין האולם ולמזבח. ובפרועי ראש לא נאמר כלל. לא פרוכת. ולא מזבח: **ההיכל** מקודש ממנו. כלומר האולם וההיכל. דקדושת אולם והיכל חדא קדושה הוא. כמ"ש במשנה ג פ"ד דתמיד: **שאין** נכנס לשם שלא רחוץ ידים ורגלים. ואילו מחוסר בגדים ושתויי יין לא חביב. תנא ושייר. אבל קשה מדרבי יוסי דסיפא. דלא משייר אלא חדא. מחוסר בגדים לחודייהו. ועוד דתני מגיגא. ויש לומר משום דפעמים נכנסים לתקן. כדתניא בתוספתא דכלים פ"ק. הכל נכנסים לבנות ולתקן ולהוציא את הטומאה מעזרה בבהנים. אין כהנים נכנסים לוים. אין לוים נכנסים ישראלים. והשתא כשהכהנים נכנסים לתקן אסור בבעלי מומין. ושתויי יין. ופרועי ראש. ושלא רחוץ ידים ורגלים. דבתוספתא נמי קתני מלוה בתמימים. אבל בגדי כהונה אסורים בלבישה שלא בשעת עבודה. דלא [הותר] כלאים שלא בשעת עבודה. [כמ"ש הר"ב בריש מסכת תמיד. ועיין מ"ש שם] [ד"ה תחת]. הר"ש: **קדש** הקדשים מקודם

מלאבת שלמה

כתוב גליון מדלא קתני עזרת ישראל מקודשת מעזרת נשים שאין נשים נכנסות לשם אלא לגרכן ס"מ דליכא איסורא כלל ע"כ: **ט** ופרועי ראש. מגולגלי פרע דכתיב ראשיכם אל תפרעו ובת"כ יכול לא תפרעו מן הכובע הרי אתה דן נאמר כאן פריעה ונאמר להלן פריעה מה פריעה האמורה להלן גידול שיער אף כאן גידול שער ע"כ והרמב"ם ז"ל הוסיף שם בהלכות בית הבחירה וקרועי בגדים שגם הם אין נכנסין בין האולם ולמזבח. ובפ"א דהלכות ביאת מקדש סי' ט"ו כתב ירמה לי שכל כהן הכשר לעבודה אם נכנס מן המזבח ולפנים והוא שתוי יין או שכור משאר משקין המסכרין או פרוע ראש או קרוע

מהן

בגדים כדרך שקורעים על המתים אע"פ שלא עבד עבודה ה"ז לוקה הואיל והוא ראוי לעבודה ונכנס בשעת העבודה ממול ככה והרי הוא מוזהר שלא יכנס לוקה ע"כ: **שלא** רחוץ ידים ורגלים. מלאתי מונה אלא רחוץ ידים ורגלים. וכן הוסיפה בפ"ז דהל' בית הבחירה. ובזומא פ' מרף בקלפי דף מ"ד ס"ר אדא בר אהבה ס"מ וכו' דמעלות אלו הלמ"מ ולא מדרבנן ואיכא התם דחייה לדברין: שלא רחוץ ידים ורגלים. ואילו מחוסר בגדים ושתויי יין לא חביב ושייר. הר"ם. והתימה לע"ד על הרמב"ם ז"ל שגם הוא ז"ל שם בהלכות בית הבחירה לא הביא אלא משנתנו בלשונה: **בית** קדש הקדשים מקודם

יכין

גדול שנכנס ביו"כ לחנם להיכל לוקה ובנכנס לק"ק בכה"ג חייב מיתה בידי שמים [כמנחות כ"ז ב'] סו' הייט שעברו עליו ל' שלא נילח [בסנהדרין דפ"ב] סז) ולרמב"ם [ביא"מ פ"א הי"ו] מעלה זאת מדלו' היא. ולהכי בנכנס לשם כך חייב מלקות. אבל להראב"ד שם כל המעלות הן מדרבנן. ופטורין עליהן ממלקות [ומפ"ב דבפירוש אמיתן [יומא מ"ד ב'] מעלות דאו'. י"ל דס"ק יש מהן דאו'. ולראב"ד לא קי"ל כן]. והא דלא תני שתויי יין ומחוסר בגדים לא בבין האולם ולמזבח ולא בהיכל. י"ל דלא תני בזה ובזה. רק דברים שחייבין עליהן במקום זה ומותרין במקום המקודם שלפניו. לאפוקי הך דחייבין עליהן בהיכל ואסורין בין האולם ולמזבח להכי

משנה

הרמב"ם פ"ג מהל' ביאת מקדש ואי קשיא לך בכל הני ליחייב נמי בין האולם ולמזבח דאיסור שלא נכנס מקום אחר מאחר במזבח כמו בהיכל. תרץ. דאיסור שלא נכנס

תפארת ישראל

לא הני להו לא בבין האולם ולמזבח ולא בהיכל (רב"ל). [ונ"ל דמה"ט נמי לא תני בהיכל דמקודם מבין האולם ולמזבח. דבנכנס שלא לצורך בהיכל לוקה. היינו מעמא משום דנס בין אולם למזבח על כל פנים איסורא איכא גם לכהנים לכנס שלא לצורך כמו דאסור לישראל לכנס בעזרה כהנים שלא לצורך [בלעיל סי' ב"ה]. אתנס ק"ל לר' יוסי דתני כולהו ולא תני ממחוסר בגדים וע"ל משום דבנגדים שלא בשעת עבודה גם בשאר דוכתי אסור דלא ניתנו ליהנות בהן במדינה [ביומא ס"ע מ']. והכי הכא אף שהוא נפנים. כב"פ כיון דמחוסר אחד מהבגדים. לא פליף משלא בשעת עבודה בחוץ [ופי' רמב"ם כלי מקדש פ"ח הי"ב]: סח) ואולם שמחובר בבנין בהיכל דיו בהיכל: סט) ד' פעמים. דהייטו לקטורת ולדם פר. ולדם שעיר. ולהולאת כף ומחתה:

אחרונה

אינה אלא בשעת עבודה ומתני' שלא עבד ליכא איסור דאורייתא וכל הני מעלות דרבנן ניתנו ובהיכל עביד מעלה ולא במזבח כמ"ש הר"ם. אבל לשיטת הרמב"ם הבני

ואח"ת

ציונים

ההיכל. תוס' בנכדרין פב. ד"ה הלא. מי"ל שם הכ"ל בתנ שם: קלק. מי"ל שם הכ"ל וכ"ל בהל' בתנ"ל בתנ שם: **ופורשין.** יומא מה: מי"ל פ"ב מה' פסולין. ומוספין פ"ב וס"ד מה' שגגות יומ"ל פ"ב:

אליהו רבא

שבמדבר. מתנה שכינה ומתנה לוים ומתנה ישראל ומתנה שכינה נחלקת לשנים חצר לפנים מן הקלעים והמשכן של קרשים כדי לרבעה מקומות. וכנגדן יש כנגד כל מקום ומקום שלשה מקומות מבוחות בקדושתן זו מזו. כנגד מתנה ישראל הוא לרן ישראל ועירות המוקפות חומה וירושלים. כנגד מתנה לוים הר הבית והחיל ועזרת נשים. כנגד הלוי ממתנה שכינה עזרת ישראל ועזרת כהנים בין האולם ולמזבח. כנגד המשכן ומתנה שכינה. שלולם והיכל וקדש הקדשים. אבן י"ב מקומות. ובמשנה לא תבא האולם מפני שאוסר לאיכל ובאלו י"א מקומות. ושיכו הגאונים שאי לא תבא ולא נראה. והרמב"ם אמר מאני' דקתני עשר קדושות ר' יוסי סיא דסבר בין האולם ולמזבח שוה לאיכל ודבריו נכונים. מיהא מתחזי דעזרת נשים דאסור טבול יום ליכנס לשם לא קא חביב. דמתני' קודם מקבה

חדושי מהרי"ח

ולאולם. ונ"ל דסרבא דמשנה ו' פ"ב דמדות דשם מזכיר פעם הראשון הכיור היה בין האולם ולמזבח ושם נראה שצריך להזכיר בתחילה אולם שאוסר שם שהכיור משוך כלפי הדרום ופירש שם דתני"ם בשם הר"ש שלא היה עומד באמצע אלא בבין האולם ולמזבח נמצא לא שייך שם לומר בין המזבח ולאולם דהא לא קאי בין המזבח רק רחוק ממנו בשלמא בין האולם היה עומד שהאולם הולך על כל פני ההיכל לכך נקט בין האולם

תום' אנשי שם

ט [תי"ם ד"ה] שאין כו' וי"ל כו'. ולת"ק ל"ל דתניב ליה סיור ח"נ דכתיב יין נופף ליכא תרתי שתוי יין לו שאכל דברים המסכרין ותניב ליה מרתי ושיירינהו ולא קשיא מאי שייר דסאי שייר. (מ"ל): בא"ד דלא הוזכר כלאים כו'. מביים הר"ם ועוד דלא נתנו ליהנות בהקרבתו' בפ"ב הלו ותני"ע בדין בשתיו דאדרבא הם איפשעא דתנו ליהנות בהן וכ"פ הר"מ. (מ"ל): במשנה בקודש מהם. ק"ל אמאי לא קתני ס"ל מקודם ממנו כבאיר. וכ"ל דרשה לרמות דבקה"ק מקודם נמי עפי מן העליה ולא כתבה שאול כמ"ם הת"ע. ח"נ דמה דבכיכל דקתני לעיל בכלל ג"כ האולם דקדושת היכל ואולם ח' הוא כמ"ם הת"ע. (מ"ל):

ג' להזות מדם הטעיר. רביעית להוליא הכף והמחתה ואם נכנס ה' פעמים חייב מיתה: ופורשים בין האולם ולמזבח בשעת הקטרה. בין בשעה שמקטירים קטורת במזבח הזהב שבהיכל בין בשעה שכ"ג מקטיר קטרת לפני ולפנים כל העם פורשים מבין האולם ולמזבח ואין צריך לומר מן ההיכל. ותנא קמא פליג אדרבי יוסי וסבר דבשעה שמקטירין קטרת בהיכל. הוא דפרשי מבין האולם ולמזבח. אבל כשמקטיר קטורת לפני ולפנים. אין העם פורשים אלא מן ההיכל בלבד ולא מבין האולם ולמזבח. והלכה כת"ק. ועשר קדושות דתנן במתני'. והרב אחד עשר ניהו. פירשו הגאונים דאהרן ישראל איכא ממנין הקדושות. לפי שבשאר קדושות יש בהן כבוד למקום שמונעים ממנו קלת טומאות. לו שמונעים מקלת בני אדם ליכנס אליו. ואין בכהנים אהרן ישראל קדושה זו. והבאת בכורים. ושומר. ושתי הלחם. ולחם הפנים. איכא בקדושות הללו. ואית דמפרשי דתנא קמא דתניא עשר קדושות ר' יוסי היא דאית ליה דבין האולם ולמזבח שוה להיכל בחמשה דברים ולדידיה לא הוו אלא עשר:

אמר רבי יוסי בחמשה דברים. בין האולם ולמזבח שוה להיכל. שאין בעלי מומין. ופרועי ראש. ושתויי יין. ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסים לשם ט). ופורשין מבין האולם ולמזבח. בשעת הקטרה יא) כלי

חצ. ט ושתויי נ"ל ושותי. רחוץ שם רוחץ. מבין שם בין.

מהן כו'. וא"ת ליתני עליית קדש הקדשים. שאין נכנסים שם אלא אחת בשבוע כמו שהעתקתי דברי אבא שאול במשנה ה פ"ד דמדות [ד"ה ורמב"ן]. תירץ הר"ם דבתוספתא דפרקין קאמר. אמרו לו אין זה מעלה. פי' דלאו משום קדושה נמנעים אלא לפי שלא היו צריכים: ע"כ. ולפי זה מתני' דהכא דלא כהיא דמדות. דשם תירצתי לאותה משנה. דוקא אליבא דאבא שאול. עוד עיין בדברי הר"ם אמתי לא קתני אחד עשר. ולחשוב בתחילה סוריא: אמר רבי יוסי בה' דברים בין האולם ולמזבח שוה כו'. ופורשים וכו'. פי' הר"ב בין בשעה שמקטירים קטורת במזבח הזהב שבהיכל. בין בשעה שכ"ג מקטיר קטורת לפני ולפנים כו' וה"ק פליג כו'. משום דקסיא ליה להר"ב דהא משכחת להו לר"י ג"כ שיהיו י"א. לו ס"ל דאלוקים בזה. ובסמוך מסיק דמתניתין דקתני עשרה. ר' יוסי היא לאית דמפרשי. אבל כבר כתבתי במשנה ג פ"ד דיומא. דסוגית הגמרא דהתם לא כך היא. אלא אלף לר' יוסי יש חילוק זה ביניהן. ולא אמר ר' יוסי הכא שנים. אלא בהקטרה דהיכל. וכתב הר"ם דלהכי לא חשיב אחד עשר לרבי יוסי. דיש לומר דכי קחשיב במתניתין קדושה דממילא. אבל קדושה דע"י עבודה לא קחשיב לחלק לקדושה ע"כ. וכתב עוד דלא אמר רבי יוסי שיהיו שוים מן התורה דמדאורייתא חלוקין בכמה דברים. ע"כ. נ"ל שר"ל שכן הכלים מזבח שלחן ומטורה דוקא בהיכל ולא באולם. וכן כל עבודות שבהיכל מהזיות הדמים. ומ"ם הר"ב דגאונים פי' דא"י איכא ממנין קדושות. ואית דמפרשי דת"ק דקא חשיב עשר קדושות ר"י הוא. דברי הר"ם כאית דמפרשי. אבל דבריו שבחבורו פ"ז מהלכות בית הבחירה כדברי הגאונים. ומ"ם הר"ב והבאת בכורים כו' ולחם הפנים. לפוס ריהטא הוא שכתב כן ולא דק. דהא לעיל לא תנן ללחם הפנים וכן בדפ"ח דמנחות לא תני ליה ולא נמנא בו מעוטים. כמו בבכורים ובשתי הלחם:

מלאכת שלמה

מקודש מהם. הא דלא חשיב הא דתניא בס"פ כיצד צולין אבא שאול אומר עליית בית קדשי הקדשים חמורה מקדש הקדשים שקדש הקדשים נכנס לה כ"ג פעם אחת בשנה ועליית בית קדש הקדשים נכנסין לה פ"א בשבוע ואמרי לה פעם אחת ביובל לידע מה היא צריכה בתוספתא דכלים תני לה ואמרו לו אין זו מעלה פי' דלאו משום קדושה ממנין אלא משום שלא היו צריכין. ה"ר שמשון והרא"ש ז"ל: א"ר יוסי בחמשה דברים וכו'. וכתב הרמב"ם ז"ל ואין הלכה כר' יוסי ואע"פ שהתוספתא כבר ייחס מאמרו לחכמים והמאמר הקודם לר"מ ע"כ: ופורשים וכו'. וכן בשעה שיכנס בדם חטאות הנעשות בפנים פורשין הכל מבין האולם ולמזבח עד שילא שנא' וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש וגו' בין אב לכל כפרה שבקדש שלא יהא שם אדם ובריתא דר' יוסי היא שם: בסוף פי' ר"ע ז"ל. צריך למחוק מלות ולחם הפנים וכמו שכתבתי לעיל סימן ו' נ"כ על דברי הערוך שמשם נראה שהעתיק נ"כ דבריו עובדיה ז"ל:

יכין — תפארת ישראל — יכין

ע) [וא"ת א"כ איך יוכלו הכהנים ליכנס שם לקדש ידיהן ורגליהן שם. הרי הכיור נתון רק שם וכדכתיב ונתת אותו בין אהל מועד ובין המזבח. ותא"ל הרי נתתת מבוך היה הכיור לבן הלך לדרוס ועמד רק בין כבש לאולם [כמדות פ"ג מ"ו] והרי הכבש אין דינו כנוף המזבח. דהרי דלשיטן דף ס"ה א') ומעלה דמו על קיר המזבח. ולא על קיר הכבש. ולא על קיר ההיכל ולהכי היו רפאין הכהנים לבוא אצל הכיור לקידוש. ליתא דאי הכבש אינו כנוף המזבח א"כ איך היו רפאין להעמידן בין הכבש לאולם. וקבא טא. והעמדת אותו בין אהל מועד ובין המזבח. ומו דא"כ קמני קבלי אהרני אהל מועד ונתת את המזבח פתח אהל מועד שלא יפסיק דבר [בזבחים כ"ב מ']. וכתוב הכני אומר ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח. אלא פ"כ דלענין העמדת הכיור דין הכבש כנוף המזבח. ורק לענין מנוי דם זריקה והקרבה שהן בנוף המזבח אין דין הכבש כמזבח. ולא בדבר שאין ממנו. ואי"כ גם לענין כניסה דהני מעלות מדאורייתא א"א לייחס כן: ודע דעיקר דין זה דשלא כתוך ליכא חיוב אלא בשעת עבודה הייבו משום דגבי מזבח כתיב בהדיא לשכת אבל באהל מועד לא כתיב אלא בבואם אל אהל מועד ירחצו ויש מקום לומר דבריאה ריקנית נמי חייב עליה וכדמשמע פשטא דמתני'. אלא שהר"ם הקשה פ"ז מדמנחות ס"פ אלו הנסרפין (משנתינו היא פ' בתרא דזבחים מ"ד) המקדר את השלחן התמיד את הנרות אין בהן משום זרות ולא משום עותמה ולא משום שלא כתוך ידיה. והשתא מיפוק ליה דאפילו אריקנית חייבי אלא ודאי דבהיכל נמי שתקן יהושפט נביא ולא היה רק עשר קדושות ומבול יום לבתר תקנה דיהושפט נביא: אמריק גבמ' גבי תקנה דמבול יום מלי התנא שהדשה שמדשו בה דברים. לדעתן לא מפקא קלא מסבעיה ומאי תנא שהדשה מדשה ממש אלא היה מקודש אלא לקשיק לאלי נ"מ בתני' קלא כהדשה ומשנין שהדשו בה דברים שתקנו שלא יבא עבול יום נכנס לבבה

ראשון לציון

משנה ט [בר"ב ד"ה] ופורשים מבין האולם כו' ועשר קדושות דתנן במתני' כו' פירכו הגאונים. אלא ישראל איכא ממנין הקדושות פי' זה בהב הערוך בערך עשר נשם לב אלי גאון. וע' יסל"מ:

חדושי מהרי"ח

האולם בתחילה ואח"כ בין המזבח כלומר בהלל שבין אולם למזבח. לבן שינת בכל מקום כך ודו"ק. אח"ז מצאתי ביחזקאל ח' פ"ט ויבא אותי וגו' והנה פתח היכל ח' בין האולם ובין המזבח ושם ע"כ צריך לכתוב בין האולם והמזבח דהא אמר והנה פתח היכל ח' בין האולם למזבח נמצא כשחשיב פתח היכל האולם קודם ואח"כ המזבח לכן מתניתין לישנא דקרא נקט בכל מקום ודו"ק:

תוס' אנשי שם

ברע"ב ד"ה ופורשים כו' פירשו הגאונים כו'. קשה לפי' זה דא"כ כו"ל מעשה דהא קדושת לפנים מן המחוצה היא שאוכלים שם ק"ק ומע"ש ואין קדושה זו שום מניעת מומאה לו בג"א חייס לו מתיס ואין הפרש ביניה ובין קדושת א"י אלא שקדושת א"י שמביאין ממנה דברים המקודשים וקדושה זו היא שאוכלים בה דברים המקודשים והעיקר כאית דמפרשי שכ' הריב דמתני' ר"י היא. (כו"ע). ואע"ג דהמיקא מתני' לפ"ד דרישא ר"י ומציעתא רבנן ושיפא הדרן לר"י מ"מ מלינו דוגמתה ממש בברכות פ' אלשה שאכלו במתני' דאיכ מזמנין לפום מאי דפרשוה התם בגמ' דרישא ר"ע ומציעתא ריה"ג וסיפא הדרן לר"ע ע"ש. (ס"ל): תי"ם ד"ה אבל ר' יוסי כו' דוקא בהיכל ולא באולם כו'. כלומר וכ"ש דלא הוו בין האולם ולמזבח אבל היכל ואולם מדת קדושה היא וכהך מקום מביני ואע"ג דמטורה ושאר כלים דוקא בהיכל ולא באולם לא מפני זה נמנה האולם לקדושה אחרת דהא בהיכל עצמו לא כל הבית רלוי לכלים אלא אלא כ"א במקומו המיוחד לו ועמ"ש במ"ג פ"ד דיומא. (ס"ל):

כללא דפרק א נ"ל דכל פרק זה לא שייך למס' כלים לבד דהרי לא נזכר כלל מענין כלים. אלא הוא כענין הקדמה לכל סדר טהרות. שבכל מסכת ומסכת אשר נכברות מדובר בה. מעניני אבות הטומאה. לכן הקדים תנא פרק זה להודיע איפן טומאת כל א' בקיצור. וכן משמע מהרמב"ם כאן. ומזה ראי' דלא כיש ספרים שהתחילו סדר זה עם מסכת מקואות:

משנה א נמנו **ה** אבות הטומאה שמטמאין לאדם וכלים במגע וכלי חרס באויר. אבל אין מטמאין במשא:

משנה ב ה אבות יש שמטמאין לאדם גם בשנשאן. וכשנגע כלים בשעה שנשאן. נעשו ראשון. אבל לא בשעה שנגען:

משנה ג אב **א** יש שמטמא בכל הנ"ל [**אב"י** כשיטת הרמב"ם] וגם שמתחתיו או שעליו נעשה ראשון אף שלא נגע בו. **ה** אבות יש שבשעה שנגע או נשא אותן מטמא לכלים שנוגע או. אב **א'** יש שנטמא מאב אחר. וגם בשהוא מטא הוזר ומטמא לאדם וכלים שתחתיו או שע"ג. ומטמא ומטהר [**אב"י** מלת מטהר מ"ם כנ"ל] אפי' במפסיק אבן גדול בין הטומאה להטהרה. באופן שאין מכבידין וע"ו. אבל קיל מהגך דלעיל שאין הנוגע בו מטמא בגדים. **ב** אבות יש שיש בם כל החומרות דלעיל. אבל גם הנוגע בם מטמא או כלים שנגע באותה שעה. אב **א'** יש שמטמא בכל הנ"ל אבל גם משכב שתחתיו נעשה אב הטומאה:

משנה ד אב **א** יש שמטמא בכל הנ"ל אבל עושה גם לבועלה אב. אב **א'** יש שמטמא בכל הנ"ל. אבל גם כל השוהה עמו בחדר א' בלי הפסק מחיצה גבוה י"ט. נעשה ראשון. אב **א** יש שמטמא טומאת ז' לכל הנוגעו או נשאו שנעשה אב. אב **א'** יש שהטור מכל הנ"ל שמטמא בנגעו או נשאו להטומאה. וגם מטמא לטהרה בג' מיני אהל. **נמצא** יש י' מדריגות בטומאה [ואעפ"כ לא נתן בהם התנא מספר כבמשנה ה' משום דיש עוד דברים שמטמאין לאדם כפרים ושעירין הנשרפין ופרה אדומה. ולא רצה למנותן מדאין נופן מטא. ואין ממטאין לשום דבר רק לאדם. ולהכי אין מן הראוי לכללן בשם אבות הטומאה:

משנה ה וכ"כ יש י' טומאות שכולן פורשות מאדם. ואפ"ה זה חטור מזה לכמה ענינים:

משנה ו ז ח ט וכ"כ יש י' מקומות בארץ ישראל שכולן קדושות מלתתטמא ואפ"ה זה חמורמזה לכמה ענינים:

ר' עובדיה כלים כלי עץ פרק ב מברטנורה

פרק ב א כלי עץ כלי עור כלי עצם. בפ' מטות כתיב וכל בגד וכל כלי עור וכל מעשה עזים וכל כלי עץ תתחטאו. ומרבינן מוכל מעשה עזים לרבות דבר הבא מן העזים מן הקרמים ומן הטלפים. דהיינו כלי עצם. ולאיתקש לכלי עור וכלי עץ וכפ' שמיני לאיתקש כלי עור וכלי עץ לשק. דכתיב מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. הלכך פשוטיהן מהורים. דבעינן דומיא דשק דמטלטל מלא וריקן. וכלי חרס אע"ג דפשוטיהן מהורים לא מלי למתני בהדי הכך. משום דכל הני מהורים כשאין להם בית קבול אע"פ שיש להן חוץ. כגון חביות של עץ שאין לה שולים ומפולשת מעבר אל עבר מהורה. ובכלי חרס כה"ג ממא משום

ציונים

פ"ב **א** כלי עץ. לקמן לפס"ל. שבת מז. וכו' שם פח. ל"ה חפי. עירובין לח. ל"ה בפשוטי. ג"כ מו. ל"ה וכתני. מיי' פ"ו מהל' כלים ה"א ומג ה"ג ופ"ח מהל' כלים ה"א ומג עשין לס"ו:

תוספות יום טוב

פרק ב **וכלי** עצם. פי' הר"ב דמרבינן מוכל מעשה עזים

פרק ב **א כלי עץ** א). **וכלי עור** ב). **וכלי עצם**

מלאכת שלמה

פרק ב **א** בל' ר"ע ז"ל. וכלי חרס ממא כס"ג וכו'. כתב הח' הר"ם ז"ל ל"ע מנא לי' סכ"ח שיש לו תוך אע"פ שאין לו בית קבול ממא דלכאורה נראה שיש ללמוד זה מדין התנור שיש לו תוך ואין לו שולים שיקבל ואפ"ה ממא. ומ"מ יש לדחות דשאני תנור שגזרת הכתוב הוא שהרי מקבל טומאה אע"פ שהוא מחובר לקרקע. ועוד קשה ממשפך דתנן לק' משפך של בע"ב טהור לאמלי הרי יש לו תוך אע"פ שאינו מקבל וכן קשה מטיטרוס דתנן לק' עכ"ל

יכין תפארת ישראל יכין

פרק ב א) כל כלי שנעשה מגדולי ארץ הוא בכלל כלי עץ: ב) דוקא הנעשה מעורות בריות היכשה אבל לא עורות שמבריות הטיס: ים

משנה אחרונה

פרק ב א וכלי עור. קא פסיק ואמי דכלי עור פשוטיהן מהורין בין גדול ובין קטן. וקשה דבר"פ כ"ז תנן הטור מטמא במשא על אמשה למדלס ולטמא מת וע"כ בפשוטין אייבי דכלי קבול מטמאין בכ"ש לקטן (פי"ז מע"ו). וי"ל כמ"ש המוס' פ' במה אשה (דף ס"ג) דיש חילוק בין עור קשה לרך דרך הוי כפשוי לקבלה שלאוי נקפל בו מרגליות או מתא והא דפשוטי כלי עור מהורין הייבו בעור שלוק וקשה עכ"ד. ויתא לפ"ז דהכא פשוטין מהורין בין גדול ובין קטן דנקשה מייבי שאינו לאוי לקבלה. והכיא דפכ"ז בדף ומ"מ לא הוי ככלי קבול שמטמאין בכ"ש דכל כלי קבול הייבו דחביב כלי' וימהו לקבלה. ולקמן בפכ"ז אייבי בטולהו שלא ייחדו כדמוכח הכא והלכך בעי חמשה על אמשה דבגיר מהכא שחמי' לא חביב וכולהו דחבי הכא בחביבותא חלא דבגד משום דחביב בפי שיעורו בשלמה ושק בארבעה ועור בחמשה. והשתא ניחא דלא חבי הכא בגד ושק פשוטיהן מהורין. משום דפשוטין דהכא הייבו בקטן שאין לאוי לקפל בהן דומיא דכלי עץ ועלם. ובגד ושק לעולם רכין הן ולא שייך בהו פשוטין. ומלאן קשה על פי' רש"י בשבת (דף ע"ט) דמוקי הכא מתני' דפכ"ז בקרטוגלא. ופי' רש"י שהוא עור שלוק וקשה ע"כ. וא"ל לומר כן דע"כ מתני' דהכא אלא בגרכין כדפי' וכ"כ הרמב"ם פי"מ מהל' שבת דקרטוגלא הייבו עור מעובד יפה וא"ש: ודע דהא דאמרינן עור רך מיקרי כלי קיבול ממש שלאוי לקפל בו ל"ל דלאוי ומתמי' עשוי גמי לרך דכל כלי קיבול בעינן דוקא שעשוי לקבלה דומיא דשק אשה אינו עשוי לרך אע"פ שיש לו בית קיבול אינו ממא כדלקמן מ"ג וכתב דוכתי. ולפ"ז היה נראה הא דאמרי' הכא בגד שהוא רך עשוי לקבלה הייבו דוקא בתחילה והייבו מעלית מן הבגד אבל בגד שלם אינו אלא לבגיאה ואינו עשוי לקבלה דהא דמקבל גופו של אדם לא מיקרי קבלה כדפי' רש"י בפ' במה אשה (דף ס"ו) דלא מיקרי כלי קבול אא"כ עשוי לטלטל על ידו מה שנותנין לתוכו אבל קב הקיעבא שמשים לחם שוקו בתוכו אין זה בית קבול דתוקו אינו מטלטל ע"י הקב עכ"ל ובגד שלובש גמי דטוותה אינו חשוב כלי קבול ואין בו טומאה דהא איתקש לשק. אבל באמת א"א לומר כן דאדרבה בגד דקבא משמע בגד שלם דכתב דאמרי' בשבת (דף כ"ו) אין לי אלא בגד מגין לבנות שלבשה על שלבשה ת"ל או בגד אלמא בגד שלם פשיטא דמקבל טומאה אע"פ דקמתי' אינו עשוי לקבלה וכן משמע לקמן (פכ"ז מ"ע) דוילון ממא שהשמש משמשים בו ומתעטף בשוליו. אלמא אע"ג דאינו עשוי לקבלה דהקדש הוא. משום מימוש בלבד ממא. ואמרי' גמי (דפכ"ז) דאריג כ"ש וכלי קבול חביבי שני שמות משמע דאריג אע"פ שאינו עשוי לקבלה ממא. ול"ל דהא דאיתקש בגד לשק לא אלעליך אלא לתעלית מן הבגד. אבל בגד שלם חבוב יותר שעשוי לגבישה אפילו בלא קבול ממא מפני חביבותי' וכן משמע מהא דאמרי' בשבת (דף ס"ג) תכשיט כ"ש ממא מנין ופי' רש"י שמנאו שכתוב עם תכשיטי כהן ע"כ ואכתי עממא בעי תכשיט נופיה מל"ל דטמא. (ובפי"ח מ"ח) פיקשנו בזה. ול"ל דכל שעשוי לעוכך אדם לבנות ולהתנאות בו חשיב יותר מכלי קבול וממא מטוס חביבותו. וה"ה לבגד דהא תכשיטי כהן בגד מיקרי דכתיב ואלה הבגדים אשר יעשו ותשיב לין בהדייהו ולין אינו עשוי לקבלה ואפ"ה ממא וכ"ש בגד. ויתא המשא דלא חשיב בגד דמתני' לומר דפשוטו עהור דכל בעשוי לגבישה אפילו פשוט ממא. אלא שלאימי בהוס' בשבת (דף פ"ד) כתבו הא דאמר בכל דוכתא מה שק מטלטל מלא וריקן ולא אמרו מה בגד מטלטל מלא דלא שייך אלא בשק כדכתיב ויהי הם מריקים שקיהם עכ"ד. ואמאי לא ניחא להו בפשיטות דבגד לא פסיקא דמטלטל מלא דודאי בגד שלם אין עשוי לטלטל בתוכו אלא לגבות. וגם מ"ש מדכתיב ויהי הם מריקים שקיהם אינו מוכן דאכתי מל"ל דעשוי לקבל דלמא באקראי ובבגד גמי אשכחן דכתיב מלא בגדו פקועות שדה (במלכים ב' ד'). ואפשר דמשמע להו להתוס' דבגד שלם נהי דעשוי לגבישה עשוי גמי לטלטל על ידו שדרך להניח תפילין בכפף בגדו וסלוך דמי לשק ומש"ה ממא. אבל לא משמע כן בסוגיא דשבת שכתבנו דאמר אין לי אלא בגד מנין אפילו שלבשה על שלבשה כו' ואי משום עשוי לקבלה אדרבה מעלית עשוי לקבלה מפי. ואפ"ז כתבנו דעיקר החילוק בין עור רך לקשה הוא דרך לאוי לגבישה או לטלאי לבגדו וקשה לא חזי ולכך פשוטיהן מהורין ולא משום דרך לאוי לקפלו ולקבל בתוכו דא"כ למה להו שיעורא דפכ"ז הבגד שלם ע"ש הבק אדבעה וכו' הא כלי קבול ממא בכ"ש: ומ"ש הכ"ב דכלי חרס לא חני בהדי הני דפשוטיהן מהורין דכל הני אע"פ שיש להן תוך עהורין כיון שאין להן בית קבול וכ"ש ממא דבתוכו תלי רחמנא אע"פ שאין להן בית קבול עכ"ד. ולבגדים המוהין הן לפע"ד דהא אפילו יש לו בית קבול ואינו עשוי לקבלה קי"ל דבהור בכלי חרס לקמן מ"ג בחבית דפוסה וסילוטות וכ"ש שאין לה בית קבול כלל. ואם כ"ל כלהאסכמן בכלי חרס המקבלין על דפנותיהן אע"פ שאין להן שולים ממא (כלקמן מ"ב ובכפ"ד) וכ"מ מדברי חוי"מ. ולא יתכן דמ"מ איכא בית קבול בדפנות אבל בשאין שם בית קבול כלל כמו חבית של שיעין פשיטא דבכ"ש גמי עהור. ואפשר שהכ"ב למד כן מתעור של חרס דממא אע"פ שאין לו שולים (כלקמן רפ"ה) שגם שם כתב הר"ב לשון זה דבתוכו תלי רחמנא אע"פ שאין לו בית קבול וכו' ונאמת לא דמי דתעור מתחלתו עשוי לכך שלגפף הקרקע הוא שוליו וכל שהשמשו מתחלתו כך ודאי ממא כגון הלפיד דס"פ ושולי קולפיות דפס"ד. אבל חבית של שיעין שאינו עשוי לקבלה ואין לו בית קבול ודאי עהור. ופיקר קושית הכ"ב דלא חני הכא פשוטי כ"מ לק"מ דפשוטין דהכא שאינן מדברבן וכ"ח מדברבן גמי עהור כדתנן ל"פ כ"ח וכ"כ הרמב"ם (פי"ח מה"כ) ושד